

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta ekonomická
Katedra ekonomiky podniku a účetnictví

Bakalářská práce

**Podmínky pro podnikání a život Vietnamců
v České republice**

**The conditions for business and life of
Vietnamese in the Czech republic**

Nguyen Thi Van Anh

Plzeň 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

„Podmínky pro podnikání a život Vietnamců v České republice“

vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

V Plzni dne 11.05.2010

.....

podpis autora

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce panu Dr. Ing. Jiřímu Hofmanovi za jeho konzultace, rady a čas, který mi věnoval během zpracování této práce. Dále bych chtěla poděkovat kamarádkám Janě Souhradové, Andree Zpěvákové a Lucii Topitschové za jejich pomoc. Velké poděkování patří mé mamince, která mě vždy podporovala ve vzdělání a děkuji za její péči během mého studia na ZČU v Plzni. Děkuji své sestře Ngan Ha za její oporu a povzbuzení. Srdečně též děkuji příteli Vu Manh za jeho cenné připomínky, skvělé nápady a za jeho obrovskou podporu a trpělivost. Bez jeho pomoci bych stěží práci dokončila.

Nguyen Thi Van Anh

Obsah

1	Úvod	6
2	Vietnamsko - české vztahy	7
2.1	Příchod Vietnamců do České republiky v 2. polovině 20. století.....	7
2.2	Podmínky vietnamských dělníků, studentů a učňů v ČSSR	8
2.2.1	Dělníci.....	8
2.2.2	Studenti a učni	9
2.3	Vývoj a příčiny vedoucí k emigraci od roku 1989 do současnosti	9
2.4	Vymezení skupiny Vietnamců žijících v České republice.....	14
3	Charakteristika podmínek pro podnikání a život Vietnamců v České republice	23
3.1	Vlastní zkušenost	23
3.1.1	Cesta do ČR	23
3.1.2	Tatínekův těžký začátek	23
3.1.3	První dojmy po příjezdu do ČR	24
3.1.4	Matčina podpora ve vzdělávání	25
3.1.5	České chůvy	26
3.1.6	Bydlení.....	27
3.1.7	Vlastní zkušenosti s rasistickými projevy.....	28
3.1.8	O mně.....	29
3.2	Obecná charakteristika života Vietnamců v ČR	30
3.2.1	Kulturní identita	30
3.2.2	Kriminalita	34
3.2.3	Postoje české společnosti vůči vietnamské komunitě.....	35
3.2.4	Finanční situace	39
3.2.5	Bytová situace.....	39
3.2.6	Zdravotní péče	40
3.2.7	Vzdělávání	42
3.3	Převažující činnost podnikání, charakteristika.....	44
3.4	Komparace podmínek pro podnikání a život Vietnamců v ČR	47
3.4.1	Podmínky pro práci a život Vietnamců v ČSSR.....	47
3.4.2	Podmínky pro podnikání a život Vietnamců v ČR.....	48
4	Dotazníkové šetření	51
4.1	Struktura dotazovaných.....	51
4.2	Analýza výsledků zjištěných dotazníkem	52
4.2.1	PRVNÍ SKUPINA - Vietnamci v ČSSR	52
4.2.2	DRUHÁ SKUPINA - Vietnamci se živnostenským listem.....	57
4.2.3	TŘETÍ SKUPINA - Vietnamci s pracovním povolením	62
4.2.4	ČTVRTÁ SKUPINA - vietnamská mládež v ČR.....	68
4.3	Shrnutí a návrh na zlepšení podmínek	73
5	Závěr	75
6	Abstrakt	76
7	Přehled uvedených tabulek a grafů	77
8	Seznam Použité Literatury	79
9	Seznam příloh	82

1 Úvod

Pro svoji bakalářskou práci jsem si vybrala téma „Podmínky pro podnikání a život Vietnamců v České Republice“, jelikož se mě osobně týká. Masmedia se zajímají o vietnamskou komunitu více než předtím. Během posledních pěti let se o Vietnamcích psalo mnoho novinových článků a rovněž se o ní mluvilo v televizi. Češi se dozvídají více o Vietnamu, vietnamské komunitě v ČR, vietnamské kultuře i kuchyni díky vietnamským dnům konajícím se v některých městech. Ovšem tyto informace mohou být někdy zkreslené nebo odrážejí subjektivní názor autora. Zdroje informací, ze kterých autor čerpá, mohou být omezené z mnoha aspektů.

Cílem v této bakalářské práci je prozkoumat a provést hlubší analýzu života Vietnamců, jejich tužeb, práce, podnikání, studia v tehdejší ČSSR a v nynější České republice. V této práci bych ráda zveřejnila vlastní průzkum a zhodnocení podmínek pro život, studium a podnikání vietnamské komunity v ČR. Kromě toho bych ráda zjistila jejich aspiraci a usilování, důvody emigrace z Vietnamu a jejich obvyklou délku pobytu v ČR, a dále bych ráda pojednala o jejich rodinách a potížích.

Práce je zpracována z mnoha zdrojů informací získaných jak z internetu, novin, z internetové stránky Českého statistického úřadu, tak i z tištěných publikací. Ovšem je navíc obohacena o část „Vlastní zkušenost“, kde jsem popsala vlastní pobyt s rodiči v ČR, tzn. příchod do ČR, tatínkův začátek podnikatelské činnosti v ČR a mé studium na českých školách. Tato podkapitola by měla přinést podrobnější obrázek o životě vietnamské rodiny žijící v Čechách.

2 Vietnamsko - české vztahy

2.1 Příchod Vietnamců do České republiky v 2. polovině 20. století

Diplomatické styky mezi tehdejší Vietnamskou demokratickou republikou a Československou socialistickou republikou byly navázány 2. února 1950, avšak Československý zastupitelský úřad v Hanoji oficiálně zahájil svou činnost až 30. prosince 1954, a rok na to bylo otevřeno vietnamské velvyslanectví v Praze (MZV 2001). (Vlček, 2008a)

Příchod Vietnamců do bývalé Československé socialistické republiky proběhl, zjednodušeně řečeno, ve dvou fázích, a to nejprve v padesátých a později v sedmdesátých letech dvacátého století.

V červenci 1956 přišlo do ČSSR na základě bilaterální smlouvy sto dětí ve věku od šesti do třinácti let. Děti zde měly získat vzdělání, které by po návratu mohly využít k rozvoji své vlasti. Československá vláda se rozhodla umístit je v dětském domově v Chrastavě u Liberce, kde vyrůstaly společně, což částečně zpomalilo jejich přizpůsobení se českému prostředí. Děti byly rozděleny do pěti tříd, učily se český jazyk a předměty dle učebních osnov obvyklých na základní škole. Navíc se učily i vietnamské dějiny a vietnamštinu. V roce 1959 se však vietnamská strana rozhodla vzít děti zpět, neboť se obávala ztráty jejich vlastní kulturní identity (nebyly to obavy plané, ale založené na zkušenostech po návratu dětí z jiných "spřátelených států"). Naprostá většina dětí se vrátila do Vietnamu. Jen ty nejstarší, které už navštěvovaly osmou třídu, směly po prázdninách ve vzdělávání v Československu pokračovat. Na základě prospěchu z českého jazyka jich bylo vybráno patnáct: dvě dívky tak posléze odešly na průmyslovou školu textilní do Dvora Králové, tři na chemickou průmyslovou školu do Pardubic, sedm chlapců bylo přijato na strojní průmyslovou školu do Jičína a zbývající tři na obuvnickou školu do Otrokovic; někteří z nich absolvovali v tehdejší ČSSR i vysokou školu (Martínková, 2006).

V roce 1967 přibylo dalších 2100 Vietnamců, většinu z nich tvoří dělníci, ale také učňové, studenti a stážisté. Ve dnech 10. - 12. ledna 1973 vládní delegace Vietnamské demokratické republiky navštívila Československo, což byla významná událost, neboť se projednával příchod deseti až dvanácti tisíc vietnamských občanů k získání profesních zkušeností. Nejvíce Vietnamců sem přicházelo na základě smluv z let 1973, 1974, 1979 a 1980. Byli to učňové, studenti a stážisté z Vietnamu. Část z nich tu byla

kvůli profesnímu vzdělání, které posléze aplikovala v domovské zemi a část z nich sloužila jako pracovní síla, která splácela válečné dluhy. Učňové zde měli být na dobu sedmi let a stážisté tři roky s možností prodloužení. Vietnamci pracovali v továrně na pásové výrobě, při pomocných pracích a při „záchraně“ plnění plánu. Tyto smlouvy měly platnost jen do roku 1990. Toto období je považováno za pozitivní a startovací. Byly navázány vůbec první diplomatické kontakty a vztahy, avšak byly vytvořeny spíše z potřeby členů tzv. východního bloku. SSSR doporučil Československu spolupráci s Vietnamskou demokratickou republikou. Užší spolupráce mezi oběma zeměmi je založena na velkém množství smluv a dohod, uzavřených před rokem 1989 (tzv. Sametovou revolucí), v různých oborech jako je zdravotnictví, kultura, občansko-trestní oblast a jiné. Dohoda, která dodnes ještě platí a je též důležitá, je dohoda o spolupráci ve zdravotnictví. Po roce 1990 vietnamská vláda trvala na návratu Vietnamců zpět, avšak někteří tu zůstali nebo odcestovali do jiných států Evropy. Od tohoto roku se oba státy soustřeďují na obchodní spolupráci. Česká republika více dovážela z Vietnamu než tomu je naopak. Vietnam vyváží nejvíce textil, obuv, rýži, kávu, čaj, koření a tak dále. České výrobky žádané ve Vietnamu jsou například stroje, kovové výrobky, chemikálie, zbraně, munice a české sklo. V této době (tedy po Sametové revoluci) Česká republika stále neměla jasno, zda v spolupráci pokračovat či ji zahodit jako socialismus. Nakonec Česká republika rozhodla Vietnamu nadále pomoci (Vlček, 2008b).

2.2 Podmínky vietnamských dělníků, studentů a učňů v ČSSR

2.2.1 Dělníci

Po příjezdu vietnamští pracovníci dostali zimní oděv a zálohu na mzdu 900 Kč, po té byli dělníci odvezeni do ubytoven závodů. Měli lekce češtiny po dobu tří měsíců, absolvovali na pravidelná lékařská vyšetření, školení a posléze se seznamovali s pracovním okolím. Rovněž dostávali finanční náhradu, byli ubytováni a měli zajištěno stravování na celý týden. První tři měsíce dostávali 1000 Kčs. Ženatí muži měli možnost se vrátit do Vietnamu na dovolenou po dvouleté práci, a to na dobu 2 měsíce se zpáteční letenkou zdarma poskytovanou Československem. Po 4 letech mohli poslat zboží domů v hodnotě 50 % svého celkového čistého výdělku. Podniky jim obstarávaly bedny. Byly oblíbené mopedy, motocykly, jízdní kola a šicí stroje. Náklady na pobyt jednoho Vietnamce násobené jejich počtem znamenal velkou sumu peněz, jež byla

v osmdesátých letech zveřejněná. Mluvílo se o výhodách a ztrátách pro Československo, avšak ukázalo se, že v mnohých odvětvích by výrobní plány nemohly být včas splněny bez významné pomoci vietnamských pracovníků. Některé podniky by se bez vietnamských pracovníků dokonce vůbec neobešly (Brouček, 2005a).

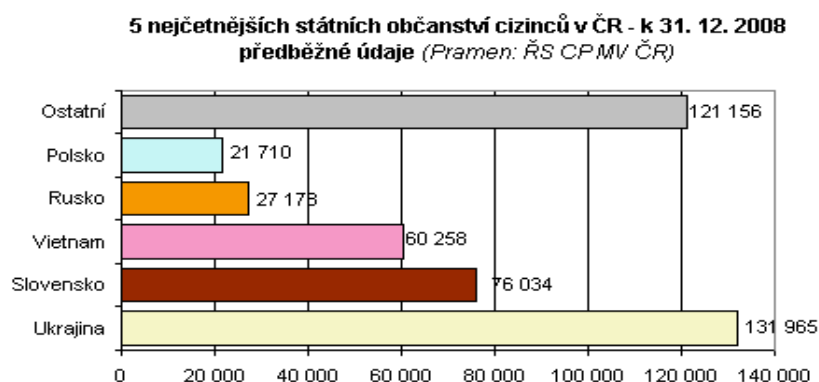
2.2.2 Studenti a učni

Po příjezdu též obdrželi oděv a zálohu na mzdu 900 Kč jako dělníci, byli rozděleni a odvezeni do jednoho ze dvou středisek jazykové přípravy. Nejdříve absolvovali tříměsíční jazykovou přípravu, další tři měsíce vstoupili do podniku, kde se učili. Jejich učební plány byly rozloženy na tři roky, nebylo možné dobu zkrátit, jen klást větší důraz na praktický výcvik. Studentům byla určena pravidla pro pobyty a chování ze strany ambasády. Student, který vynikal a dokončil studium na vysoké škole s červeným diplomem, zde mohl zůstat na šest měsíců, popřípadě mu ambasáda pomohla k pracovnímu pobytu. Na druhé straně ten, kdo neměl dobré výsledky, byl poslán zpět do Vietnamu. Studenti byli velmi motivováni možností zde pobývat i pracovat po studiu, proto se snažili ze všech sil. Platila i další zásada, že student nesměl chodit ven sám. Navštívil-li student studentku či naopak, musely být dveře otevřeny nebo jen za přítomnosti třetí osoby. Po roce 1982 spolu mohli dívky a chlapci chodit, ale dívky nesměly otěhotnět. Chlapci - muži nesměli nosit dlouhé vlasy, texasky, džínové košile nebo jiné západní oblečení (Brouček 2005b).

2.3 Vývoj a příčiny vedoucí k emigraci od roku 1989 do současnosti

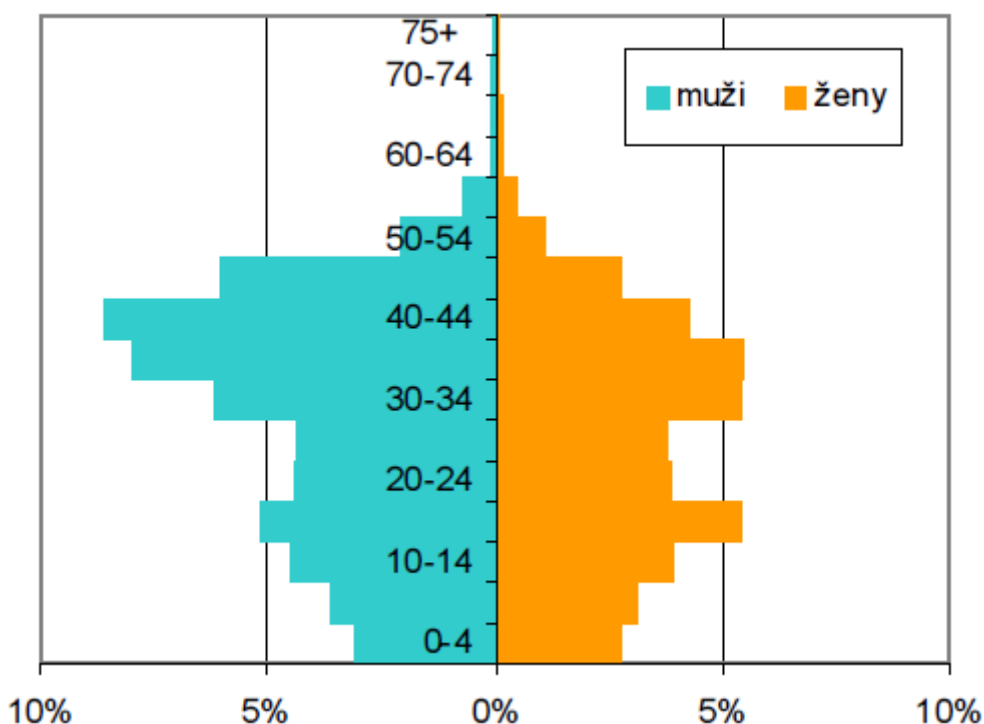
Vietnamci tvoří jednu z nejpočetnějších etnických skupin v České republice. Počet Vietnamců dlouhodobě žijících v ČR se odhaduje na 60 tisíc, čímž jsou třetí nejpočetnější etnickou skupinou s trvalým pobytem v ČR.

Graf č. 1: Počet cizinců v ČR k 31.12.2008

Mají tu vlastní servis uvnitř své komunity. Zprostředkovávají jednání mezi Vietnamci, českou společností a orgány ČR, což je například tlumočení z vietnamského jazyka do českého a naopak. Existují tu oficiální soudní tlumočníci i samozvaní. Do činnosti servisu patří například tlumočení u lékaře, na policii a spolupracují s českými advokátními kancelářemi. Dále vedou účetnictví, zpracovávají daňové přiznání a překládají důležité doklady. Vydávají vlastní deníky a časopisy. Spolupracují s pracovními agenturami a realitními kancelářemi a též s autobazary. Provozují pro Vietnamce poradenskou činnost v oblasti právní a daňové. V roce 2005 bylo zjištěno českým statistickým úřadem, že téměř 40% všech osob vietnamské národnosti žijících na území ČR se nacházelo ve věku 33-40 let. Děti do věku 14 let tvoří 21% všech cizinců s vietnamským občanstvím. Osoby v postproduktivním věku tvořily pouze 1%. Ovšem Vietnamců v důchodovém věku můžeme dnes zaregistrovat více, neboť někteří rodiče majetnějších Vietnamců se rozhodli do Čech stěhovat za dětmi, které se zatím neplánují návrat do Vietnamu.

Graf č. 2: Věková struktura cizinců s vietnamským občanstvím k 31.12.2005

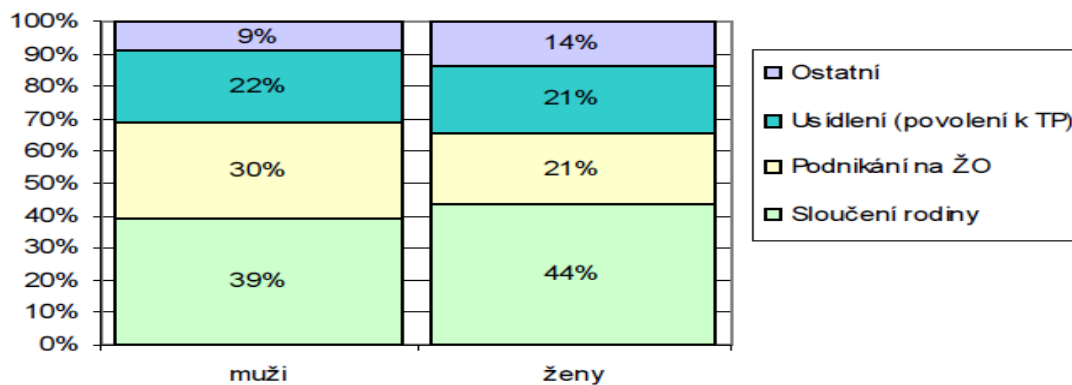

Pramen: ČSÚ

Češi většinou vnímají a posuzují Vietnamce od chvíle jejich příchodu do českého prostředí, aniž by se zajímali důkladněji o důvod jejich rozhodnutí opustit svou zemi. Neznají z jakých důvodů chtějí začít nový život v cizím prostředí a jaké podmínky je k takovému kroku donutily. Důvodů vedoucích k emigraci Vietnamců po roce 1989 je hned několik. Jedním z nich je to, že lidé slýchají od svých známých mýty o výdělcích zahraničí a o tamější nadstandardní životní úrovni. Často jsou tyto mýty doloženy fotografiemi od svých krajanů vracejících z toho „ráje“. Důkazem je též štedrost Vietnamců žijících v zahraničí, kteří při každé návštěvě ve Vietnamu, příbuzenstvu dováží dárky. Pokud nemají možnost se domů vrátit, snaží se jim po přátelích posílat peníze či nějakou elektroniku, léčivo, krémy a jiné. Nicméně nemají žádné informace o nákladech, cenových hladinách a starostech spojených s úřadováním, s prodlužováním pobytu v cizině a konkrétně s podmínkami v Česku. Nemají představu o tom, jak jejich bohatí a štedří spoluobčané, vracející se z ciziny, museli bez ohledu na roční období od rána do večera tvrdě pracovat ve velmi konkurenčních a namáhavých podmínkách, jak museli být šetriví a někdy si ani nemohli dovolit koupit něco hezkého na sebe. Celý dny, týdny a roky jen pracovali, proto dovolená ve Vietnamu je pro ně čas na útratu, čas na uvolnění, až na této dovolené si dovolí něco užít, utrácejí více peněz než ostatní. Za 1000 Kč si nakoupí například patery džínové kalhoty, a to vyvolá u sousedů obdiv

a touhu po odjezdu do ciziny - do České republiky. Po té, co se usadili a rozjeli svůj obchod, pozvou sem svou rodinu, obvykle svou manželku a po pár letech následují děti. Ve svých dokladech uvádějí sloučení rodiny jako důvod emigrace.

Graf č. 3: Účel pobytu se státním občanstvím Vietnamu k 31.12.2005

Pramen: ČSÚ

Dle českého statistického úřadu nejčastějším účelem pobytu ke dni 31.12.2005 bylo sloučení rodiny (zhruba 41% všech Vietnamců). Významný byl též pobyt za účelem podnikání na základě živnostenského oprávnění, jehož podíl byl 26% všech občanů Vietnamu a pobyt za účelem usídlení (na základě povolení k trvalému pobytu), který mělo 22% těchto osob. U obou pohlaví dominuje účel sloučení rodiny. U 30% mužů převládá jako účel pobytu podnikání.

Znala jsem mnoho Vietnamek, které nedaly na rady svých příbuzných (sester, bratranců, tet, strýců, známých) a i přes jejich nesouhlas přijížděly do ČR. Ony měly za to, že příbuzní jim zřejmě lhali, nechtěli jim finančně přispět na jejich cestu do ČR, nebo jim nechtěli pomáhat zde zařídit bydlení a podnikání. Po několika dnech či týdnech pobytu v České republice byly pak opravdu zklamány a brečely. Některé si uvědomily, že jejich životní úroveň a možnost výdělku ve Vietnamu by mohly být mnohem lepší než tady v Čechách. Navíc by byly dětem i rodičům nablízko a nemusely by tady trpět mrazivé počasí, stesk po rodině, přitom obchodování už není snadné jako kdysi to bývalo, mnohdy vydělaly jen na živobytí. Dalším důvodem je tedy odchod za příbuznými.

Události roku 1989 se staly zlomovým bodem jak pro Čechy, tak i pro Vietnamce přítomné v Česku. Došlo ke zrušení smluv o zaměstnání vietnamských pracovníků

v Česku též v Německu. Do České republiky proudili po roce 1993 Vietnamci z Německa, pracovní pobyty je nutily po finančním vyrovnání k reemigraci. Postupně se připojili také Vietnamci, kteří do té doby žili v Maďarsku a Polsku. Vietnamci na Slovensku preferovali vzestup ekonomické úrovně České republiky, stěhovali rovněž do České republiky.

Najdou se tu i mladí, kteří sem přicházeli studovat různé obory. Studium v České republice je levnější oproti ostatním západním zemím. Většina studuje na vlastní náklady, ti vynikající dostávají od vlády stipendium. Studium v zahraničí někdy bývá řešením pro rodiče zlobivých dospívajících dětí, na které nemají čas, které se kamarádí s neslušnými vrstevníky. Studium v cizině slouží jako „záchrana“ jejich dětí ze špatného prostředí.

V poslední době jsou nabídky pracovních míst v továrnách motivem pro emigraci do ČR. Noví Vietnamci přicestují do České republiky často s pomocí neoficiálních zprostředkovatelů. Velký počet Vietnamců, kteří v posledních deseti letech přicestovali do České republiky, využili při vyřízení své žádosti o vízum a zajištění dalších potřebných dokladů na cestu služeb vietnamských zprostředkovatelských firem. Tyto agentury zajišťují tzv. podnikatelský servis a některé z nich zařizují také cesty Vietnamců do ČR (Pechová, 2008).

„Vietnamské zprostředkovatelské pracovní agentury, většinou pracují bez licence. Téměř všichni Vietnamci, kteří přijeli v posledních letech do ČR, získali práci za pomoci neoficiální zprostředkovatelské firmy. „Jedná se v posledních letech zejména o rekrutování chudé a méně vzdělané populace, neúměrné poplatky za služby, které mohou být nazírány jako uvádění do podmínek podobných dlužnímu otroctví a tragickou neinformovanost migrantů a migrantek o cílové zemi. Zprostředkovatelské agentury vzešly většinou z generace migrantů a migrantek, která pobývala na území ČR již před rokem 1989, tj. je sociálně dobře etablovaná a operuje dostatečnými znalostmi z oblasti českého práva, kultury, ekonomiky, ale i sociálními kontakty na potřebných místech.“ (Pechová, 2007, s. 28). Ceny zprostředkování letenek, víza a pracovního povolení se pohybují většinou kolem 6000 – 8000 USD, cena je většinou závislá na „známostech“ a často obsahuje i úplatek úřadům. Často se tak stává, že vietnamští imigranti, kteří do ČR přicestují, jsou bez práce, bez bydlení, bez peněz a s dluhy.“ (Blafková, 2009).

„Potkala jsem Huong na koleji, sehnala tu bydlení v létě a je z toho úplně šťastná. „Co by za to dali jiní?“ 20letá holka přijela před rokem do České republiky, teď pracuje v továrně. Ve Vietnamu ukončila střední školu, pak studovala stavebnictví, které musela opustit, protože její rodiče s tím nesouhlasili, do toho se zapojil ještě nedovolený vztah s jedním klukem, rodiče ji proto poslali do ČR.“ (Trang Tran Thu, 2008a)

„Hung je taky 20letý, ale již ženatý a má ve Vietnamu 2 děti. Neměl pravidelnou práci a proto sem jel. Čerstvě ho vykopli z továrny, teď je z něj „zedník“, který nikdy ve stavebnictví nedělal. V fabrice se najde i 50-letý „stařík“. Proč tu je, na tu otázku odpověděl až tragicky vtipně: „Muži z celé vesnice odjeli, kdybych nejel, měli by mě za sraba.“ Na druhém konci extrému tu pracuje 16-letá dívka. Že by radši dělala manuálně než chodit do školy.“ (Trang Tran Thu, 2008b).

Každý Vietnamec emigruje do ČR s určitým cílem, lze je shrnout do 3 nejhlavnějších bodů:

- chtějí svou rodinu finančně zajistit,
- zabezpečit děti,
- postarat se o své rodiče a zabezpečit jejich život ve Vietnamu, aby prožili své staří v klidu a v lepších podmínkách.

I když Vietnamci považují za evidentní finančně podporovat svou rodinu ve Vietnamu, mnozí z nich již přetrhli i tyto vazby. Došlo k tomu, neboť si uvědomovali, že sourozenci nemohou stále jen čekat na jejich finanční pomoc. Jejich sourozenci nemají ani tušení, jak zde musejí překonat těžké podmínky, aby vydělali. Někdy je to velice rozporuplné, neboť investice na jejich cestu do zahraničí nebývaly jen záležitostí jednotlivce, ale mnohdy celé rodiny.

2.4 Vymezení skupiny Vietnamců žijících v České republice

Vietnamská komunita je v České republice rozdělena na několik skupin. Eva Pechová (2008, s. 17-18) – vietnamistka a předsedkyně občanského sdružení Klub Hanoi (viz Zpráva o migraci z Vietnamu do České republiky) uvádí, že jak v ČR, tak i v ostatních státech bývalého Východního bloku vznikají postupně tři odlišné skupiny Vietnamců:

- komunity tzv. starousedlíků (Brouček, 2002, s. 22),
- dále společenství porevolučních Vietnamců, nově příchozích v devadesátých letech

- tzv. “čerstvá vlna“ migrantů po roce 2000 (Pechová, 2008, s. 17-18).

Ta Minh Trung (2002, s. 17) ve své bakalářské práci dělil Vietnamce do tří skupin, a to na:

- vzdělanější obyvatele z velkých měst, v ČR měli pevné zázemí (státní představitelé, představitelé soukromých podniků)
- Vietnamce z jiných evropských zemí (velkoobchodníci, majitelé restaurací)
- ostatní bez vlastního kapitálu a pevného zázemí (jsou to zaměstnanci zámožnějších krajanů či si od příbuzných půjčují na počáteční kapitál, pocházejí z venkova)

Osobně bych se přikláněla k dělení dle Evy Pechové, tzn. na návaznosti na dobu příchodu do ČR.

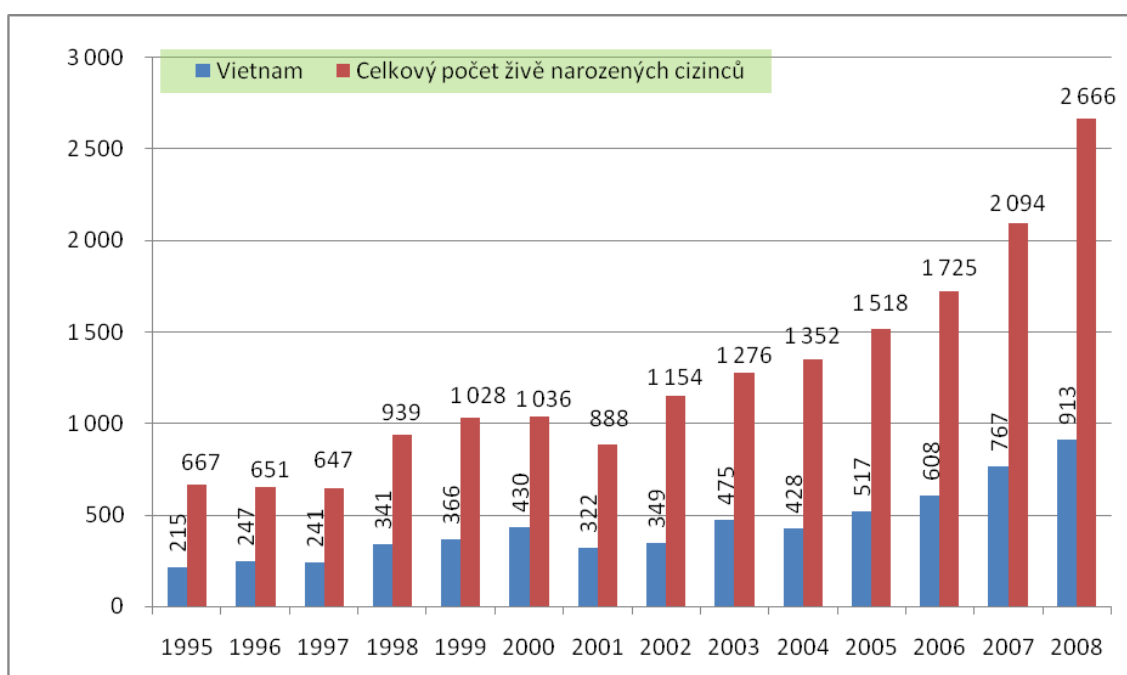
- Skupina „banánových dětí“

K významné skupině patří druhá generace Vietnamců, kteří se tu narodili, nebo zde vyrůstali. Na rozdíl od svých rodičů umějí perfektně česky, jsou velmi dobře integrováni do české společnosti, a to pod vlivem svých českých vrstevníků, jejich názorů a způsobu života. V současné době se řeší ve mnohých vietnamských rodinách generační problémy, které vznikají jak z jazykové tak i z kulturní bariéry. Děti se na otázku „Kde se cítíš víc jako doma?“ mnohokrát odpovídají, že jsou v Čechách doma.

I přes zmíněná fakta, většina vietnamských dětí cítí velký respekt vůči rodičům, proto se je snaží svými vynikajícími studijními výsledky potěšit. Tato skupina je často nazývaná jako „banánové děti“ - navenek žlutí, avšak zevnitř bílí. Mnoho z nich by rádo získalo české občanství, neboť je zjevně jasné, že oni cestu do Vietnamu neplánují. Bohužel proces získání českého občanství je složitý a zdoluhavý a podmínky nejsou rovněž snadno splnitelné. Kromě podmínek jako je znalost jazyka, je nutné pobývat na území ČR nejméně pět let trvale, prokázat, že pozbyl své dosavadní občanství, pětiletá beztržnost, ale také musejí jejich rodiče splnit povinnosti v oblasti zdravotního, sociálního pojištění, daní, odvodů a poplatků.(Čižínský, 2006). V roce 2007 získalo 1 877 osob české občanství, ale pouze 20% z nich jsou Vietnamci, tedy v přepočtu 375 osob ze 1 877.

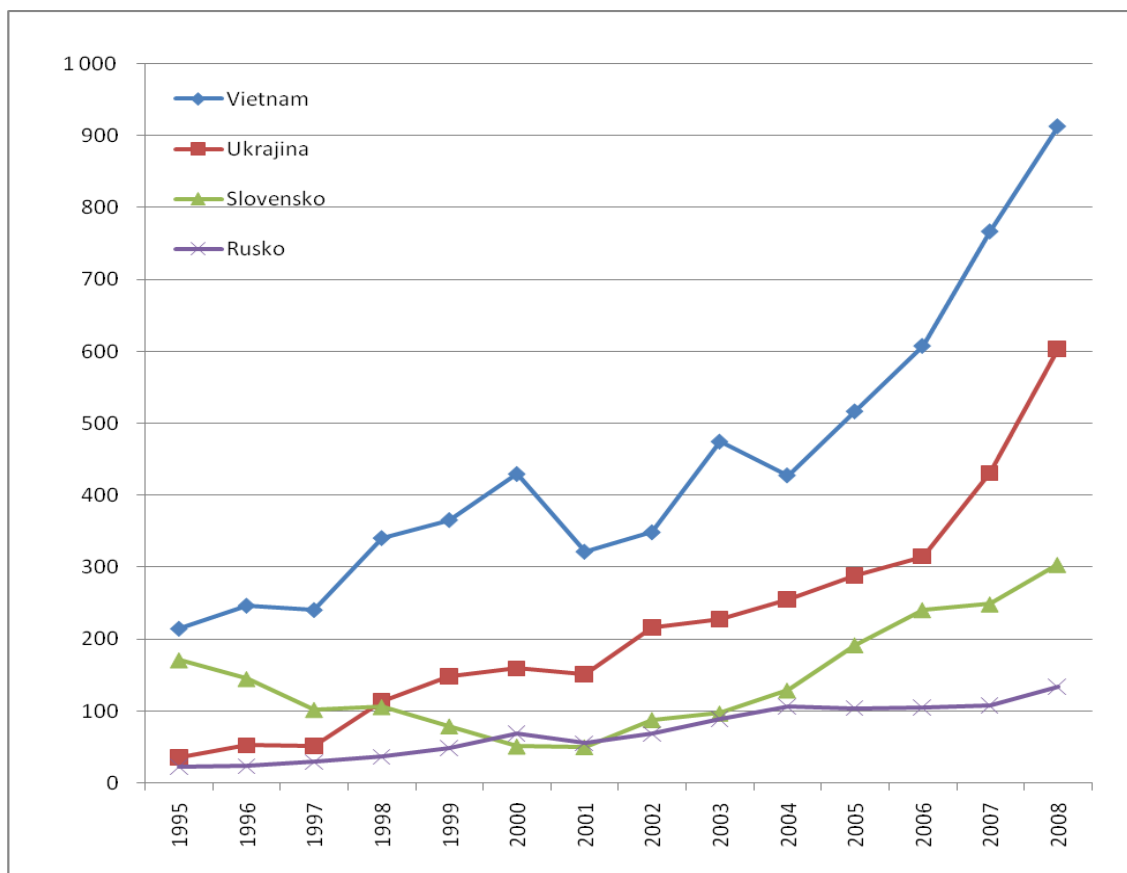
Níže uvedený graf zobrazuje celkový počet narozených cizinců v ČR a počet narozených vietnamských dětí od roku 1995 - 2008. V roce 2008 se v České republice narodilo 2 666 dětí s cizím státním občanstvím, z toho je 913 novorozenců vietnamského původu, kteří představují 34,24 % živě narozených cizinců. Zatímco v letech 1995-2002 jejich počet se pohybuje kolem 200-350 ročně, s výjimkou roku 2000 se zde narodilo 430 dětí, od roku 2003 zaznamenáváme intenzivní růst novorozenců vietnamského občanství.

Graf č. 4: Počet živě narozených cizinců v ČR k 31.12.2008

Pramen: vlastní zpracování na základě zdrojů dostupných na csu.cz

Graf č. 5: Narození dětí čtyř nejpočetnějších skupin cizinců v České republice 1995 - 2008

Pramen: vlastní zpracování na základě zdrojů dostupných na csu.cz

Ze získaných záznamů z webové stránky Českého statistického úřadu jsem vybrala údaje čtyř nejpočetnějších skupin cizinců v ČR a vytvořila jsem z nich výše uvedený graf. Největší podíl narozených dětí připadá na vietnamské imigranty, kterých je v ČR zhruba 60 255 ke dni 31.12.2008. Nejvíce imigrantů do ČR přichází ze států s nízkou plodností, výjimkou jsou ženy z Vietnamu, kde úhrnná plodnost dosahuje 2,2.

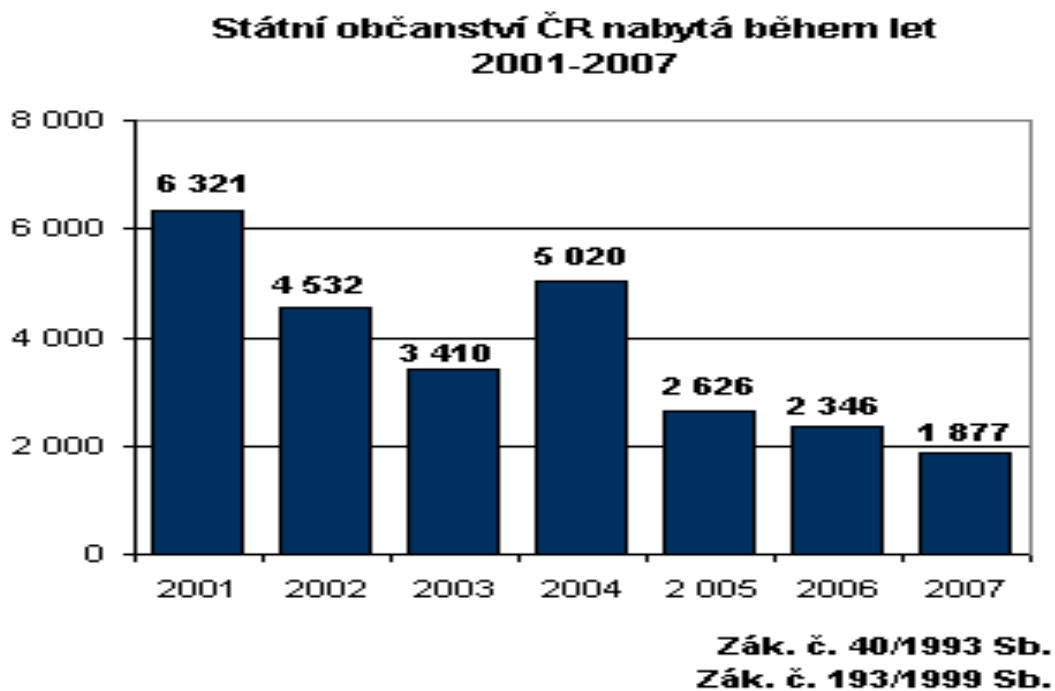
Nízkou plodnost imigrantek můžeme vysvětlovat tím, že část imigrantů sem přichází pouze za prací, jsou často bez rodiny a ani zde rodinu nemají v plánu zakládat. Obzvláště imigrace z Východu nemá dlouhodobější charakter. Pobyť Vietnamců naopak bývá trvalejšího rázu a často přichází celá rodina. Snad právě proto na ně připadá největší podíl narozených dětí. (Pospíšilová, 2006)

Tab. č. 1: Občanství ČR získaná během roku, podle předchozího občanství

Předchozí státní občanství	2002		2007		2008	
	celkem <i>Total</i>	z toho azylanti <i>incl.: Refugees</i>	celkem <i>Total</i>	z toho azylanti <i>incl.: Refugees</i>	celkem <i>Total</i>	z toho azylanti <i>incl.: Refugees</i>
Celkem	4 532	29	1 877	32	1 837	85
Slovensko – celkem	2 109	-	625	-	521	-
Ostatní	1 150	29	1 027	32	1 087	85
Ukrajina	251	-	424	4	398	10
Ruská federace	65	-	102	4	84	11
Rumunsko	109	2	36	2	83	1
Polsko	304	-	50	-	53	-
Vietnam	29	2	40	-	42	1

Pramen: Ministerstvo vnitra ČR

Graf č. 6: Občanství ČR získaná během let 2001 - 2007

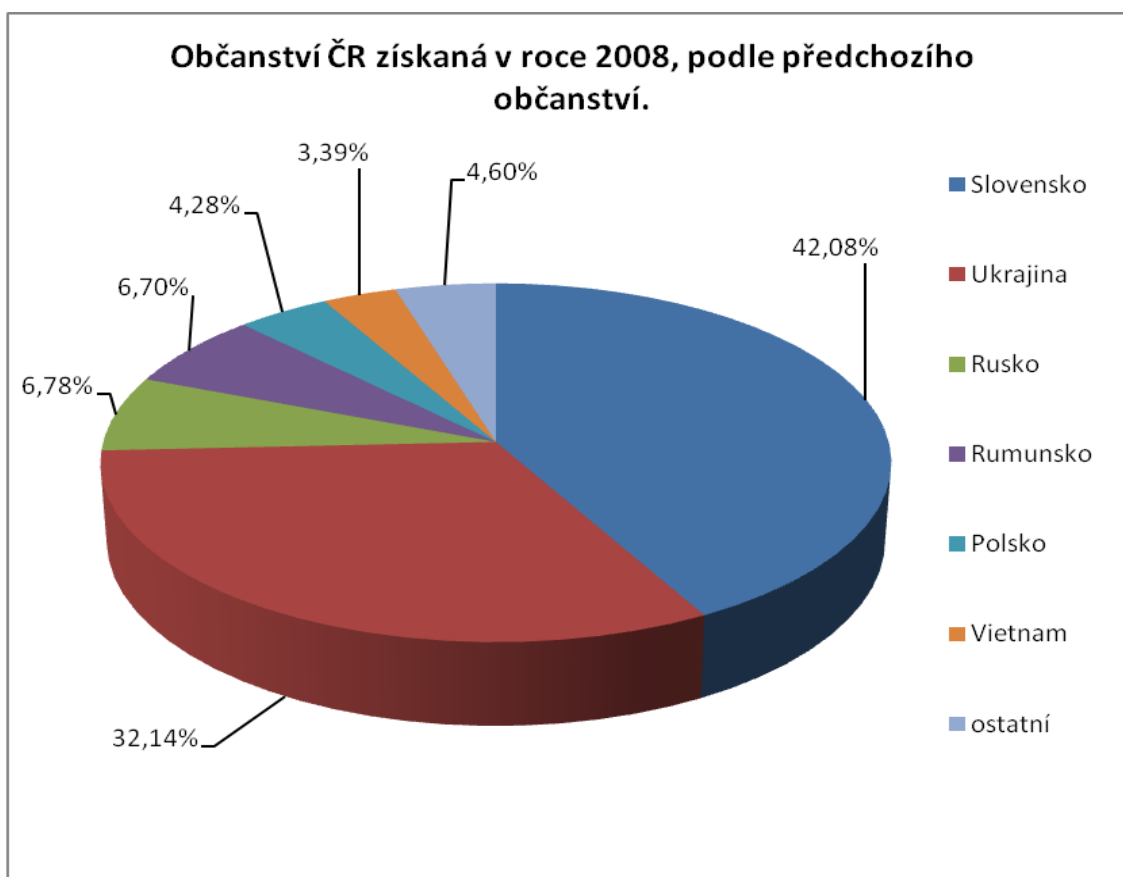

Pramen: ČSÚ

V roce 2007 získalo 1 877 osob české občanství. Nejvíce jich získali Slováci, následovali v hojném počtu Ukrajinci a Rusové, nejméně pak Poláci, Rumuni a Vietnamci. Pouze 40 Vietnamců (viz tabulka) a 36 Rumunů nabylo občanství.

V roce 2008 je tomu naopak. Občanem ČR se stalo 42 osob vietnamské národnosti, jejich nárůst oproti roku 2007 jsou 2 lidé. Počet Rumunů s nabytým českým občanstvím se zdvojnásobil, protože je nárůst o 47 osob. Podíl Vietnamců s českým občanstvím je v tomto roce pouhé 3,39 % z celkového počtu cizinců, kteří nabyli občanství.

Graf č. 7: Počet cizinců nabývajících státní občanství v roce 2008

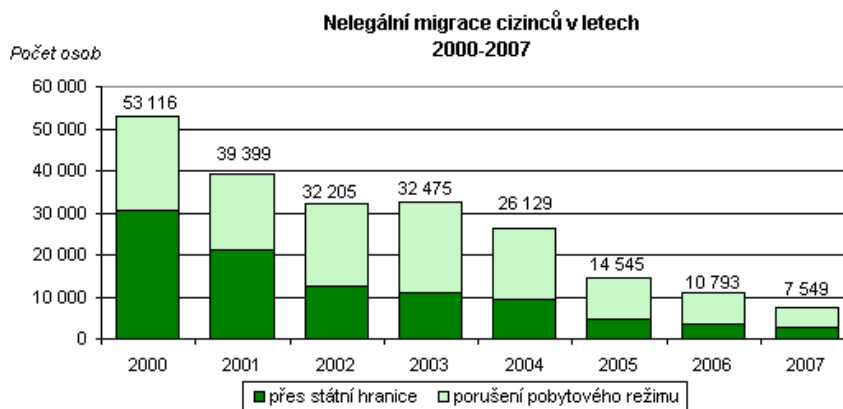
Pramen: vlastní zpracování na základě zdrojů dostupných na csu.cz

- Skupina ilegálních Vietnamců

Existuje tu i skupina ilegálních Vietnamců, kteří putovali přes Rusko, Ukrajinu, Polsko a Slovensko. Vytvořili malé skupiny. V každém státu si skupiny udělaly „přestávku“ na několik (dva až tři) měsíců jako odpočinek z dlouhé, stresující a vyčerpávající cesty

a pro přípravu na další putování dnem, nocí, hladem a zimou a v temných lesích. Byla i možnost převozu přes hranice prostřednictvím kamiónů nebo soukromými auty.

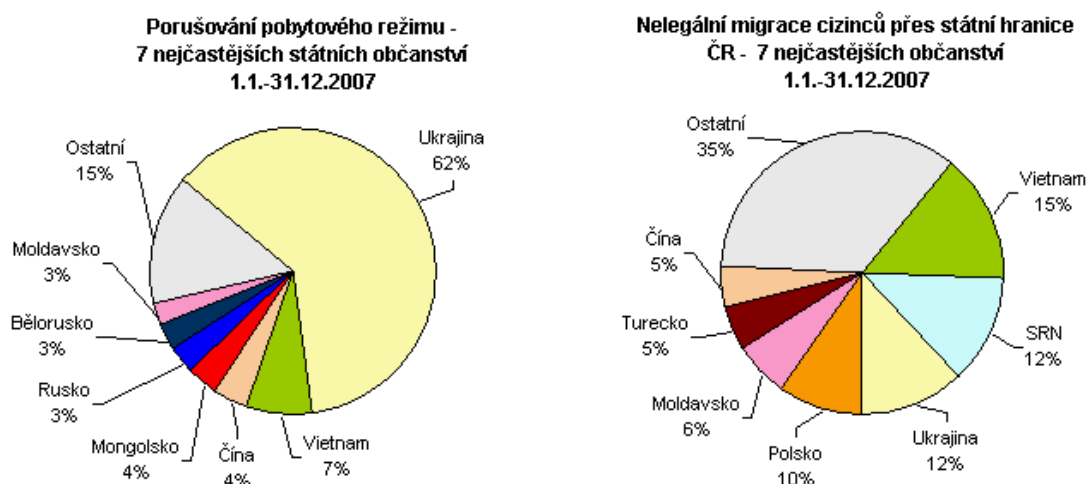
Graf č. 8: Nelegální migrace cizinců v letech 2000-2007

(Pramen: ČSÚ)

„V roce 2007 zaznamenalo Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie MV ČR 7 549 případů nelegální migrace cizinců. Nedovoleným způsobem překročilo státní hranici 2 837 cizinců, u 4 712 osob bylo zjištěno porušování pobytového režimu.“¹

Graf č. 9: Nelegální migrace porušování pobytového režimu cizinců v letech 2000-2007

Pramen: ČSÚ

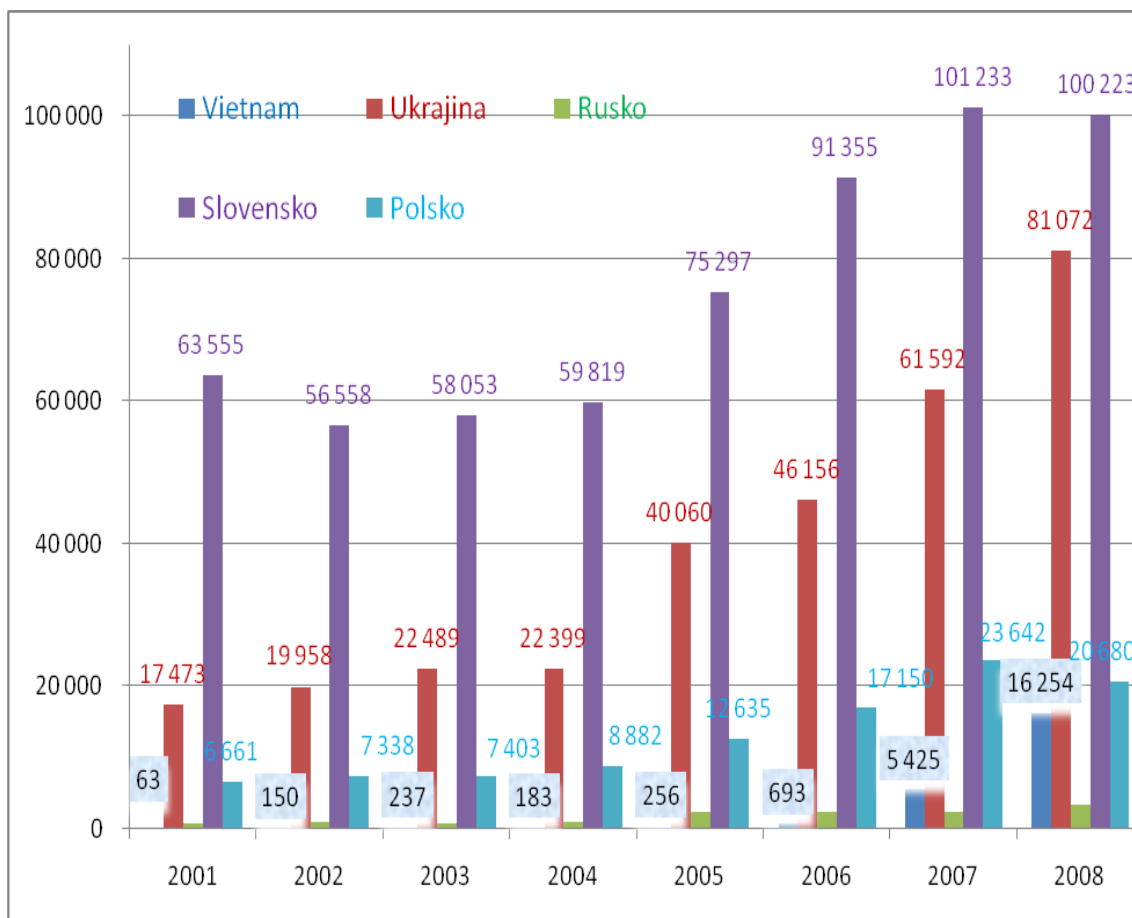
¹ http://czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_nelegalni_migrace

V roce 2007 byl obrovský nedostatek pracovních sil, který zapříčinil další vlny nově přicházejících Vietnamců do ČR pracovat na dělnických pozicích. Dělníci zaplatili zprostředkovatelům, agenturám za vyřizování dokladů cca 8000 - 10000 USD. Dělníkům bylo zaručeno, že budou moci v ČR pracovat po dobu tří let, přitom měsíčně by mohli vydělat cca desetkrát více (zhruba tisíc USD) než ve Vietnamu. Většina pochází z venkova, neumí česky a bez právního vědomí, tudíž se neobejdou bez tlumočnicka.

- Skupina vietnamských dělníků

V roce 2008 bylo zaměstnáno v továrnách 8 838 Vietnamců. Žijí ve špatných podmínkách, v malých místnostech bydlí čtyři i více lidí. Pracují déle za nižší mzdu než minimální. Ubytovny jsou zastaralé, sociální vybavení nefunguje či jen dočasně. Jejich situace je bezvýhodná. Krize dorazila do ČR, jsou proto propouštěni a ocitají se nejen bez práce, ale i bez střechy nad hlavou. Každý den rostou lichvářské úroky jejich dluhů. Nedávno se oběsil muž kvůli dluhům. Lidé se shromažďují ve velkoobchodu Sapa. Čekají na to, zda je někdo na pár hodin nezaměstná. Svaz Vietnamců v ČR a vietnamská buddhistická komunita pořádaly mnoho akcí jako je rozdávání dáreků a jednorázová finanční podpora, např. na začátku roku 2009 se konala tato akce v Plzni. Každý Vietnamec dostal jako dárek jednu krabici a 1000 Kč. V Sapě je buddhistický chrám, který funguje od loňského roku jako výdejna základních potravin a oděvů.

Graf č. 10: Cizinci evidovaní na úřadech práce podle státního občanství (stav k 31. 12.)

Pramen: vlastní zpracování na základě zdrojů dostupných na csu.cz

Před rokem 2007, tedy před příchodem vietnamských dělníků byl na Úřadech práce evidován minimální počet Vietnamců. V roce 2001 jich bylo pouze 63 osob. Nicméně v průběhu let 2001 až 2007 množství Vietnamců bez práce hlášených na ÚP vyšplhalo na 5 425. Díky tehdejšímu ekonomickému vzestupu v Čechách a nedostatku pracovních sil v roce 2007 tato skupina razantně vzrostla na 16 254 osob (údaje ke dni 31.12.2008, podle ČSÚ).

3 Charakteristika podmínek pro podnikání a život Vietnamců v České republice

3.1 Vlastní zkušenost

3.1.1 Cesta do ČR

Když mi bylo dvanáct, rodiče se rozhodli, že se budeme stěhovat do ČR. Můj otec sem odjel napřed, já s matkou a sestrou rok po něm. Tehdy se mi tento nápad vůbec nelíbil, přitom jsme nebyli na tom finančně špatně. Rodiče pracovali jako účetní v jednom státním podniku, měli jsme domek a klidný život, ale můj ctižádostivý táta chtěl si více vydělat. Měl tu svého vzdáleného strýce. Táta si tajně nechal zařídit potřebné doklady, protože matka by s odjezdem nesouhlasila. Jednoho dne nám zavolał, že byl u strýce v Čechách a že potřebuje peníze jako základní kapitál pro své podnikání. Maminka prodala pozemek a poslala tatínkovi peníze.

3.1.2 Tatínkův těžký začátek

Měl to zpočátku těžší než ostatní, kteří se sem přestěhovali z Německa nebo jsou tu již delší dobu. I přes to, že tu měl příbuzné, musel se sám postavit na vlastní nohy, žádná finanční pomoc mu nebyla poskytnuta jako v jiných případech. Ale příbuzní mu pomohli získat vízum pro dlouhodobý pobyt a potřebné povolení k podnikání jako je živnostenský list, registrace na finančním úřadu, na sociálním zabezpečení a podobně. Nepamatuji si, zda za tuto službu svému strýci platil, jelikož jsme nebyli v přímém příbuzenském vztahu. Dále si táta pronajal stánek na tržnici na hranicích a začal prodávat jako všichni ostatní Vietnamci žijící tehdy v Čechách. Můj tatínek byl a je šetřivý a snaživý. Pamatuji si, že za celou dobu, co byl v Čechách sám, jedl pořád dokola to samé jídlo, bydlel přímo ve stánku a chodil k strýcovi pěšky z tržnice jen na koupání. Myslím si, že neochutnal žádné české jídlo, dokud jsem mu je nekoupila já. Jeho stánek měl horší umístění a menší vchod než ostatní, ale byl mnohem pracovitější než ostatní. Pracoval nejen ve dne, ale i v noci. Byl příkladem pro ostatní. Ti později také začali prodávat v noci jako můj otec.

Zatímco Vietnamci jezdili do Vietnamu zhruba jednou za dva roky, tak můj táta to dokázal po půl roce od odjezdu. Jsem na něj velice hrdá. Vrátil se na tři měsíce, aby s námi oslavil tradiční vietnamský Nový rok. Po jeho odletu zpět do ČR maminka

začala s papírováním a žádostí o vízum do ČR. Za necelých půl roku jsme za tátou letěly.

Tenkrát mi bylo dvanáct a sestře pět a moc jsme se těšily, vždyť jedeme za tátou do Evropy.

3.1.3 První dojmy po příjezdu do ČR

Brzy mne toto okouzlení přešlo. Představovala jsem si krásná města s velkými budovami jako ve filmu, místo toho jsme bydleli v malé pohraniční vesnici, kde nebylo nic, žádná zábava ani kultura. Smutné ticho mi způsobilo stesk po domově, po kamarádech, po teplém podnebí ve Vietnamu. Rušno bylo jen na vietnamských tržičkách.

Po jednom týdnu odpočinku jsem začala chodit na soukromé hodiny češtiny u jedné paní učitelky v důchodu. Ze začátku to bylo jen třikrát týdně. Paní učitelka - Mgr. Kufnerová - mě naučila jednoduchá slova, abych mohla nastoupit do školy.

Měsíc po té mě přihlásil do místní školy tatínkův strýc, který v ČSSR studoval a pracoval, a tudíž uměl dobře česky. Na Základní školu v Rozvadově chodilo málo dětí, proto měla pouze dvě třídy pro čtyři ročníky. Prvnáci a žáci druhé třídy seděli ve dvou řadách v jedné třídě, třetí a čtvrtí ve druhé třídě. Mě paní ředitelka zařadila mezi žáky druhé třídy a učila jsem se učivo jak první tak i druhé třídy, tzn. učila jsem se psaní a čtení jako prvnáci a počítala jsem příklady z matematiky druhé třídy, abych se tam nenudila z jednoduchého počítání.

První rok v Čechách byl pro mě opravdu namáhavý. Nikoho jsem tu neznala, měla jsem za kamarádku jen dceru tatínkova strýce (pro mě je teta, když je stejně stará a nebyly jsme v přímém příbuzenském vztahu), která byla stejně stará jako já. S Čechy jsem se nedomluvila a přála jsem si vrátit se do Vietnamu. Rodiče mi to však nedovolili a trvali na tom, že děti by měly být vychovány vlastními rodiči. Nezbylo mi nic jiného než pilněji studovat tento těžký jazyk. Snažila jsem se učit češtinu denně. Bojovala jsem se skloňováním, sama jsem nedokázala některá slovesa časovat, hlavně nepravidelná slovesa mi působila značné problémy. Paní učitelka, která mě učila soukromě, neměla tehdy velké zkušenosti s učením cizinců. Z velké části jsem se musela s češtinou zápasit sama. Moje „teta“, dcera tatínkova strýce, nebyla na tom o moc lépe, a tudíž jsem neměla na koho se obrátit. Byla jsem zoufalá.

Rodiče neuměli česky a byli jsme závislí na pomoci jiných krajanů, kteří jazyk ovládali. Bylo nepříjemné s každou maličností žádat o pomoc, proto jsem si dala předsevzetí, že se každý den naučím minimálně deset nových slov, jinak nevyjdu ven z domu.

Snažila jsem se číst články z knížek Čeština pro Vietnamce I. a II., které mi půjčila teta. Za jeden rok se mi podařilo plynule mluvit česky. Nastoupila jsem ve druhém roce do třetí třídy, ve které jsem byla pouze první pololetí. Vzhledem k mému věku, tehdy mi bylo již třináct let a díky mé dobré znalosti češtiny, poskytli mi pedagogové možnost nastoupit v druhém pololetí do čtvrté třídy. Podstoupila jsem nejen postupové zkoušky z češtiny a matematiky, ale i pohovor a test inteligence v Pedagogicko - psychologické poradně v Tachově. Na konci čtvrté třídy jsem též absolvovala postupové zkoušky a psychologické testy a přešla jsem rovnou do šesté třídy druhého stupně základní školy. Dodnes jsem za tuto možnost přeskakovat třídy velice ráda. Uvědomuji si, že důležitý základ češtiny jsme probírali jak ve třetí, tak i ve čtvrté třídě. Bez toho bych češtinu tak dobře neovládala jako dnes. Po jednom roce tvrdého studia jsem byla schopná překládat a tlumočit z českého jazyka do vietnamského i naopak. Rodiče si mohli na mne spoléhat v každé situaci, kdy bylo potřeba tlumočení.

3.1.4 Matčina podpora ve vzdělávání

Můj úspěch netvořila pouze má vytrvalost, podvědomě jsem se cítila vůči rodičům zodpovědná za své výsledky. Rodiče kladli velký důraz na vzdělávání. Maminka byla a stále je velkým zastáncem toho, že člověk, který má kvalitní vzdělání, bude rozumnější a bude to mít v životě snadnější a také má naději na lepší budoucnost. Trvala na tom, abychom obě dvě absolvovaly aspoň bakalářské studium. Já i sestřička, jsme byly od malička podněcovány matčíným vyprávěním ke studiu na vysoké škole kvůli lepší budoucnosti a také proto, že jednou prodávání na trzích už nebude dobrým způsobem vydělávat na živobytí. Její slova mi jakoby utkvěla v hlavě, dodala mi obrovskou sílu a podnítila snahu něčeho dosáhnout. Rodiče byli na mne moc pyšní, lidé mě znali jako svědomitou a pilnou holku. Dodnes jásají, jak jsem chytrá a jak jsem soběstačná, obdivují mou znalost češtiny. Byla jsem pro ostatní děti nově přicházející z Vietnamu příkladem. Rodiče těchto dětí posílali své děti k té samé učitelce, ke které jsem chodila na doučování z češtiny. Očekávali od nich výsledky jako u mě, bohužel toho nelze dosáhnout bez jejich snahy. Sebelepší pedagog by to nedokázal bez úsilí samotného žáka.

Maminka nám vždy povídala, že vzdělání je nejlepší „investice“ a taky to tak učinila. Nikdy nešetřila na nákupu školních potřeb a už vůbec ne na doučování. Po té, co jsem nastoupila do čtvrté třídy na základní škole v Tachově, docházela jsem pravidelně k jiné paní učitelce na doučování češtiny. Doporučila mě hodně číst. Chodila jsem do knihovny z jejího popudu. Začala jsem číst pohádky pro děti, neboť ty obsahují pouze jednoduché věty. Naučila jsem se jednotlivá slova správně použít ve větě. Zlepšilo se mi i čtení a psaní. Měla jsem z toho opravdu velkou radost, jelikož je to nejlepší způsob, jak se naučit cizímu jazyku. Moje čeština byla každým dnem lepší a lepší. Bývala jsem z českého jazyka mezi těmi nejlepšími žáky ve třídě.

Na konci sedmé třídy jsem úspěšně vykonala zkoušky na šestileté gymnázium v Tachově. Rodiče byli na mě opět hrdí a snažili mně poskytovat nejlepší podmínky, abych na školu měla více času. Gymnázium bylo pro mě jediná a jasná volba, jelikož jsme věděli, že to byla cesta na práh vysoké školy. Náročnější studium na této střední škole mi tak pomohlo připravit se na přijímací zkoušky. Byla jsem přijatá na několik škol, ale zvolila jsem ekonomickou Fakultu ekonomické Západočeské univerzity v Plzni, kde studuji do dneška. Oproti mým kamarádům mám tři roky skluz. To mě ale vůbec netrápí, protože mít pevný základ z češtiny je velmi důležité při studiu na českých školách.

3.1.5 České chůvy

Bývalo zvykem vietnamských rodičů nechat své děti bydlet u „českých babiček“, aby se za prvé naučili česky, za druhé aby se o ně postaraly a popřípadě jim pomohly s domácími úkoly. Vietnamské rodiče neměli moc času na děti a český jazyk většina z nich neuměla. Období od roku 1995 až 1999 bylo nazýváno Vietnamci „období zlatého deště“ (tzv. *mưa vàng*), neboť se jim dařilo v obchodování, každý se snažil co nejvíce vydělávat, proto nebyl čas na děti. Veronika Kahlerová (2002) píše své bakalářské práci (Kahlerová, 2002), že děti se setkávají s rodiči pouze o víkendech, ale ne každý týden. Rodiče buď za dětmi přijížděli, nebo si dítě vzali domů na dva dny a pak je zas přivezli zpět. Existovaly i případy, kdy rodiče viděli své dítě jen občas a nepravidelně zhruba jednou za měsíc, někdy i za dva měsíce. Přitom 18% respondentů žilo v odloučení od svých rodičů.

Já a moje sestra jsme patřily mezi šťastlivce, kteří nebyli odloučeni od rodičů a u nikoho jsme nebydleli. Nabízela nám jedna paní hlídání na Rozvadově, kde jsme žili. Maminka

tuto nabídku odmítla, i když jsme nutně potřebovaly rozpovídat se česky, jelikož paní neměla žádné vzdělání, uklízela na trzích a tudíž by nám nemohla poskytnout jak dobré doučování doma po škole, tak i podmínky pro rozvíjení osobnosti. Maminka trvala na tom, abychom chodily do školy a pilně se doma učily. Když si nás nemůže vzít do péče paní Mgr. Kufnerová, která byla učitelka v důchodu, tak abychom byly raději doma.

Paní Kufnerová je pro mne jako druhá matka a třetí babička. Byla a je pro mne nejen učitelkou, ale i členem rodiny. Chodila jsem k ní moc ráda. Pomáhala mi s úkoly. Vyprávěla mi o svém životě a naučila mne vařit české jídlo. Zná snad všechny hrady a zámky v Čechách. Chodily jsme spolu na houby do lesa. Její povídky mi též pomohly ke zlepšování češtiny. Díky ní jsem poznala kus České republiky.

Moje sestřička na tom byla lépe, jelikož byla ještě malá, jazyk se naučila rychleji a lépe než já. Navštěvovala mateřskou školu, kde se naučila česky. Rok po té již uměla výborně česky a škola jí nepůsobila žádný problém. Zapadla do kolektivu a vždy patřila mezi nejlepšími žáky ve škole v matematice, v českém jazyce, v přírodovědě, a dalších. Sestra mluvila doma vietnamsky a ve škole česky, proto dodnes umí oba jazyky a musím říct že perfektně, tedy slovem i písmem, což velká většina jiných dětí nedokáže. Díky tomu, že bydlela pouze doma, čte vietnamské časopisy a noviny, dívá se na vietnamskou televizi a s maminkou často komentujeme dění jak u nás doma, tak i v Evropě, má poměrně obsáhlou slovní zásobu hovorové i spisovné vietnamštiny a navíc není natolik ovlivněná českým prostředím jako jiné. Ovšem vliv českých kamarádů je do určité míry vidět i na ní.

3.1.6 Bydlení

Zpočátku jsme bydleli u otcova strýce, pak si rodiče pronajali bydlení v jednom malém domě, jehož majitelé dojížděli jen na víkendy. Měli jsme jeden pokoj, sloužil jako ložnice pro nás tři: maminku, mne a sestřičku. Táta byl převážně ve stánku. K tomu jsme měli kuchyňku a malou koupelnu. Nebylo to zrovna nejpohodlnější místo, ale prozatím nám to stačilo, než najdeme něco jiného. Dům se nacházel ve středu vesnice, blízko školy i školky a to pro rodiče bylo rozhodující. V zimě bývalo chladno, jelikož bylo to staré stavení po Němcích a naše elektrická topení mnohdy nestačila vyhřát náš pokoj. Majitelé po nás chtěli stále více a více za nájemné, pamatuji si, že jsme platili za to 700 DM. Nebyli jsme s tím spokojeni, ale zatím jsme nenašli nic

lepšího. Když se vyskytla nabídka nákupu bytu, rodiče hned kontaktovali majitele a koupili si ho. Po malé úpravě jsme se tam nastěhovali. Byt byl malý, ale útulný a byl náš. Bydleli jsme ve vlastním domě a měli vlastní poštovní schránku. Již jsme nemuseli být hlášeni u cizích lidí a platit jim za to. Bylo to pro nás útěchou, neboť skoro všichni Vietnamci bydleli přechodně na nějaké adrese a čas od času se stěhovali jinam. Zabírá to čas a peníze.

3.1.7 Vlastní zkušenosti s rasistickými projevy

Můj život na Rozvadově byl vcelku uspokojivý, naši sousedi byli na nás vlídní a rádi nám pomáhali. Měli jsme dobré vztahy s pěti českými rodinami. Žila jsem v krásné přírodě s čistým vzduchem. Naučila jsem poznávat jedlé i nejedlé houby.

Avšak jako všude jinde, i zde jsem prožila rasistické projevy. Mohu uvést na konkrétním případu, kdy lidé házeli klacky po našem psovi. Byl to tulácký pes, kterého jsme krmili a postupně se u nás zabydlel. Nebyl jako ostatní vychovaní psi, toulalse po vsi. Lidé si na něj stěžovali, že neustále štěkal a tak není nic divného, že po něm házeli vše, co jim přišlo pod ruce. Myslím, že kdyby nám nepatřil, chovali by se jinak. Víc než jednou na mne pokřikovaly děti nesmyslné výrazy, smály se mému původu a též někteří dospělí se chovali podobně. Často mi vadí to, že rodičům čeští zákazníci tykali. Já to cítím jako urážku, protože si někdy dovolují více než by měli. Chovají se nadřazeně jako kdybychom byli z nižší vrstvy či patřili k méněcenné rase. Avšak Vietnamci nedbají na tento jev, zčásti za to může jejich neznalost češtiny. Pro ně je důležité se domluvit s zákazníky. Já osobně si takovéto zacházení nenechám líbit. Stalo se nám, že jsme byli v kavárně s kamarádkami, byly jsme čtyři holky- Vietnamky. Číšník přišel, ani nás nepozdravil a hodil na stůl lístek. K ostatním se choval podle společenských pravidel. Jeho chování bylo nepřijatelné. Při placení si sám řekl o spropitné. Manažér této kavárny se za tohoto zaměstnance omlouval tím, že jeho kolega je unavený z celodenní práce. Setkala jsem s podobnými způsoby chování též na různých pracovištích státních orgánů ČR.

V roce 2005 se maminka rozhodla opustit stánkový prodej a stěhovaly jsme se do města, kde začala prodávat v kamenném obchodě. Vedly jí k tomu důvody zdravotní i ekonomické. Po dlouhé době strávené na tržištích se jí zhoršoval její zdravotní stav, ale po nastěhování se do teplejšího prostředí a po pravidelných

návštěvách terapeuta se její problémy zmírnily. Ve větším městě mám pocit, že lidé jsou tolerantnější a přátelštější k cizincům než tomu je na vesnicích.

3.1.8 O mně

Pamatuji si, že se mě jednou učitel na vysoké škole zeptal, zda se cítím jako Vietnamka nebo Češka. Odpověděla jsem se mu, že se cítím spíše jako Češka. Kdyby se mě na to dnes někdo zeptal, má odpověď by byla zcela jiná. Jsem Vietnamka s českými způsoby myšlení a jednání. Ovšem nepatřím mezi „banánové děti“. Převzala jsem mnoho hodnot a styl života z české společnosti, avšak myslím si, že v sobě mám dost silný vietnamský kořen.

Miluji české filmy a pohádky. Má nejoblíbenější herečka je paní Bohdanová. Ze všech osobností mám nejraději bývalého prezidenta pana Václava Havla, nejen jako dramatika, ale i jako politika. Podle mého názoru jsem jen částečně počestělá. Vyrostla jsem tu a vyznám se v ČR lépe než ve Vietnamu. Pamatuji si, když jsem byla podruhé ve Vietnamu na návštěvě, moc jsem se **těšila na návrat** do Čech. Cítila jsem se ve vlastní zemi jako cizinka. Počasí bylo slunečné, ale vysoká teplota mi způsobila střevní potíže. Lidé tam mají jiný způsob chování a i jiný vkus. Jednoduše jsem v Čechách doma. Avšak na otázku, zda se do Vietnamu se budu vracet či zůstanu v ČR napořád, ještě nemám odpověď. Život se mění, proto v budoucnosti se budu rozhodovat podle situace. Budu se stěhovat tam, kde se najdou pro mě a mou rodinu lepší životní a pracovní podmínky. Zvažuji také možnost zažádat o české občanství. Prozatím však nesplňuji podmínku pětiletého trvalého pobytu.

Líbí se mi na Češích jejich samostatnost. Děti jsou zvyklé chodit na brigády od raného věku. Umějí lépe hospodařit se svým kapesným, pokud mají nějaké zvláštní přání, sami si na to vydělají a naučí se tak vážit si hodnoty peněz. Jsou více adaptabilní v každém novém prostředí. Naproti tomu vietnamští rodiče chtějí svým dětem poskytovat ty nejlepší podmínky, aby vynikly ve škole, nežádají od nich, aby samy nějaké peníze získaly vlastním přičiněním. Vietnamské děti kromě školy pomáhají rodičům v domácnosti. Ale v životě jsou méně praktické než české děti. Musím znovu svou maminku pochválit, že je jiná než většina vietnamských matek. Vedla nás k samostatnosti, nedala nám vše pod nos, podporovala nás v brigádníčení. Moje sestřička oproti svým vrstevníkům pracovala od 15 let. Práci získává tak i cenné

zkušenosti pro život, naučí se správně reagovat na jednotlivé situace a není snadno zranitelná.

Osobně jsem měla několik brigád. Každá z nich mi obohatila moje znalosti a dovednosti. Avšak na konci druhého ročníku na vysoké škole jsem si uvědomila, že bych jako studentka ekonomické fakulty měla mít i praxi v oboru. Po škole bych ráda pracovala v českých podnicích, přitom moje matka zde nemá žádné známosti, o které bych se jako uchazeč o pracovní místo mohla opřít. Ráda bych pracovala jako účetní, proto jsem měla v úmyslu obejít všechny účetní kanceláře. Představila jsem se jako studentka, která hledá praxi v tomto oboru a za to jsem jim nabízela bezplatnou pomoc. Již v první kanceláři mi odpověděli kladně. Zde jsem pracovala tři měsíce a po té jsem musela práci ze studijních důvodů ukončit.

3.2 Obecná charakteristika života Vietnamců v ČR

3.2.1 Kulturní identita

Vietnamci žijící v zahraničí i v Čechách obecně zachovávají svou kulturní identitu. Udržují všechny tradiční vietnamské svátky. Největším z nich je oslava Nového roku, vietnamsky Tet Nguyen Dan, podle lunárního kalendáře, který přichází na přelomu ledna a února. Poslední den v roce, třicátého prvního prosince se členové rodiny sejdou a společně se připravují. Ve dnech od dvacátého do třicátého bývá nákupní shon. Jako stromeček nám slouží větev s mandarinkami nebo broskvoně či malý stromek rozkvetlých meruněk. Připravuje se jídlo, které pak obětujeme na oltáři svým předkům, přivoláme duši našich zemřelých příbuzných.

Patří sem tradiční slaný koláč bánh chung, mirt – kandované ovoce a zelenina, vietnamské jarní závitky, dušené maso s bambusovými výhonky, vařené kuře, vepřová dušená „šunka“ a miska lepkavé rýže, v některých rodinách i miska nudlí. Na oltářích se o tomto svátku tradičně obětuje ovoce a falešné peníze, falešné papírové zlato a falešné americké dolary. Přitom se zapálí voňavé tyčinky k tomuto účelu vyráběné.

Dříve bývalo zvykem během noci vařit tradiční slaný koláč banh chung, který je z lepkavé rýže, plní se fazolemi, tučným vepřovým masem, to vše se zabalí do velkých zelených listů, zpevní se tenkými našťipanými bambusovými třískami a listy se omotají kolem koláče. Vaří se přibližně třináct až patnáct hodin během noci. Každá rodina si to jinak organizuje, některá koláče vaří už týden předem, některá později avšak s předstihem, aby o půlnoci z posledního dne v roce na prvního ledna ho měli

k obětování předků. Koláč má tvar krychle, symbolizuje Zemi a vepřová dušená šunka ve tvaru kužele symbolizuje Slunce. Vychází z toho, že lidé kdysi věřili, že Země má tvar krychle. Dnes kvůli pracovnímu zatížení lidé ve Vietnamu a i ti žijící v zahraničí si kupují hotové koláče, v Čechách je kupujeme v Sapě či ve velkoobchodu HKH v Malešicích. Tradice balení a vaření tohoto slaneho koláče se udržuje jen v některých domácnostech na venkově.

Z toho lze poznat, že Vietnamci mají silnou a pevnou tradici uctívání předků. V každé domácnosti je oltář, kde se nacházejí fotografie zemřelých předků. Voňavé tyčinky jsou zasunuté do malé nádoby s rýží k tomuto účelu určené a na konci každého roku je nutné zbytky nedohořelých tyčinek vybrat a celý oltář pouklidit.

Dalším zvykem, o kterém se mohu zmínit je to, že majitel rodiny si pozve osobu, se kterou si podle čínského kalendáře ve znamení vyhovuje. Například pokud je majitel ve znamení kohouta, tak by neměl pozvat na první návštěvu roku někoho, kdo je ve znamení hada. Podle čínského horoskopu se tito dva lidé neshodují. Hada ohrožuje život kohouta. Dva lidé v této kombinaci znamení by neměli uzavírat svazek manželský, neboť to přináší pouze smůlu. Pozve-li majitel domu někoho, s kým je v souladu podle čínského horoskopu, je to pro něj jen plus, neboť tento člověk mu přinese spokojenost. První návštěva roku obvykle přinese sebou kus zelené větve z rozkvetlého stromu pro štěstí. První dva či tři dny se nevyhazuje z domu smetí ani špinavá podlaha se nemete, protože to přináší rovněž smůlu.

Po té co voňavá tyčinka na oltáři dohoří, v rodině jeden z rodičů, nejčastěji matky, odejmou z oltáře vařená jídla a znovu je ohřejí k podání večeře. Na oltáři však musí zůstat talíř různých druhů ovoce, většinou jich je pět a k tomu krabice s kandovaným ovocem a s jedním slaným koláčem. Během svátku musí být oltář vždy takto zaplněn. Po večeři si celá rodina povídá a čeká na předem domluvenou návštěvu. Ve Vietnamu je zakázán ohňostroj, ale v Čechách si to můžeme dovolit. Druhý den se slaví Tet Nguyen Dan u prarodičů z tátovy strany za přítomnosti prarodičů, strýců, tet, bratranců a sestřenic. Řeší se různé události a problémy v rodině. Třetí den býváme u prarodičů z matčiny strany. Je to svátek klidu a pohody, Vietnamci žijící v různých místech na světě se na tento svátek vrací ke své rodině. U nás se dětem nedávají dárky, nýbrž peníze a přeje se jim, aby v novém roce vyrostly a vynikaly ve škole. Za darované peníze jim rodiče pak kupují nové oblečení.

Papírové peníze a zlato se po třech dnech svátků spálí. Moje maminka si před položením na oltář spočítá, kolik a komu dá, ke každé sumě peněz napíše na kousek papíru jméno příbuzného. Při pálení peněz se spálí i papír se jménem, aby pak příbuzní věděli komu co patří. Důvod proč to děláme je ten, že věříme v existenci posmrtného života. Tímto způsobem „zajistíme“, aby předci měli dost finančního zajištění v jejich světě.

Ovšem je důležité připomenout, že takto slaví Nový rok pouze lidé vyznávající buddhismus. Buddhisty je cca 50% Vietnamců. Převládá zde buddhismus mahájánového typu, přičemž velkou většinu buddhistů tvoří zen-buddhisti. Ve Vietnamu nalezneme též taoismus, konfucianismus a křesťanství. Existuje u nás 8 milionů katolíků, tvoří 10% celkového počtu obyvatelstva.

Vietnamský buddhistický chrám najdeme ve velkoobchodě Sapa. Byla zmínka i o tom, že do tří let v Praze bude postaven buddhistický chrám na pozemcích v Písnici, které si Vietnamci v roce 2008 koupili (Blahuš, 2008). Nebude to ale první chrám v ČR, vietnamská komunita ve Varnsdorfu je již předběhla a zřídila první buddhistický chrám v Česku, který se nazývá Chua Thien An. „Zasloužila se o to rodina paní Vu Thi Kim Lien. Posbírala dostatek financí od svých krajanů a založila Vietnamský klub sympatizantů s buddhismem v EU a už 15. prosince 2007 byly z Vietnamu dovezeny tři velké pozlacené sochy Buddhů tří dob, totiž Buddhy minulosti – Amitábhy, Buddhy přítomnosti – Šákjamuniho a Buddhy budoucnosti – Maitréji. Dne 15. ledna 2008 pak byly sochy obřadně vysvěceny. Od té chvíle je chrám v 1. patře tohoto domu otevřen všem vietnamským buddhistům i komukoli jinému. Před sochami jsou úhledně vyrovnány mísy s tradičními obětinami, zejména s ovocnými plody“ (P.K., Club Hanoi, 2008).

Též slavíme svátek mrtvých, který připadá na pátý den třetího měsíce. Ten den navštěvujeme hroby a vzpomínáme na předky. Dalším svátkem je Trung Thu, což je velmi důležitý rodinný svátek, který je určen především dětem, které se ten den účastní lampiónového průvodu, zpívají a tancují. V tento den se rovněž pečou speciální sladkosti ve tvaru měsíce vyrobené z lepkavé rýže a plněné lotosovými semínky (hlavně pro děti), dále se podává ovoce, oříšky, žloutky z kachních vajec a další dobrůtky. Svátek připadá na patnáctý den osmého měsíce dle lunárního kalendáře.

Je zřejmé, že česká a vietnamská kultura jsou velice odlišné. Občas proto může docházet při setkání českého a vietnamského občana k nedorozumění, či dokonce

ke konfliktu. Některé chování a jednání se výrazně liší od Čechů a to pak také může vést k nedorozumění. Je důležité mít na zřeteli, že národní kultury obou zemí jsou zcela odlišné a tyto odlišnosti je třeba snažit se chápat, aby se předešlo nedorozumění. Níže jsou uváděna některá specifika vietnamské společnosti.

Dle Šiškové (2001, s. 101) má úsměv kromě tradičního významu, pocitu radosti, humoru a veselosti, dalších několik významů. V souvislosti s nepříjemnou situací nebo v nesnázích chce mluvčí zmírnit fakt, že svými problémy obtěžuje. Často vyjadřuje také omluvu v případě, že dotyčný nerozumí projevu mluvčího.

Kromě úsměvu existuje mnoho dalších odlišností v chování, jako je například to, že pokud se dva vietnamští studenti navzájem objímají, je to pouze jejich výraz blízkého přátelství, nikoli jiná sexuální orientace.

Paní Phung Thi Phuong Hien (2006, s. 166 - 167) pracuje jako tlumočnice v zařízení pro děti cizinců a v knize „S vietnamskými dětmi na českých školách“ píše o tom, jak pana vychovatele zařízení znepokojovala situace, když viděl dva kluky spící v jedné posteli. Vysvětlovala, že je to běžné ve Vietnamu, když děti stejného pohlaví spí ve stejné posteli. Má to několik důvodů:

- Ve Vietnamu byli a stále jsou chudí, proto nemohou rodiče pro každé dítě zařídit svůj pokoj, zejména na vesnici, kde je vysoký počet dětí v jedné rodině. Tudíž spí dvě či tři děti v jedné velké posteli.
- Podle konfucianismu dívky a chlapci, pokud nejsou manželé, nesmějí být spolu.
- O homosexuálním styku se nemluví tolik jako na Západě. Tuto problematiku si často vůbec neuvědomují.

V rodině mladší projevuje úctu ke starším, naopak starší pečují o mladé a níže postavené. Rodina je základem všeho a pro děti jsou důležité i úzké rodinné vztahy. Úcta k rodině svého partnera se projevuje již při prvním setkání zájmem o zdraví, je to projev úcty a respektu.

U nás přímý pohled do očí při rozhovoru je považován za nezdvořilý. Za neslušné se považuje smrkání hlasitě do kapesníku, nikoli krkání po jídle. Pokud chceme se ve Vietnamu chovat slušně, je třeba se chovat umírněně, nedávat najevo své problémy. Chceme-li projevit úctu k někomu, děláme pomalé pohyby, podáváme druhému věci oběma rukama. Promlouváme k druhému v klidu bez afektu, a správně zvoleným slohem mu prokazujeme, že si ho vážíme. (Šišková, 2001, s. 11)

Co se týče verbální komunikace, tak považují za zajímavé zmínit, že u nás neexistuje tykání a vykání. Pro různé vztahy se používají rozdílné obraty. Například staršího kamaráda oslovujeme *anh* (starší bratr) a starší kamarádku *chi* (starší sestra), proto se nepovažuje za neslušné zeptat se ženy na věk, jelikož při hovoru potřebujeme znát své postavení vůči druhému. Říká se, že se nepoužívá zápor, vychází to z buddhistické filozofie, kdy nesouhlasit s názorem druhého je nezdvořilé.

Citové vnímání hraje v našem životě důležitou roli, avšak není to společensky přípustné, aby milenecké páry se líbaly na veřejnosti. Tyto intimní věci se mají odehrát jinde, jelikož láska je cenná a nemělo by se s ní vychloubat na veřejnosti. Dotyk či pohlazení po vlasech si mohou dovolit je rodiče ke svým dětem, jinak je to považováno za nezdvořilost. Na veřejnosti bychom také neměli smrkat, ovšem mlaskání a říhání se nepovažuje za nezdvořilost.

Při podání rukou podáváme pravou ruku, levou přikryjeme partnerovu ruku a oběma stiskneme.

Na veřejnosti by se měl každý chovat tak, aby nevyšel konflikt najevo. Není slušné ukázat druhému, že se zmylil. Nerozumíme-li si, je lepší se sejít a mezi čtyřma očima si to vyříkat. Není dobré též někomu na veřejnosti něco vytknout či kritizovat, toto považuje Vietnamec jako největší hrubost, při níž „ztratil“ tvář přede všemi. Je to netaktní a neslušné jednání, nikoliv upřímnost.

3.2.2 Kriminalita

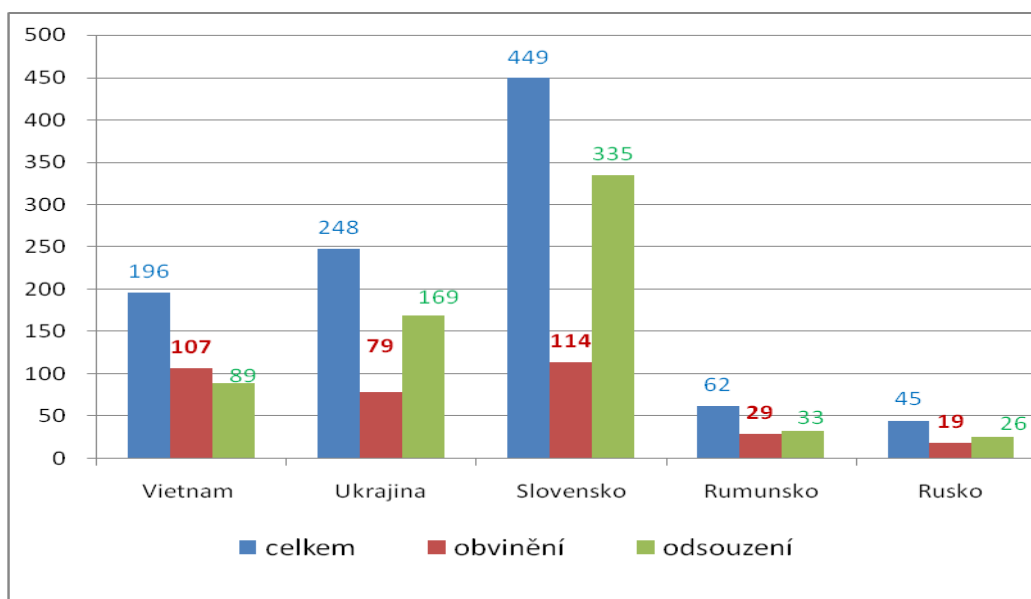
Většina Vietnamců sem přichází za účelem zlepšit si životní podmínky a vést běžný život. Někteří posléze odjedou zpět domů, jiní tu zůstávají kvůli dospívajícím dětem. Do kriminálních činů nechtějí zaplést. Tato problematika se týká pouze malé části Vietnamců. Ovšem dovoluji si říci, že před deseti až čtrnácti lety, kdy v ČR byly „zlaté deště“, kriminalita u Vietnamců byla nepatrná. Každý si hleděl svého, aby vydělal co nejvíce. Poslední dobou se však v televizních novinách vyskytují zprávy o trestných činech páchaných Vietnamci častěji.

Vietnamskému etniku se nevyhýbá ani organizovaný zločin a různé typy gangů. Jak uvádí M. Němec (Němec, 2004), dosahuje v ČR organizace vietnamských zločineckých gangů tří stupňů a existují tři typy gangů. První typ je tvořen ustálenou skupinou lidí, kde nejvýše stojí šéf gangu, kterým je zpravidla osoba, která u nás koncem osmdesátých

let dvacátého století studovala či v průběhu první poloviny devadesátých let dvacátého století zbohatla v důsledku nekontrolovaného pašování cigaret, textilu, lihu i lidí. Druhým typem jsou gangy tvořené na rodinném principu, kde figurují výhradně členové z řad vlastní rodiny, kteří najímají další osoby. Dále jsou popisovány i tzv. pouliční gangy, které mají poměrně volnou organizaci. Členy bývá zhruba pět až deset osob, které spolu zpravidla žijí, pohybují se společně a jsou mezi nimi teritoriální nebo příbuzenské vazby. (Blafková, 2009)

Vietnamci jsou řazeni mezi cizince, s nimiž jsou nejmenší potíže. Problémy řeší mezi sebou, neobracejí se na státní orgány. V těchto případech postižené oběti a i pachatelé jsou Vietnamci. Kriminalita vietnamské komunity je po Ukrajincích na třetím místě. V roce 2008 bylo celkem 196 případů a 89 jich bylo odsouzeno.

Graf č. 11.: Obviněné a odsouzené osoby ve věznicích a vazebních věznicích podle státního občanství k 31. 12. 2008

Pramen: vlastní zpracování na základě zdrojů dostupných na csu.cz

3.2.3 Postoje české společnosti vůči vietnamské komunitě

„Vietnamské stánky hyzdí naše krásná města

Vietnamci prodávají nekvalitní zboží

Vietnamští obchodníci svými nízkými cenami ničí českou konkurenci

Vietnamci uzavírají fňogované sňatky, aby dostali české občanství

Vietnamští podnikatelé jsou mafiáni“ (kolektiv autorů, 2002)

Vietnamci mají pověst, že jsou velmi pracovití lidé, snaživí a skromní. Díky svému talentu k obchodování ovládli pouliční tržiště. Od počátku nabízeli levné a méně kvalitní i nedostatkové zboží. Někteří majetnější postupně opouštěli stánky skládací a začali budovat lépe konstruované stánky na zakoupených pozemcích. V období popřevratovém vznikly vietnamské trhy jak ve městech, tak i v pohraničních obcích v hojném počtu. Je tu i malá skupina Vietnamců, která působí v jiné sféře než v podnikatelské, avšak trhovci jsou nejvíce viditelní. Čechům často vadí vietnamské stánky z estetického hlediska. Už je nezajímá, že právě vedení obce Vietnamcům pozemky pronajímá či prodá za vysokou cenu, tím obohacují rozpočty měst a obcí.

Pokud jde o kvalitu zboží, mohu ze vlastní zkušenosti říci, že jsou mnohdy výrobky z tržnic jsou mnohem kvalitnější než zboží z českých obchodů. Rozdílné ceny jsou způsobeny tím, že v značkových prodejnách platíte 1500 Kč za obchod, 1000 Kč za značku a za platy zaměstnanců. Vietnamcům jde o zisk získaný velkým obratem, proto mají mnohem nižší cenu než v českých prodejnách. Bohužel, někteří Češi si to neuvědomují, pohrdají zbožím i vietnamskými výrobky. Měli by si vzpomenout na dobu, kdy na českém trhu byl nedostatek zboží a díky Vietnamcům si mohli svou potřebu zrealizovat.

Co se týče kriminality, tak v každé společnosti jsou lidé různí a nelze házet všechny do jednoho pytle. Obyčejní Vietnamci sem přicházejí s jediným snem, a to je vydělat si peníze. Ke svému nesnadnému životu v ČR si nepotřebují přidělovat další problémy. Snaží se problémům vyhnout. Ostatně v každé společnosti existují „černé ovce“. Časté jsou případy, kdy se Čech pokusí okrást či okradl vietnamského obchodníka. Není správné házet všechny do jednoho pytle. Češi vidí jen to, jak Vietnamci zbohatli, místo Fábie či Lady jezdí Vietnamci ve vozech světově známých značek jako je BMW, Mercedes či Škoda Super B. Však nevidí už jejich usilovnou práci a investice z minulých výdělků. (kolektiv autorů, 2002)

„Zdejší společnost si navíc na Vietnamce velmi brzy zvykla a rasismus vůči nim je ve srovnání s násilím na Romech takřka minimální – ačkoli jsou lámanou češtinou hovořící obchodníci často terčem posměšných poznámek, průměrný Čech jejich levné zboží rád kupuje a rovněž jejich úslužné, tiché chování mu není proti srsti. Například v Chebu, městě s více než desetiprocentní vietnamskou minoritou, sociologové v roce 2002 naměřili mezi starousedlíky vysokou míru sympatií: tři čtvrtiny z nich hodnotí své

zkušenosti s Vietnamci kladně nebo neutrálně, pouze 25 % špatně. A k rasově motivovanému útoku tu podle údajů policie v posledních letech nedošlo. Přes poměrně nekonfliktní klima měl ovšem příběh vietnamské migrace do Čech jednu vadu na kráse: výraz Vietnamec se tak trochu stal synonymem užitečného a laskavého podvodníka. Raketový nástup asijských kluků a dívek do prestižních škol ovšem naznačuje, že nastal čas uvažovat jinak...“(Třešňák, 2004)

V sociologickém průzkumu uskutečněném Ivou Chludilovou (2003) pod záštitou Sociologického ústavu AV ČR, bylo zjištěno, že celkově je vztah Čechů k cizincům nepříliš vstřícný. Postoj k různým skupinám cizinců je různý. Podle níže uvedené tabulky, nejlepší vztah mají občané ČR k Čechům, na druhém místě ke Slovákům. Sympatičtí Čechům jsou též Němci a Poláci. Avšak Vietnamci a občané z bývalého SSSR a balkánských států byli považováni za spíše nesympatičtí (viz tabulka 1.).

Tab. č. 2: Vztah k národům žijícím v ČR (od nejvíce k nejméně sympatickým)

Češi
Slováci, Francouzi
Švédové, Angličané
Poláci
Rakušané, Japonci, Řekové
Američané, Maďaři
Indové, Němci
Litevci, Izraelci, Číňané, Srbové, Rusové, Turci
Kurdové, Ukrajinci, Palestinci, Afgánci

Pramen: CMMV, výzkum Naše společnost

Vietnamci se tedy řadí mezi méně sympatické, patří ale mezi cizince, kteří se nejvíce dostávají do styku s českou společností. Češi se osobně znají nejvíce s lidmi z Ukrajiny a z Vietnamu. (viz tabulka 2.)

Tab. č. 3: Odkud pocházejí cizinci, které znáte? (v %)²

	v %
Ukrajina	25
Vietnam	20
Slovensko	12
Polsko	7
Ruská federace	5
Německo	3
USA	2
Čína	2
Ostatní	24
Celkem	100

Pramen: CMMV, výzkum Naše společnost

Podle Ivy Chludilové, na postoje Čechů k občanům jiných národností, ať už k Němcům, Rusům, k Číňanům či Vietnamcům, má vliv i spokojenost se životem. Říká se, že lidé spokojenější se životem a s mezilidskými vztahy zaujímají celkově tolerantnější postoje k lidem jiných národností. Přítomnost cizinců v ČR je neoblíbená, jelikož zvyky cizinců se liší od českých. Umějí málo česky a jazyková bariéra působí nedorozumění mezi Čechy a cizinci.

Iva Chludilová dále píše, že cizinci též vyvolávají antipatii z toho důvodu, že by mohli „sebrat práci“, kterou Češi stejně nechtějí dělat. Důležitou roli na utváření postojů sehrála i média, která se zaměřují spíše na negativní stránky a to opakovaně, jež nabývají zkreslené v obrovské míře. Poslední dobou se toto začíná zlepšovat, jsou uváděny častěji i zmínky o životě cizinců, jejich zvycích, tradicích a svátcích.

O Vietnamských tradičních svátcích a zvycích bylo zveřejněno více článků. Například mohu uvést článek ze dne 24.ledna 2009 „Vietnamci slaví Nový rok, krize jde stranou“ od Ivy Špačkové (MF DNES). Článek „Vietnamci, příští česká elita“ od Petra Třešňáka pro časopis Respekt (25.04.2004) poskytuje české společnosti více pozitivní pohled na Vietnamskou komunitu v ČR obecně a konkrétněji v Chebu i o důvodech jejich uzavřenosti vůči české společnosti. Též se můžeme dočíst o kulturním dění Vietnamců v ČR v článku „Čeští Vietnamci zvolili svou královnu krásy“ (ČTK, 29.12.2009)

² Centrum pro výzkum veřejného mínění SoÚ AV ČR

a „Vietnamské novoroční lahůdky“ (Pechová, 04.02.2005) dostupný na webové stránce Klubhanoi.

3.2.4 Finanční situace

Z velké části Vietnamci žijící v ČR od dob po převratových či od období „zlatého deště“ jsou velmi dobře finančně zajištěni. Někteří vlastní v ČR restauraci, vlastní vilu, dům nebo byt. Jiní investují do Vietnamu, kde mají své továrny, autosalony nebo investují do pozemků. Méně majetní z této éry vlastní jeden až dva pozemky ve Vietnamu ve svém rodném městě. Jen nepatrné části z nich se ekonomicky nedaří a zatím žádný majetek nemají.

3.2.5 Bytová situace

Bydlení bývalo vždy velkým problémem pro Vietnamce. Na Rozvadově si obyčejně několik rodin pronajme dům a rozdělí si mezi sebou nájemné. Každé rodince postačí 1 místnost, která slouží jako ložnice i obývací. Kuchyni užívají společně. Má-li rodina děti, bydlí všichni společně v jednom pokoji. Cílem je co nejvíce ušetřit. Pokud mají dobrý vztah s majiteli, zůstávají v bytě déle, avšak vzniká tu občasné nedorozumění kvůli jazykové bariéře a odlišnosti kultur. Bohužel dodnes neexistují důvěryhodná data ohledně bydlení Vietnamců v ČR.

Bydlení ve větších městech jako je Praha či Plzeň se hůře hledá. Když jsme se rozhodly s maminkou stěhovat se do Prahy, začaly jsme aktivně hledat na internetu, přes známé a z novin či inzerátů. Hledání nám trvalo dlouho a provolala jsem hodně peněz za telefonování, než jsme našly vůbec nějaký byt. Již při prvním kontaktu informuji majitele o svém původu, abych předešla nedorozumění a ztrátě času. Uvědomuji si, že někteří Češi mají předsudky vůči cizincům a Vietnamcům zvláště. Měly jsme v plánu najít bydlení blízko matčina kamenného obchodu a za přiměřené nájemné. Často jsem nebývala doma, tudíž bylo zbytečné platit draze za velký byt. To se nám podařilo až po ročním hledání. Nyní jsme velice spokojené v pronajatém bytu. S paní majitelkou máme přátelský vztah a zatím neuvažujeme o změně. Ostatně vše jde si domluvit.

Vietnamci se tu nehodlají usadit natrvalo, většina do ČR přijela za dočasnou příležitostí, k výdělku. Vietnamští trhovci a dělníci tvrdí, že nepřijeli tady zemřít. Chtějí

z vydělaných peněz uživit své děti po dobu základního vzdělání a pak odletět zpět do rodné země. Ovšem po několika letech pobytu svůj plán museli změnit a návrat do vlasti musejí odložit kvůli svým dětem, které tu chodí do střední školy či studují na vysoké škole. Česká republika je pro ně domov. Jejich imigrace začíná mít dlouhodobější charakter. Už nechtějí jen přechodně bydlet v pronajatém bytě. Z tohoto důvodu Vietnamci uvažují o koupi bytu mnohem více než dříve a financují tyto koupe vlastními prostředky nebo jim finance zajišťují příbuzní v jejich rodné zemi.

Podle Vlastimila Růžičky z časopisu Reality, pronájmy bytů preferují cizinci, kteří se v Čechách neusazují natrvalo. Nejčastěji jsou to Slováci, Ukrajinci, Rusové a Vietnamci. Zajímavé jsou rovněž průměrné výdaje na bydlení z příjmů domácností, kde se Česká republika nachází na 10. místě s necelými 22 procenty. Údaje ČSÚ k poslednímu dni roku 2008 ukazují trvalý zájem občanů z východních zemí žít zde natrvalo. Ve velké míře si pořizují byty pro vlastní potřebu, jen pro nepatrné procento z nich slouží byt jako investice. Luxusní bydlení v Praze zastupuje hlavně projekt Central Park na Žižkově, kde téměř 70 procent majitelů nových bytů z řad cizinců pochází z východních zemí. Vietnamci se zajímají o byty na pražských sídlištích a o byty na Plzeňsku. Též je láká i oblast Chomutovska a Železné Rudy.

3.2.6 Zdravotní péče

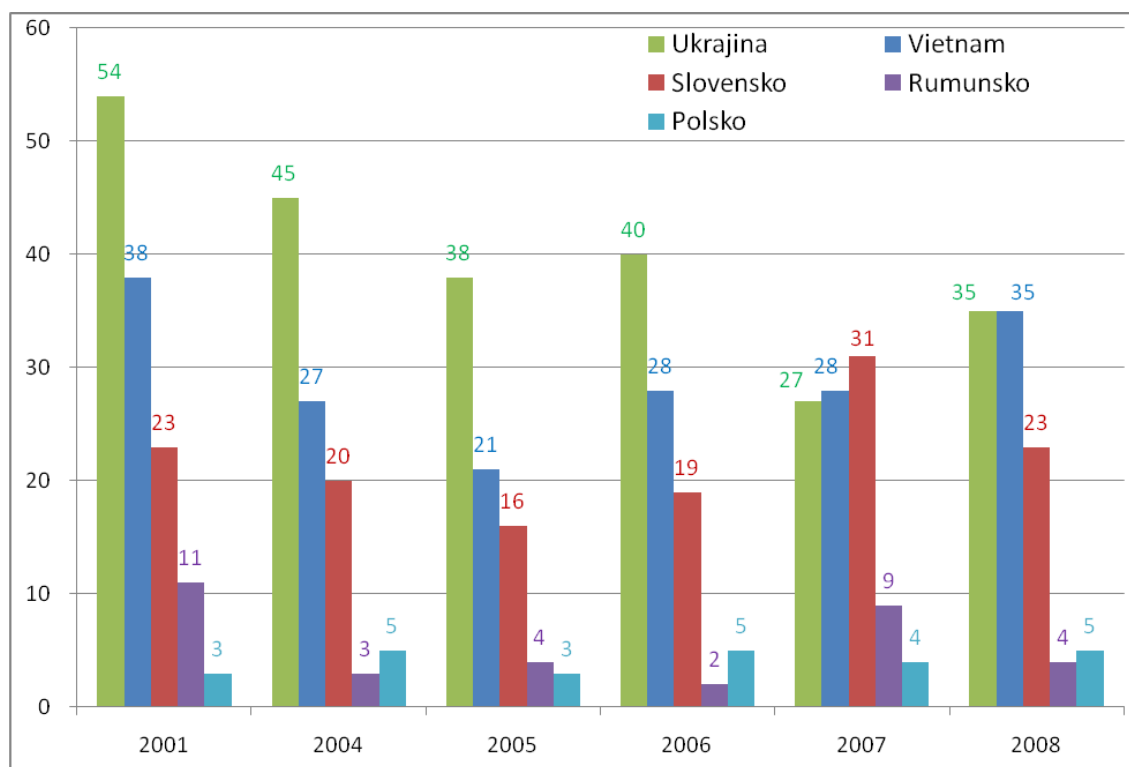
Vietnamci nedocházejí na pravidelná vyšetření k lékaři z několika důvodů. Na prvním místě je jejich špatná či žádná jazyková vybavenost, proto při každé návštěvě by museli sebou přivést tlumočníka a zaplatit za jeho službu. Dalším důvodem, který je méně závažný než první, je časová náročnost, kterou způsobuje čekání ve frontě u lékaře. Také různá doporučení u odlišných lékařů je od toho odradí. Preferují raději prohlídky ve vietnamských nemocnicích, kde lze si nechat vyšetřit všechny orgány těla za jeden den. Vyhledávají lékařskou pomoc v ČR jen tehdy, když se cítí opravdu špatně nebo když mají podezření na nějaké závažné onemocnění. Jsou ale případy onemocnění, které by mohlo být zmírněné či vyléčené při pravidelném a včasném zjištění. Bohužel v některých případech pacienti přicházejí až v pokročilém stádiu onemocnění a lékaři jim už nepomohou.

Vietnamci, kteří dlouhodobě prodávali na tržištích, hlavně v pohraničních oblastech, mívají potíže s páteří a klouby. Mladé vietnamské holky pocházející z vesnic a bez vyššího vzdělání neznají metody chráněného styku, proto počet interrupcí je u těchto

dívek vysoký. U dospělých žen se mohou projevit i závažné ženské choroby jako je rakovina děložního čípku, nádor prsu nebo cysty. Vietnamky ve středním věku od čtyřiceti pěti nejsou informovány o možnosti nechat se vyšetřit mamografií jednou za dva roky a jen malá skupina Vietnamek tuto možnost využívá.

Onemocnění tuberkulózou bývá nejčastější u Ukrajinců a Vietnamců. Ročně onemocní tuberkulózou 30-50 osob ukrajinského původu a 30-40 osob vietnamského původu. Ve sledovaném období 2001-2008 však podíl nemocných těchto dvou zemí mírně klesá. Nejméně tímto onemocněním trpí Poláci, u kterých tuto nemoc mívá jen 3-5 osob ročně.

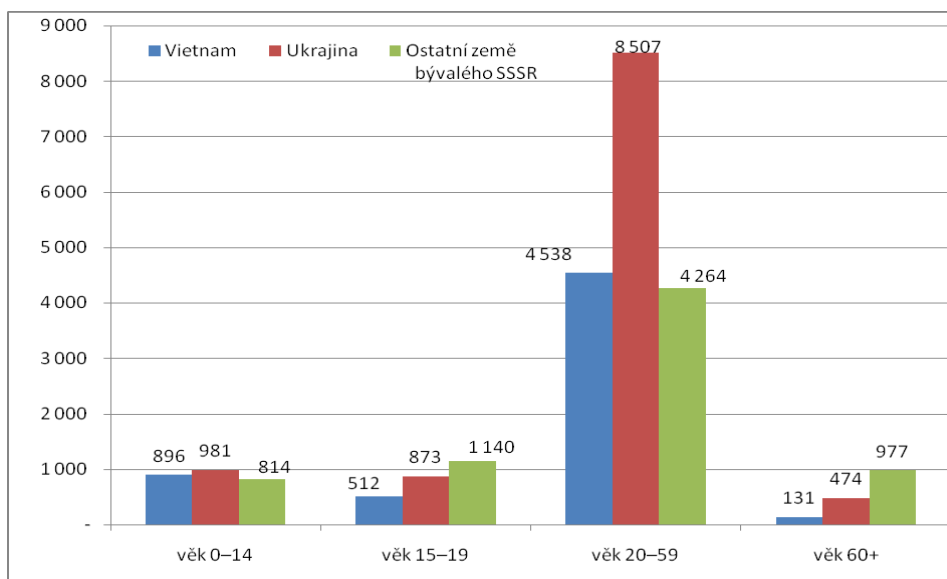
Graf č. 12: Nově hlášená onemocnění TBC v ČR podle země narození nemocného

Pramen: vlastní zpracování na základě zdrojů dostupných na csú.cz

Samozvaní tlumočníci v této sféře by měli nejen umět perfektně jak česky, tak i vietnamsky, ale také porozumět medicínským výrazům. Proto v této službě se najde mezi Vietnamci jen několik málo tlumočnicků.

Graf č. 13: Čerpání zdravotní péče cizinci v roce 2008

Pramen: vlastní zpracování na základě zdrojů dostupných na csú.cz

Kvůli špatnému ovládní jazyka jen 4538 Vietnamců v produktivním věku využívalo zdravotní péči v roce 2008, což je pak 7,5 % z celkového počtu Vietnamců žijících na území ČR. Počet dětí ve věku do 14 let, které docházely k lékaři, bylo pouze 1,4% z vietnamské populace v ČR. Dospívajících ve věku 15-19 let lékařské ošetření vyhledalo 0,84%. Nejméně tuto službu využívají Vietnamci důchodového věku od 60 let a výše.

3.2.7 Vzdělávání

„Ve vietnamských rodinách převládá tradiční úcta ke vzdělanosti a k učitelům. Ve Vietnamu jsou učitelé podle tradice stavěni nad vlastního otce. Rodiče vedou děti k úctě a lásce k učitelům. To platí i pro vietnamské rodiny u nás. Naši třídní by nemělo uvést do rozpaků, když jim rodiče žáka či žákyně přinesou dárek. To je ve Vietnamu běžný výraz úcty k učiteli a vyjádření díků. Nemělo by také překvapit, že rodina pozve učitele na hostinu při některé rodinné oslavě. Nejčastěji to bývá svatba.“ Takto píše český koreanista a vietnamista Ivo Vasilijev (2006, s. 123) o vztahu vietnamských dětí ke svým učitelům v knize S vietnamskými dětmi na českých školách.

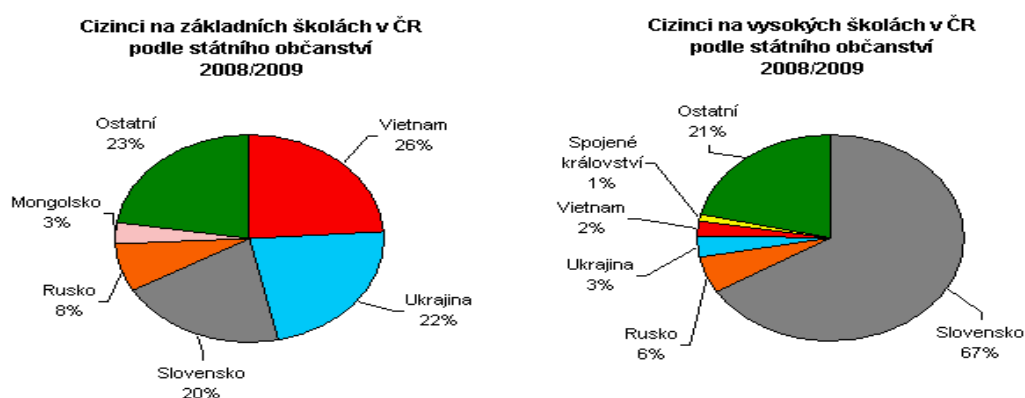
Učitelé ve společnosti zaujímají významné místo a vážnost, bohužel nejsou dobře placeni. Říká se u nás: „Chceš-li, aby tvé děti byly vzdělány, miluj učitele.“ Ve Vietnamu se každý rok slaví Den vietnamských učitelů 20. listopadu. Žáci s kyticí navštíví své současné i bývalé třídní učitele. Individuálně navštíví žáci učitele, kteří

hráli důležitou roli v jejich životě. Neplatí žádné pravidlo. Na koho rádi vzpomínáme, ať už byl učitel nebo učitelka z první třídy základní školy či nás učili na střední škole, navštívíme ho.

Phung Thi Phuong Hien se zmiňuje v knize S vietnamskými dětmi na českých školách (2006, s. 139) o motivaci ke vzdělání takto: „Dosažené vzdělání dítěte silně posiluje prestiž celé rodiny. Rodiče vždy chtějí, aby jejich děti studovaly na vysoké škole a dosáhly nejvyššího vzdělání bez ohledu na to, jestli děti chtějí nebo ke studiu mají předpoklady. Starší generace měly těžký život a málokdo mohl studovat na vysoké škole, proto teď vkládají do svých dětí naděje a jsou ochotni se obětovat a věnovat se dětem ze všech sil.“

Motivace vietnamských dětí k učení je proto obecně vyšší než motivace českých dětí. Vychází to z tradice vštěpované rodinou i společností, což je též ovlivněno konfuciánskou kulturou, tj. dodržovat povinnou úctu k rodičům a učitelům. Dlouhodobě trvající války a ekonomická situace ve Vietnamu zapříčinily nedostupnost vzdělání. Rodiče tudíž dnes udělají maximum, aby jejich děti vynikaly ve škole a aby získaly určité postavení ve společnosti. Nicméně nic se nemá přehánět, jak to mylně dělají některé vietnamské rodiče. Často nadměrně zatěžují děti chozením na různé kroužky nebo kurzy jiných jazyků.

Graf č. 14: Cizinci v českých školách³

Pramen: ČSÚ

³ Dle statistického úřadu: [//www.czso.cz//](http://www.czso.cz//)

Ve školním roce 2008/2009 navštěvovalo základní školu 13 583 dětí cizinců. Ze statistických údajů bylo z nich 265 dětí vietnamské národnosti. Tvoří proto největší podíl ze všech školáků-cizinců. Situace na vysoké škole je opačná. Vysokou školu zde nejvíce studují slovenští studenti. Celkově v ČR studuje 31 218 zahraničních studentů a z nich jen 2% vietnamských.

3.3 Převažující činnost podnikání, charakteristika

Po roce 1989 z důvodu zániku řady továren při transformaci ekonomiky přicházeli Vietnamci o práci a museli si hledat jiný způsob živobytí. Většina z nich odjela domů, někteří však hledali možnost tu zůstat. Založili firmu typu s.r.o. nebo začali podnikat na základě živnostenského listu.

Ti, kteří zde před rokem 1989 studovali, měli výhodu v tom, že uměli dobře jazyk, využili svých zkušeností a znalostí, stali se tak vůdčími osobnostmi společenského a i podnikatelského světa vietnamské komunity v Čechách.(Pechová, 2007, s. 23)

K 31.12.2005 pobývalo v ČR na základě povolení k trvalému pobytu 23 325 Vietnamců. V roce 2005 mělo 22 620 Vietnamců živnostenské oprávnění. Z hlediska právní formy se tento druh podnikání (Synek a kol. 2000, s. 70) řadí mezi podniky jednotlivce - živnosti. Živností se rozumí pravidelná výdělečná činnost provozovaná samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost a vlastní riziko. Průkazem o právu ji vykonávat je živnostenský list. Členíme-li podniky podle počtu zaměstnanců, pak většina vietnamských živností patří do skupiny mikropodniků, ve kterých je zaměstnáno od jednoho až do devíti zaměstnanců.

Tab. č. 4: Ekonomicky aktivní cizinci s vietnamským občanstvím podle typu ekonomické aktivity v letech 1998 - 2005(k 31.12.2005)

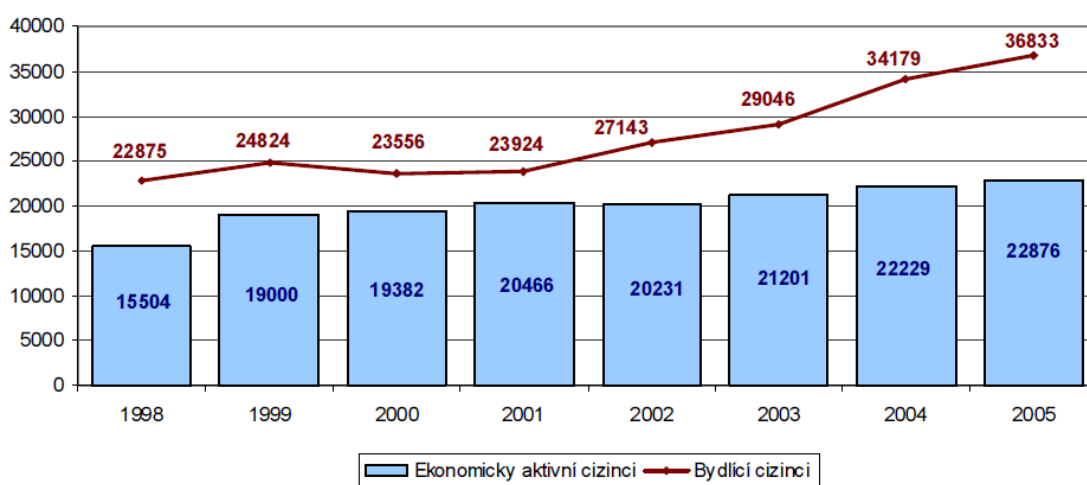
Typ ekonomické aktivity / Rok	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
ekonomicky aktivní cizinci, celkem	15 504	19 000	19 382	20 466	20 231	21 201	22 229	22 876
evidovaní ÚP	50	62	75	63	150	237	183	256
živnostníci	15 454	18 938	19 307	20 403	20 081	20 964	22 046	22 620
evidovaní ÚP (v %)	0,3	0,3	0,4	0,3	0,7	1,1	0,8	1,1
živnostníci (v %)	99,7	99,7	99,6	99,7	99,3	98,9	99,2	98,9

Pramen: ČSÚ

Do roku 2006 podnikají především v oblasti obchodu - v tomto odvětví působí více jak 90 % vietnamských živnostníků. Přitom 90 % těchto obchodníků podnikalo v maloobchodě a 10% v oblasti velkoobchodu. Zabývají se především nákupem zboží za účelem dalšího prodeje a dovozem jakéhokoliv zboží. A začínají se orientovat na nedostatkové zboží na českém trhu. Jejich prosperita rychle rostla, proto se postupně k této „předcházející/zakladatelské skupině“ přidávají další. Jsou to buď jejich sourozenci, vzdálení příbuzní nebo známí pocházející z jejich rodného města. Ti se pak buď osamostatňují nebo zůstávají zaměstnání u svých krajanů. Tvoří tak rodinný podnik, do kterého je zapojená celá rodina a příbuzenstvo. Mnoho lidí preferuje zaměstnat své bratrance či sestřenice, neboť mají k nim větší důvěru. Daří-li se Vietnamcům v podnikání a chce-li tuto činnost rozšířit, zaplatí svému příbuznému za vyřizování víza a letenky do ČR. Ten by za to pro něj měl pracovat několik let, než se osamostatní.

„Jejich ekonomická situace je velmi specifická,“ popisuje další příznačný jev sociolog a vietnamista Jiří Kocourek. „Vietnamci většinou vydělávají slušně – hrubým odhadem 25 tisíc korun měsíčně, ale mají mnohonásobně vyšší režii než my. Platí vysoké tržní nájmý, neumějí se výhodně dohodnout se řemeslníky, platí dětem české chůvy a doučování, potřebují k podnikání auta – takže nakonec jim prakticky nic nezbyvá.“ (Třešňák, 2004)

Graf č. 15: Vývoj počtu ekonomicky aktivních a bydlících cizinců se státním občanstvím Vietnamu v letech 1998-2005 (k 31.12.2005)

Pramen: ČSÚ

Nemalé procento vietnamských podnikatelů bylo tak úspěšných, že vlastní nadnárodní společnosti, které kapitál získaný podnikáním v České republice investují do zakládání podniků ve Vietnamu, kde pak zaměstnávají levnější pracovní sílu a své výrobky poté prodávají do celého světa. Je několik podnikatelů, kteří se takto proslavili pěstováním akvariálních ryb, stavbou pivovaru či výrobou aromatického koření ve Vietnamu.

Jiní jsou vlastníky velkých firem a řetězců v České republice jako je síť obchodů se sportovním oblečením Sportisimo, síť provozoven rychlého občerstvení Panda, obchodní centrum Sapa v Praze, cestovní kancelář a prodej letenek East Sea, a jiné. Velká část těchto dnes vysoce postavených podnikatelů začínala u stánkového prodeje textilního zboží a drobné elektroniky, ale časem díky výhodě ve výše zmíněné znalosti prostředí a intenzivního pracovního nasazení vypracovala se do dnešních prestižních a vlivných pozic. (Hofírek, 2009, s. 3)

Největšími a nejznámějšími velkoobchodci v Praze jsou velkoobchod Sapa v Praze Libuši a HKH v Malešicích. Další velkoobchodci jsou v Brně, Chebu a Ostravě. S životem ve velkoobchoděch je spojeno i organizování různých komunitních akcí. Vietnamští podnikatelé většinou prodávají dovezené levné textilní, obuvnické a elektronické zboží, nyní také ve velkém množství provozují večerky, potraviny, prodávají zeleninu a ovoce a dále tabák a lihoviny. V pohraničí jsou nepřehlédnutelným fenoménem jejich tržiště a stánky, kam jezdí nakupovat němečtí a rakouští sousedé. Jak uvádí Kocourek, žije mnoho Vietnamců v ČR v relativně náročných poměrech: dlouhá denní pracovní doba, častá práce o víkendech, na ČR často podstandardní pracovní podmínky (Kocourek, 2006, s. 105—106). Řada Vietnamců, bývalí studenti a studentky z minulého režimu, si zde založila firmu.

V posledních třech letech se Vietnamci zaměřují více i na jiné oblasti výdělečné činnosti, než je prodej zboží. Novým trendem jsou specifické služby. Jedná se zejména o nehtová studia, která se objevila téměř ve všech větších městech ČR, dále masážní salóny, čistírny a občerstvení. Dále se také orientují na stavebnictví, ale služby nabízejí jen v rámci komunity. (Pechová, 2007, s. 24)

Vietnamská imigrantská ekonomika zaměřená na prodej levných oděvů, obuvi, elektroniky, domácích potřeb a kosmetiky narazila na limity svého rozvoje. Podnikatelé, kteří se orientovali na tento typ výdělečné činnosti, začali na počátku nového tisíciletí pociťovat silné konkurenční tlaky. Na druhou stranu stagnace je též způsobená

zvýšeným počtem krajanů, jejich počet se v průběhu 90. let více než zdvojnásobil a velká část z nich začala obchodovat s tímto sortimentem zboží. Též gigantické obchodní řetězce začaly nabízet levné a kvalitativně obdobné zboží jako vietnamští prodejci. Na jejich nezdaru se podílí také proměna poptávky majoritní populace, kdy lidé díky zlepšeným ekonomickým podmínkám se začali orientovat více na kvalitu. Dalším faktem, který neusnadnil situaci vietnamské komunity, byl vstup ČR do Evropské unie, v důsledku čehož dochází k úpadku příhraničních tržnic. Vietnamci se z těchto oblastí stěhují do měst a hledají tu nové příležitosti. (Hofírek, 2009, s. 3)

Nicméně podnikání v kamenných obchodech není zrovna vždy nejlepším řešením. Neznalost terénu jim způsobí špatný výběr obchodu a kvůli nepříznivému umístění prodejny a vysokému nájmu se ve vnitrozemí neudrží. Mnozí z nich odcházejí pracovat do továren.

3.4 Komparace podmínek pro podnikání a život Vietnamců v ČR

V této části práce bych ráda srovnala podmínky jak pro práci, tak i pro podnikání a život Vietnamců v Čechách v minulém a v současném režimu.

3.4.1 Podmínky pro práci a život Vietnamců v ČSSR

Na základě svého průzkumu si dovoluji říci, že Vietnamci tehdy měli lepší podmínky než je tomu nyní. Lidé tehdy neměli tolik předsudků k cizincům, zvláště k Vietnamcům a byli přátelštější. Vietnamci měli předem zařízené bydliště, kurzy češtiny, povolení k pobytu, praxi a i práci v podnicích a tak dále. Dokonce pro ně byly vydány tři učebnice s názvem Čeština pro Vietnamce. Dovolena se vietnamskému dělníkovi vypočítala tak, jako kdyby pracoval od osmnácti let, když v tomto věku vstupovali do učení. Měli i možnost bezcelně posílat do Vietnamu zboží. Po práci chodili na zábavu a Češi je vítali mezi sebou. Kriminalita a konflikty byly rovněž v menší míře. Bohužel v této době komunikační technologie nebyly na tak vysoké úrovni jako dnes a Vietnamci byli ve spojení se svými rodinami jen prostřednictvím dopisů a fotografií. Možnost navštívit svou rodinu ve Vietnamu měli jen ženatí muži a to po dvouleté práci v ČSSR. Co se týče stravování, to měli též zajištěné a to včetně víkendů, avšak Vietnamci nebyli na sýr a mléko zvyklí. Tato strava způsobila většině z nich potíže, chyběla jim vietnamská zelenina.

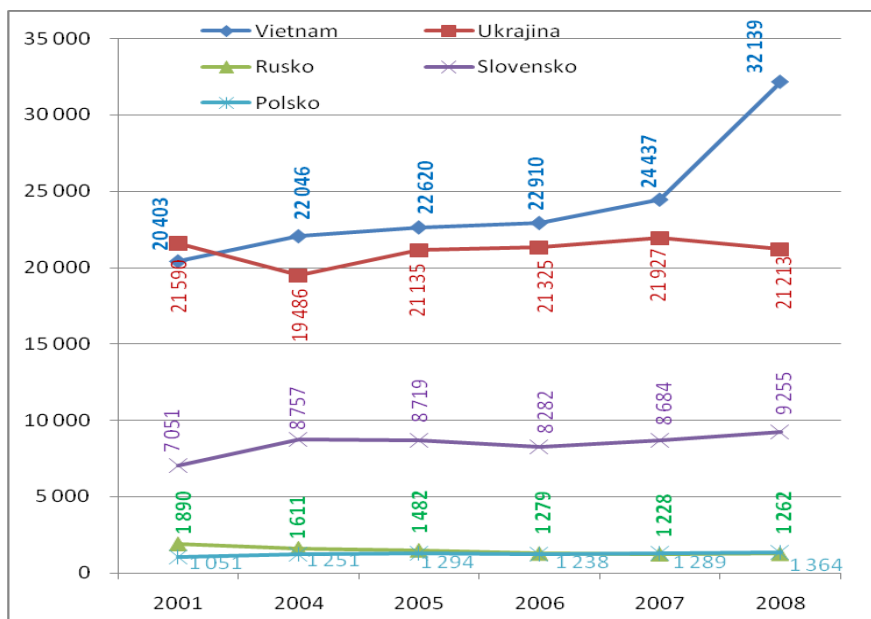
3.4.2 Podmínky pro podnikání a život Vietnamců v ČR

Dnes Vietnamci tvoří třetí nejpočetnější skupinu cizinců v České republice. Úspěšně se zde zapojují do ekonomického a společenského života. Podmínky pro podnikání, práci a život se značně liší od dob, kdy sem přijeli na základě bilaterálních dohod dvou států. Kromě toho jsou podmínky odlišné pro jednotlivé společenské skupiny či vrstvy Vietnamců.

Nejlepší podmínky mají vůdčí osobnosti vietnamské komunity. Velké procento z nich tvoří ti, kteří tady pobývali již před rokem 1989. Jsou to bývalí studenti, učňové nebo dělníci v tehdejší ČSSR. Tato skupina je finančně velmi dobře zajištěná, má vysoké postavení v komunitě a jsou představiteli mnohých vietnamských organizací, například Svaz Vietnamců v České republice a Svaz vietnamských podnikatelů, a jiné.

Druhá skupina Vietnamců v ČR se skládá z těch, kteří sem přicházeli po převratu a to v období od roku 1991. Vietnamci sem proudili nejen z Vietnamu, ale i z jiných evropských zemí. Ani ti nejsou na tom ekonomicky špatně. Troufnu si uvést, že všichni lidé z této éry mají trvalý pobyt. Drtivá většina z nich vlastní na území ČR nemovitost, ale co se týče českého jazyka, tak platí **nepřímá úměra** mezi jejich dobou zde strávenou a znalostí češtiny. Mnozí tu mají celou rodinu. Zkušenosti, známosti a dlouhé roky strávené v ČR jim pomáhají překonat potíže snadněji než Vietnamcům patřícím do poslední skupiny. Již bylo výše zmíněno, že vietnamských živnostníků je tu nejhojnější počet ze všech pěti porovnávaných skupin cizinců v ČR. Ke konci roku 2008 pobývalo zde 32 139 vietnamských živnostníků.

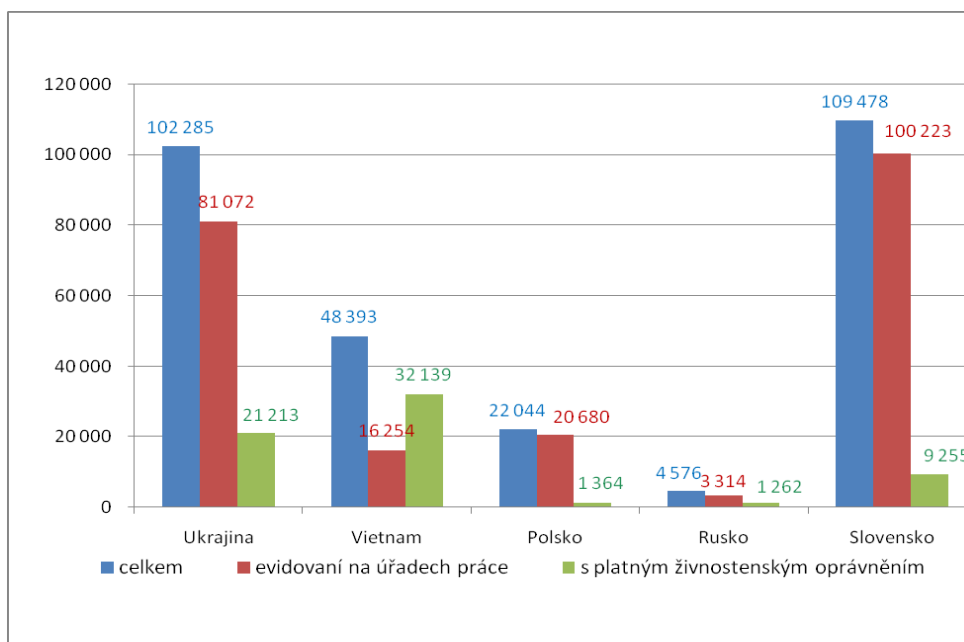
Graf č. 16: Cizinci s platným živnostenským oprávněním podle státního občanství (stav k 31. 12. 2008)

Pramen: vlastní zpracování na základě zdrojů dostupných na csu.cz

Do třetí skupiny bych zahrnovala ty, kteří do ČR přiletěli na základě pracovního víza. V listopadu 2008 jich pracovalo v továrnách zhruba 17 000. Jejich podmínky jak k práci, tak i k životu jsou nejhorší. Eva Pechová (2008, s. 27) ve Zprávě v rámci projektu Vietnamští dělníci a dělnice v českých továrnách uvedla: „Pracovní podmínky nejsou pouze otázkou druhu práce, pracovní doby a výše mzdy, ale též úzce souvisí i s jejich životními náklady, diskriminací, nemožností bránit se své zákonné nároky.“ Též životní podmínky nejsou pro ně příjemné. Za ubytování jim pracovní agentury strhávají z platu přes čtyři tisíce, jsou ubytováni po čtyřech nebo dokonce po šesti osobách na jednom malém pokoji ve starých budovách či v kontejnerových buňkách. Při všech právních úkonech, návštěvě lékaře nebo prodlužování víz jsou odkázáni na zprostředkovatele. Hospodářská krize proto tuto skupinu zasáhla nejvíce. Ztrácejí zaměstnání, ocitají se tak v situaci bez střechy nad hlavou a s dluhem ve Vietnamu.

Graf č. 17: Zaměstnanost cizinců podle státního občanství k 31. 12. 2008

Pramen: vlastní zpracování na základě zdrojů dostupných na csu.cz

(Pramen: MPSV ČR, MPO ČR, PCR-ŘSCP MV ČR, VÚPSV)

Slováci, Rusové, Poláci a Ukrajinci mají větší šance při nacházení práce než Vietnamci díky tomu, že čeština a jejich mateřština jsou slovanské jazyky a mnohé výrazy zní velice podobně, i gramatika českého jazyka je jim v menší či větší míře blízká. Vietnamci jsou z tohoto hlediska v nevýhodě. Třetina z celkového počtu ekonomicky aktivních Vietnamců je na úřadu práce hlášena. Avšak je nutné připomenout, že bylo uvedeno ve statistické zprávě toto: „cizinci s vietnamským občanstvím byli do konce roku 2005 evidováni naprosto minimálně“. Množství živnostníků přibývá z toho důvodu, že vietnamští dělníci kvůli ztrátě práce si museli zařídit potřebné podklady k získání živnostenského oprávnění, které jim zajistí legální pobyt v ČR.

4 Dotazníkové šetření

Cílem tohoto průzkumu bylo zjistit podmínky jak k podnikání, tak i k životu Vietnamců pobývajících v České republice. Zajímalo mě, jak se tu mají jednotlivé skupiny Vietnamců, jaký byl účel jejich pobytu, jak dlouho zde pobývají a tak dále.

Pro výzkum jsem zvolila kvantitativní metodu, jejímž cílem bylo získat skrze reprezentativní vzorek populace (na kterou se zaměřujeme) potřebné informace. Ideální by bylo oslovit celou kompletní populaci, avšak je to obtížné a vlastně i nemožné z hlediska dostupnosti, ochoty odpovídat a též z důvodů časových a finančních. V této metodě platí pravidlo „čím více respondentů, tím lépe“. (Hladíková 5.6.2009)

Rozdělila jsem Vietnamce na jednotlivé skupiny podle doby i účelu jejich příchodu do Čech. Pro každou skupinu jsem vytvořila deset otázek, které jsou pro ně specifické. Dotazník jsem se snažila vytvořit z jednoduchých výstižných vět. Uvědomuji si, že ne každý je ochoten odpovídat na zdlouhavá souvětí, kde je navíc potřeba více času na soustředění.

Šetření bylo prováděno v období od poloviny listopadu 2009 do konce února 2010. Celkově se mi s pomocí všech členů rodiny a známých podařilo získat 303 vyplněných dotazníků. Dotazníky byly rozdávány mezi Vietnamci v Praze, Plzni, v Tachově a v Rozvadově. S některými respondenty jsem měla možnost si osobně popovídat a pomohla jsem jim při vyplňování otázek.

4.1 Struktura dotazovaných

V mém bádání jsem rozdělila vietnamské obyvatelstvo v ČR na čtyři skupiny. První skupinu tvoří lidé, kteří do tehdejší ČSSR přicházeli za prací v továrnách, za studiem na vysoké škole či za účelem studia na střední odborné škole. Do druhé skupiny patří Vietnamci, kteří do Čech přicestovali za účelem podnikání, jsou to živnostníci z doby popřevratové, od roku 1991 do roku 2000. Jako třetí skupinu jsem označila Vietnamce, kteří sem přijeli na základě pracovního povolení a pracují zde v továrnách od roku 2007. Poslední významná skupina je skupina vietnamských dětí, které se tu buď narodily, nebo zde vyrostly.

Na počátku mého zkoumání jsem měla v plánu získat odpovědi od 100 osob z každé skupiny. Avšak když jsem se pustila do práce, nepodařilo se mi tohoto cíle dosáhnout. Nejstarší skupinu Vietnamců z doby ČSSR tvoří významné osobnosti

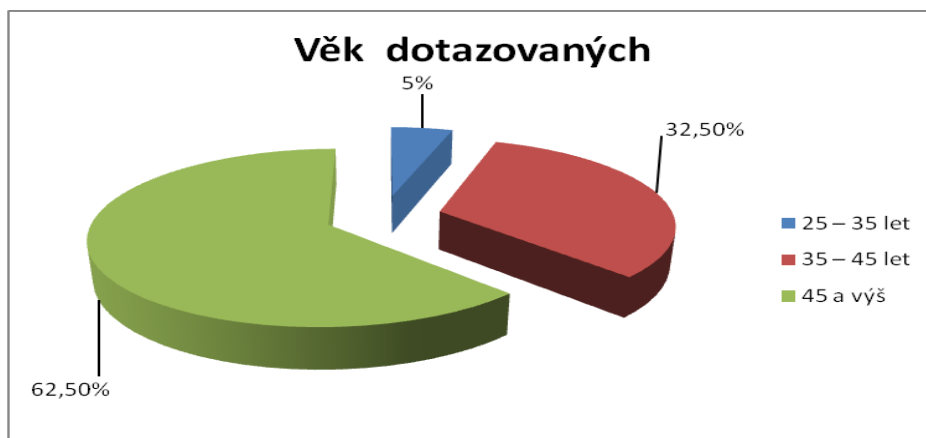
ve vietnamské komunitě, se kterými se neznám. Jsou to lidé majetnější a již nepůsobí ve vietnamských velkoobchodech v Libuši a v Malešicích nebo jsou to starší lidé, kteří již odjeli do Vietnamu, proto jsem neměla šanci získat sto odpovědí z první skupiny. Za pomoci známostí se mi vrátilo 40 dotazníků. Pro druhou skupinu jsem úspěšně získala odpovědi od 112 vietnamských podnikatelů z doby od roku 1991 do roku 2000, neboť i moji rodiče do ní patří a máme tak i větší známosti mezi těmito Vietnamci. Také 53 osob z řad nově přicházejících rovněž vyplnilo dotazníky. Ze 150 odeslaných dotazníků pro druhou generaci Vietnamců vyrůstající v ČR se mi zpět vrátilo 98 vyplněných dotazníků.

4.2 Analýza výsledků zjištěných dotazníkem

4.2.1 PRVNÍ SKUPINA - Vietnamci v ČSSR

V této skupině figurují významné osobnosti ve vietnamské komunitě v Čechách, soudní tlumočníci a samozvaní tlumočníci. Celkově na tento dotazník odpovědělo 40 respondentů.

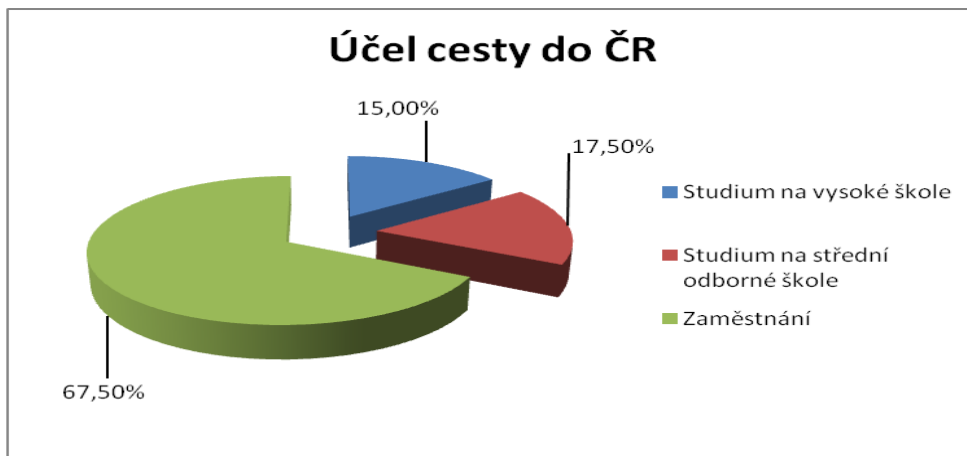
Graf č. 18: Kolik je Vám let?

Věková skupina od 45 let a výš, která tvoří 62,50 %, je zde zastoupena nejvíce. Nejspíše jsou to ti, kteří sem přišli již v prvních čtyřech vlnách na základě bilaterálních dohod obou států ze sedmdesátých let. Mezi nimi byla i jedna paní, která sem přijela v šestnácti letech a dosud zde pobývá s celou rodinou. Ve věku od 35 do 45 let odpovědělo 32,50% Vietnamců. Zařadila bych je k těm z roku 1980. Pouze 5% z nich je ve věku od 25 do 35 let, většina z nich zde měla absolvovat střední odbornou školu jako

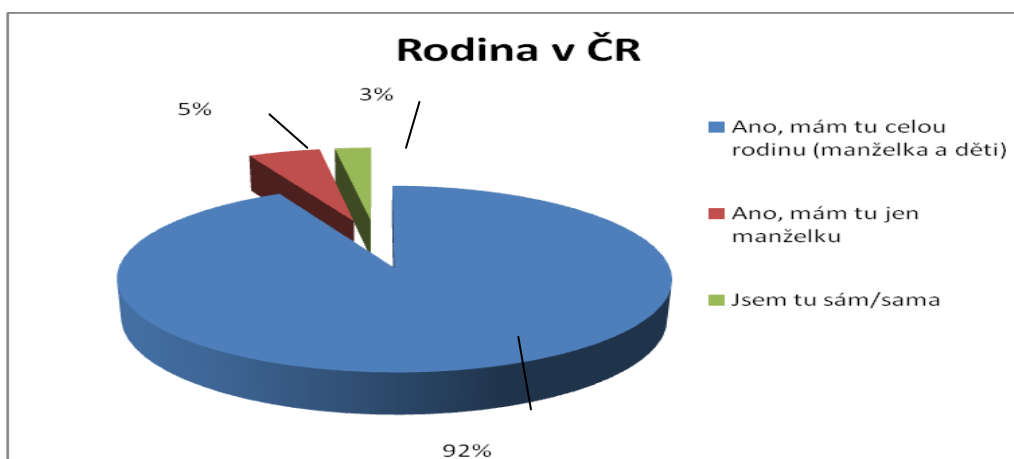
je například Střední odborná škola ve Slaném, někteří přicestovali v roce 1992 nebo 1993.

Graf č. 19: Jaký byl účel Vaší cesty?

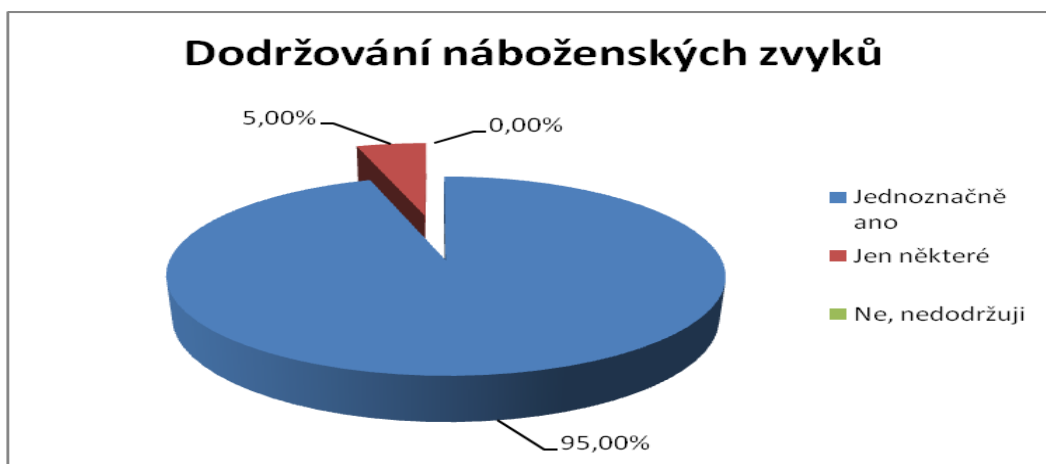
67,50 % lidí do ČSSR přicházelo za prací, 15 % na studium na vysoké škole a 17,50 % kvůli studiu na střední odborné škole.

Graf č. 20: Máte rodinu v ČR?

Z grafu je patrné, že velká míra z nich zde má ucelenou rodinu, tedy 92%. Pouze 2 % z nich tu má partnera, dělá to 5% z celkového počtu dotazovaných a pouze jeden respondent je zde sám.

Graf č. 21: Dodržujete náboženské zvyky i v ČR?

Vietnamci velice lpí na tradici a kultu předků, též jsou ovlivněni buddhistickým učením, vypovídají o tom i odpovědi na tuto otázku. Přitom 92 % dodržuje všechny náboženské zvyky, jen 5 % z nich dodržuje některé významné.

Graf č. 22: Máte pocit, že se Češi chovají k vietnamské komunitě neslušně?

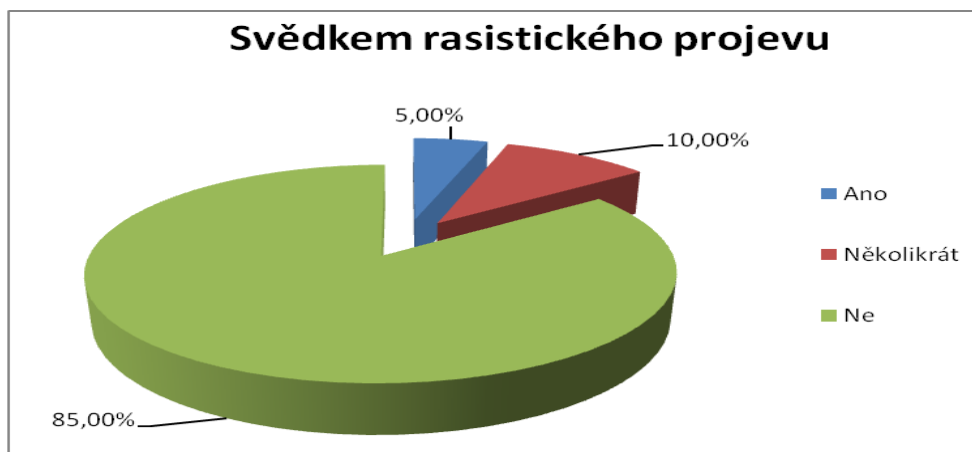

Více než polovina, tj. 55% dotazovaných odpovědělo kladně. Pro příklad uvedli zneužívání vstřícnosti a neznalosti českého jazyka vietnamských prodejců. Přitom 30 % z nich zvolilo možnost „někdy“, neboť se domnívají, že za neslušné chování některých Čechů mohlo též chování některých Vietnamců. Pouze 15% odpovědělo na otázku jasně ne.

„Zákaznice přišla za jeho manželkou v poslední den záruky reklamovat halenku a žádala peníze zpět. Když neuspěla, postavila se ke vchodu do obchodu a oznámila každému novému zákazníkovi, aby šel nakupovat jinde, že se zde prodává nekvalitní zboží a pak že nechť jí vrátit peníze. Když ji to omrzelo, odešla, ale pak se několikrát

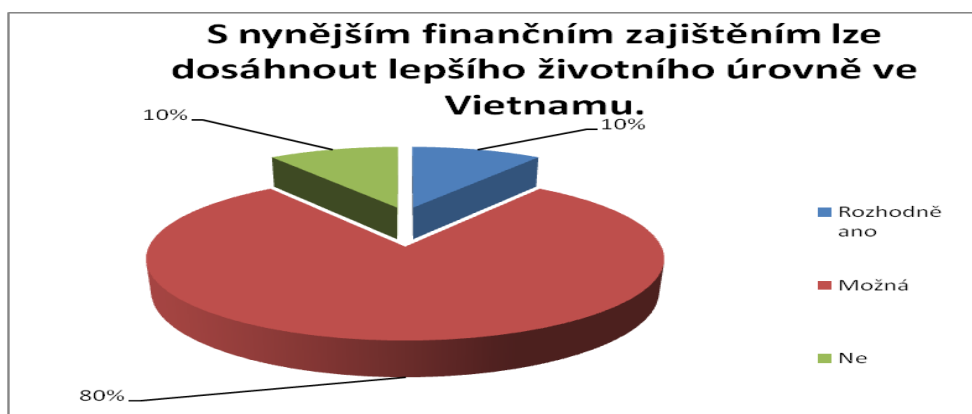
vrátila a zkoušela znovu dostat peníze zpět. ... Doma mívá prý zkaženou náladu z toho, když například zákaznice přijde reklamovat boty. Manželka jí oznámí, aby přišla za týden, že boty budou opraveny. A zákaznice na ni vykřikne: „To mám ten týden chodit bosa?!“ To jí připadá jako ohavnost. Pan T. to klasifikuje jako urážku své ženy. „Tato žena by si to nedovolila třeba v Prioru.“ (Brouček, 2003)

Graf č. 23: Zažil jste nebo byl svědkem projevů rasismu?

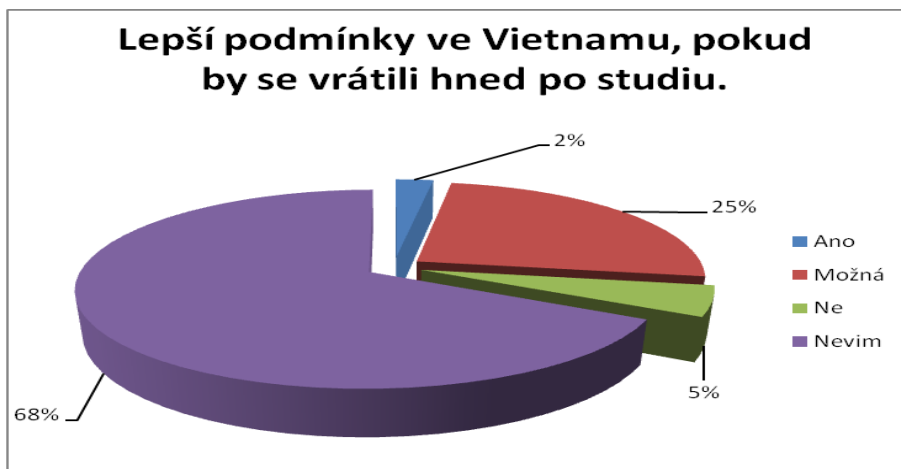
Ovšem na otázku, zda byli svědkem projevu rasismu, odpovědělo 85 % záporně. 10 % ho zažilo několikrát a 5 % bylo svědkem tohoto projevu.

Graf č. 24: Myslíte si, že s Vaším finančním zajištěním dosáhnete lepší životní úrovně ve Vietnamu než v ČR?

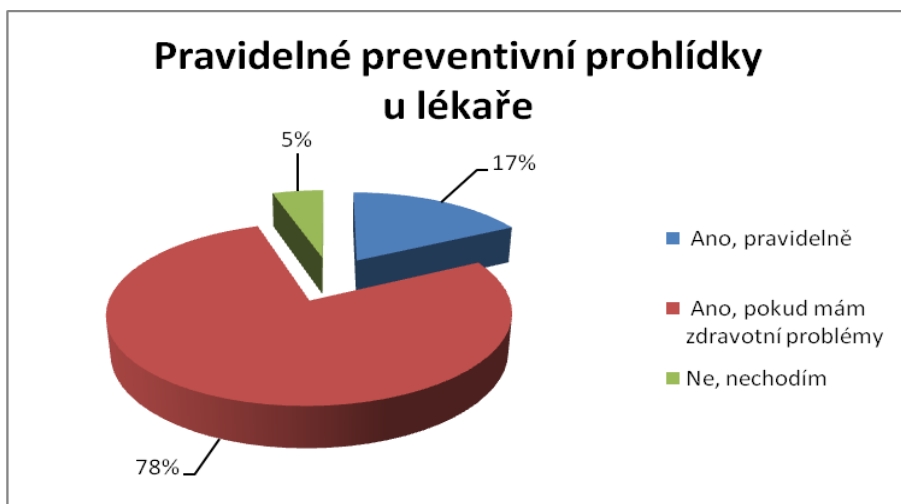
80 % Vietnamců nemá jednoznačnou odpověď pro tuto otázku, člověk by se ve Vietnamu měl s dobrým finančním zajištěním velmi dobře, ale právě počasí a životní prostředí ve srovnání s ČR není tak ideální. 10 % z nich mínilo, že by se mohli mít lépe ve Vietnamu a 10 % odpovědělo opačně.

Graf č. 25: Myslíte si, že kdybyste se vrátili hned po studiu zpět do Vietnamu, byly by Vaše podmínky k životu lepší?

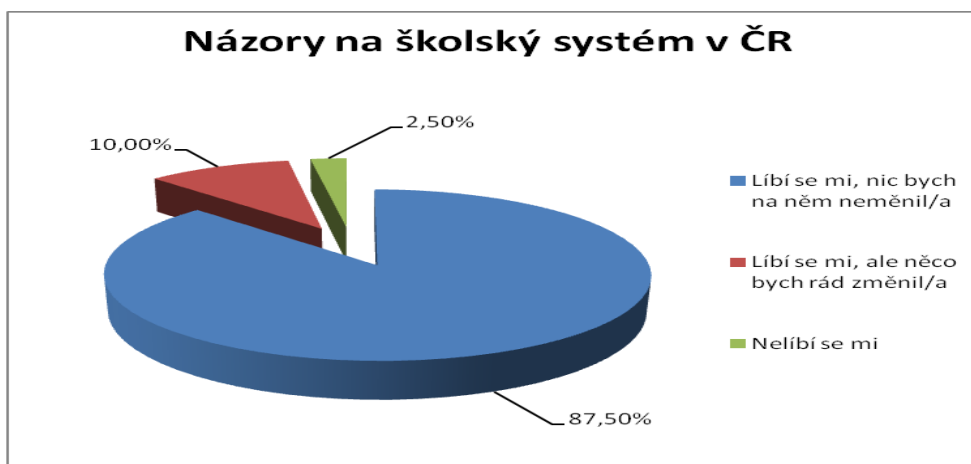
Výsledky u tohoto dotazu jsou též nerozhodné jako u předchozího. 68 % neví, zda by dosáhli lepších podmínek, pokud by se vrátili hned po studiu v ČR do Vietnamu. 25 % se domnívá, že by pro ně možná bylo lepší vrátit se do Vietnamu. Kladně odpověděla 2 % a 5 % záporně.

Graf č. 26: Docházíte na pravidelné preventivní prohlídky k lékaři?

I přesto, že v této skupině jsou „bývalí studenti, učňové a dělníci“, kteří ovládají češtinu, tak pouze 17 % z nich dochází na roční pravidelné prohlídky. 78 % pak vyhledává lékaře jen tehdy, když se necítí dobře a 5% nechodí vůbec.

Graf č. 27: Jaké názory máte na školský systém v ČR?

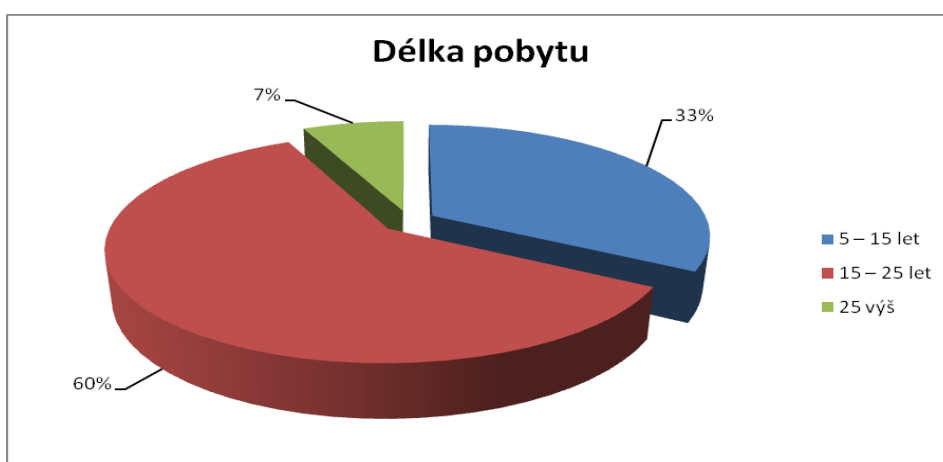

Školský systém v ČR se líbí 87,5 % respondentů a nic by na něm neměnilo. 10 % je spokojeno se systémem, ale rádo by na něm některé předměty či způsob výuky změnilo. Pouze 2,5 % jasně nesouhlasí s českým školským systémem. Domnívám se, že tato 2,5% dotazovaných posílá své děti na některou soukromou mezinárodní školu (americkou či anglickou) a tudíž má i jiné zkušenosti, mohou je pak srovnávat s českou školou.

4.2.2 DRUHÁ SKUPINA - Vietnamci se živnostenským listem

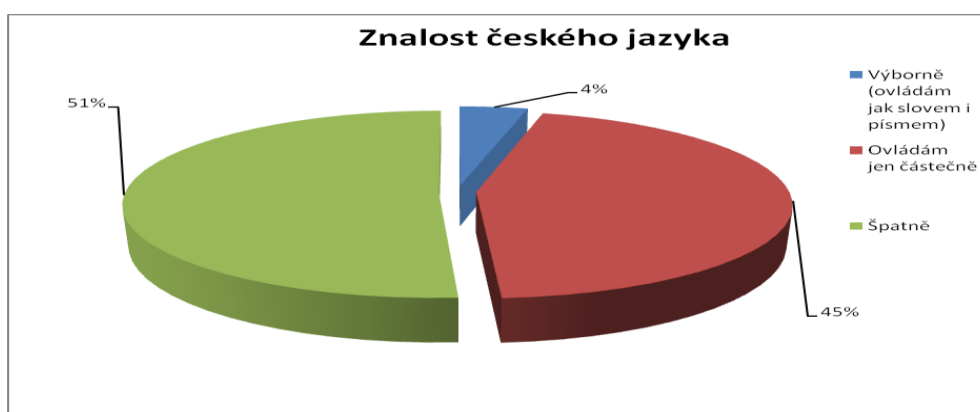
Tato skupina Vietnamců přicházela do ČR v letech od roku 1991 až do 2000. Pro tuto skupinu je charakteristické to, že dnes již mají trvalý pobyt v ČR, jsou více či méně finančně zajištěni a znají české prostředí. Zde je zastoupen největší podíl osob s živnostenským oprávněním.

Graf č. 28: Jak dlouho žijete v ČR?

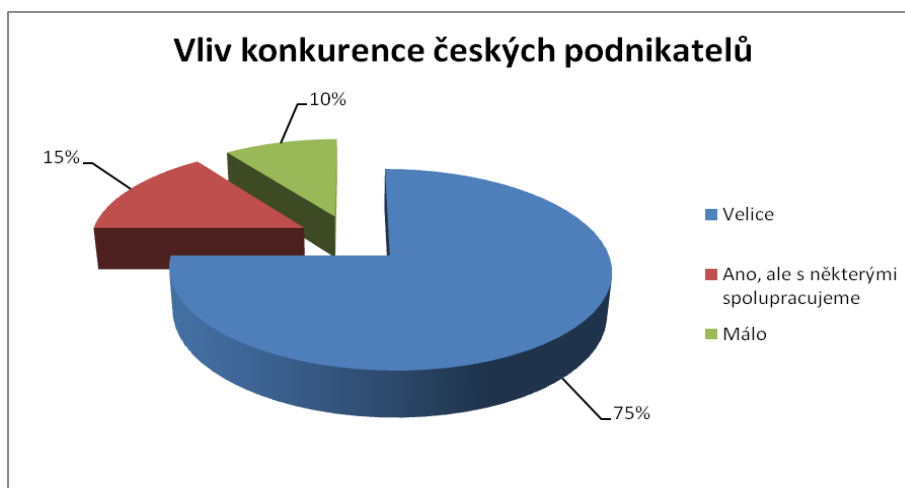
Ti, kteří tu pobývají více než 25 let, tvoří 7%, mohou to být právě studenti z dob ČSSR. Před rokem 1989 odjeli do Vietnamu a po té hledali jinou cestu, jak se vrátit do ČR. Největší podíl tvoří občané Vietnamu, kteří zde pobývají v rozmezí od 15 - 25 let, tzn. 60% z nich přišlo přibližně v letech od 1991 - 1999. Po roce 1999, tedy na začátku roku 2000 se tento růst zpomaluje, délka pobytu v rozmezí 5-15 let je 33 %.

Graf č. 29: Jak ovládáte češtinu?

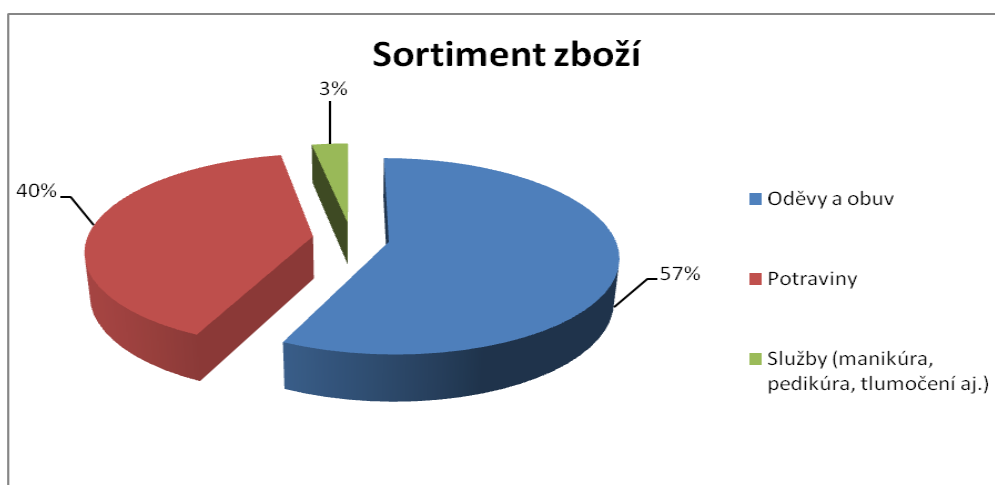
Ačkoliv tito Vietnamci jsou tu velice dlouho, tak češtinu ovládají jen částečně, to znamená, že ovládají stručná vyjádření pro denní potřebu a v rámci svého podnikání, takto se domluví 45%. 51% ji ovládá špatně, někteří pobývali na trzích v pohraničí, jsou více ve styku s Němci než s Čechy. Jen 4% z této skupiny tvoří Vietnamci, kteří byli snaživí, možná měli talent na jazyky a naučili se tak česky velmi dobře.

Graf č. 30: V jaké míře Vás ovlivňuje konkurence českých podnikatelů?

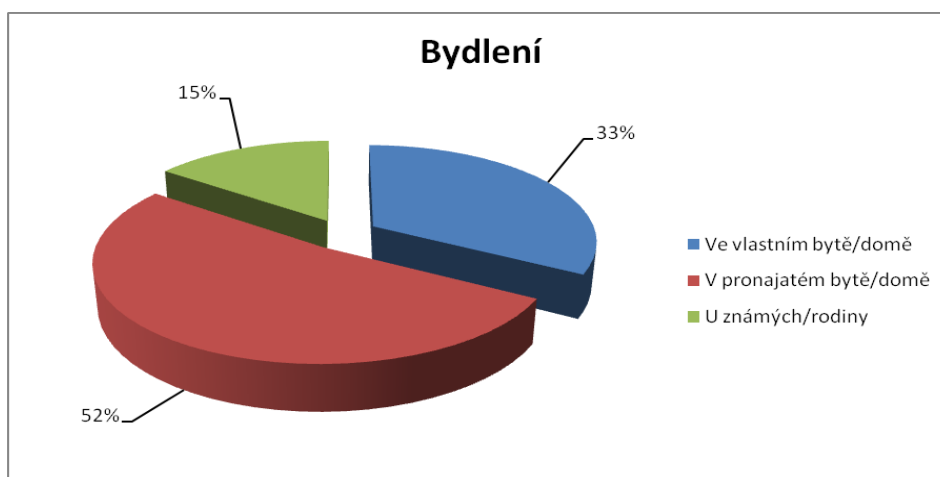
Posledních 5-6 let musí vietnamská imigrantská ekonomika neustále čelit konkurenci ze strany českých podnikatelů a zahraničních společností, zejména obchodních řetězců. Vietnamci již nejsou jediní, kteří nabízejí levný textil. Výsledek zpracování odpovědí ukazuje, že takto je ovlivněno 75% vietnamských živnostníků v tomto oboru. 15 % z nich je ovlivněno, ale spolupracují s českými obchodníky a pouze 10% je ovlivněno minimálně.

Graf č. 31: Na jaký sortiment zboží je zaměřeno Vaše podnikání?

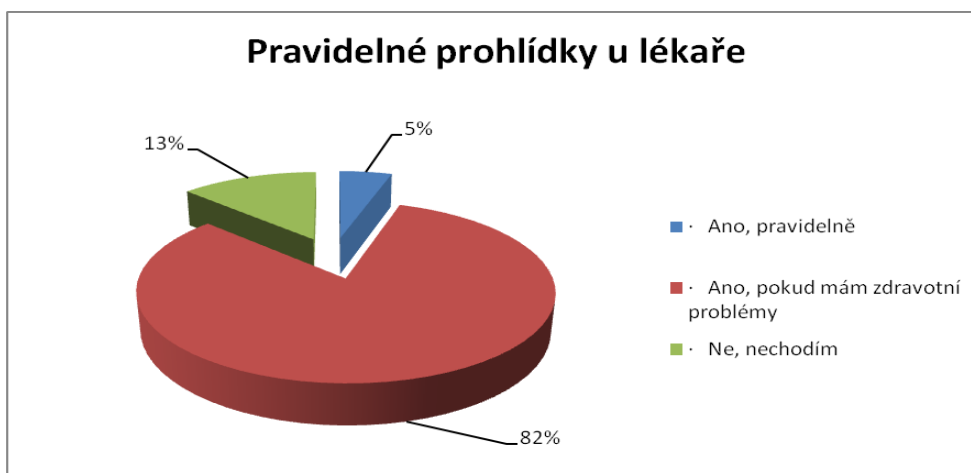
Tradiční sortiment zboží jsou oděvy a obuv, dodnes podniká s tímto sortimentem 57%. Někteří se přeorientovali na obchod s potravinami, těch bylo 40% dotazovaných a ve službách podniká 3%.

Graf č. 32: V čem bydlíte?

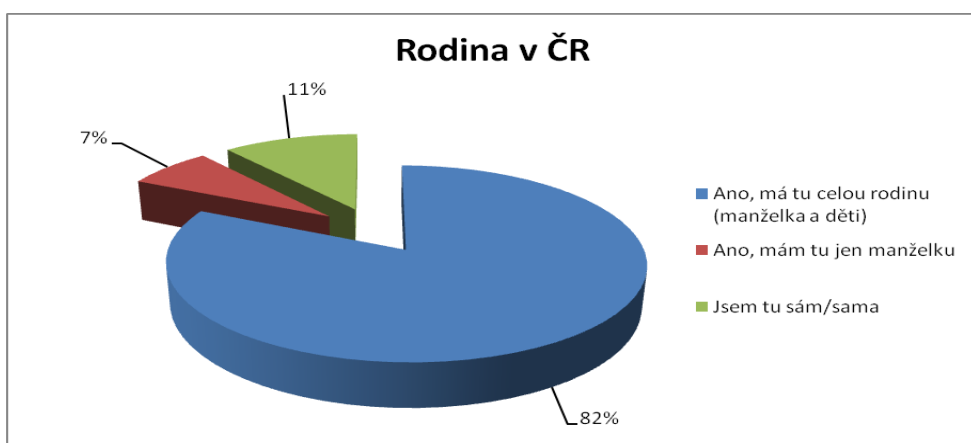
Peníze vydělané spíše investují na nákup nemovitostí ve Vietnamu. V Čechách bydlí ve vlastním 33% Vietnamců, 52 % v pronájmu a 15% bydlí u známých, či ve společné domácnosti s jinou rodinou, aby snížili životní náklady.

Graf č. 33: Docházíte na pravidelné prohlídky k lékaři?

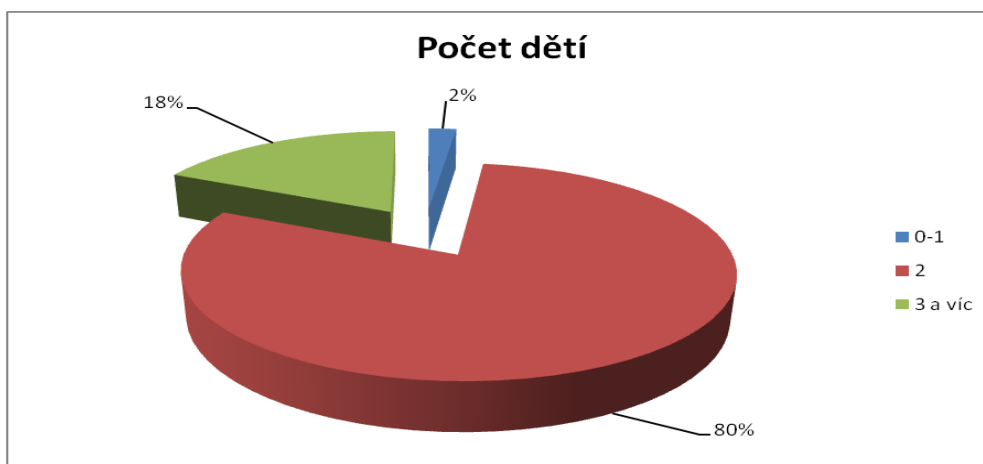
Lékaře pravidelně navštěvuje 5 %. 13 % nechodí na pravidelné preventivní vyšetření k lékaři a to jak k obvodnímu, tak i zubaři či ke gynekologovi. 82 % vyhledává jeho pomoc až při potížích.

Graf č. 34: Máte rodinu v ČR?

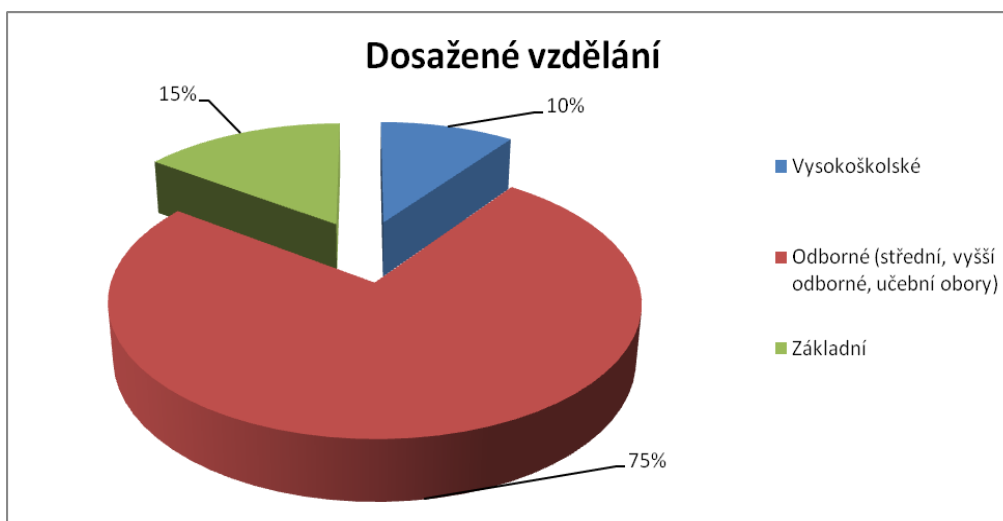
Stejně jako v první skupině, 80 % Vietnamců zde má celou rodinu, tzn. manželku i děti. 7% pobývá v ČR sám/sama, tito lidé si k sobě mohou najít partnera/partnerku. 11% zde má jen manželku.

Graf č. 35: Kolik máte dětí?

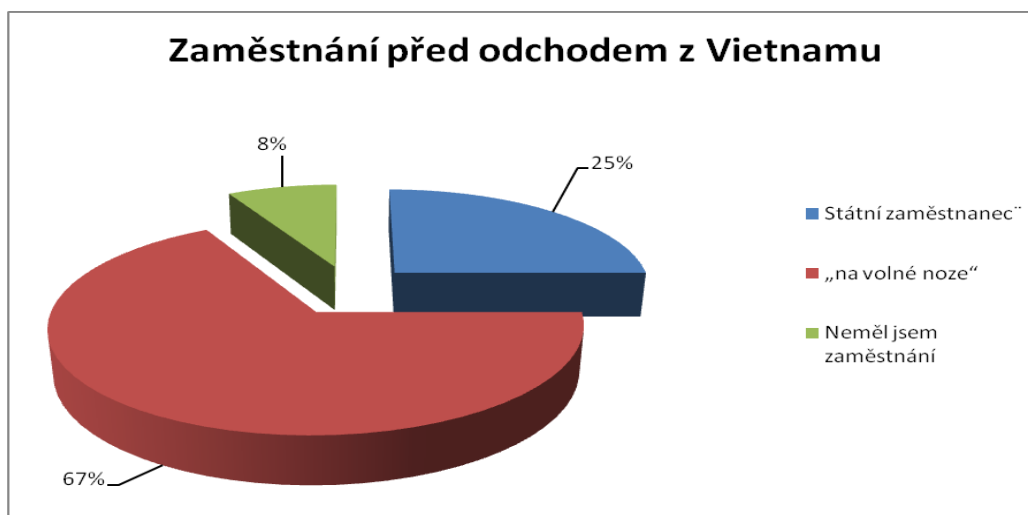
Obyčejně si přeje vietnamský pár dvě děti, což je optimální počet potomků pro výchovu. Dvě děti má 80 % Vietnamců. 3 a více si jich dovoluje 18 %, žádného nebo jednoho potomka mají 2% Vietnamců.

Graf č. 36: Jaké máte vzdělání?

Za podnikáním do ČR odcházelo z Vietnamu zhruba 75% respondentů a to již se středním odborným vzděláním. 15% z nich mělo jen základní a 10% přijelo s vysokoškolským vzděláním.

Graf č. 37: Jaké zaměstnání jste měl/a před odchodem z Vietnamu?

Z analýzy odpovědí na otázku vyplývá to, že rodnou zemi neopustili jenom lidé, kteří ve Vietnamu pracovali na „volné noze“, jichž bylo 67%, ale i státní zaměstnanci kterých bylo 25%. 8 % z nich před odchodem do ČR nepracovalo.

4.2.3 TŘETÍ SKUPINA - Vietnamci s pracovním povolením

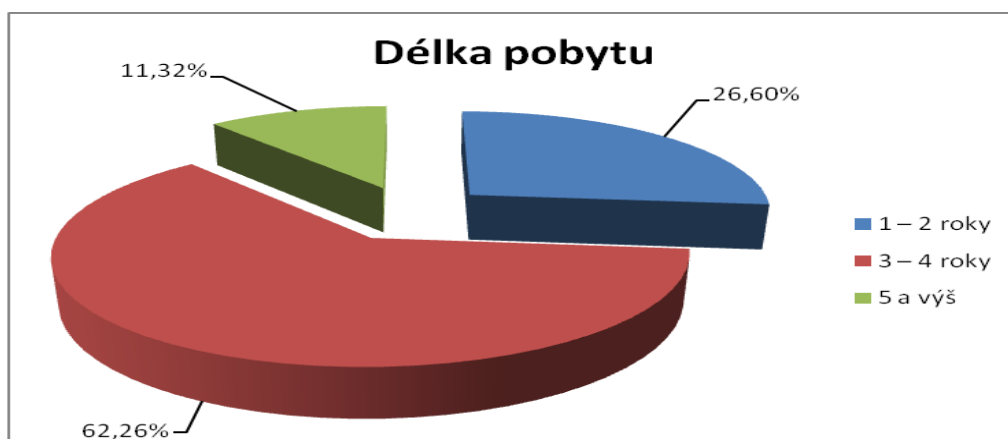
„Akutní nedostatek pracovních sil nutí české továrny hledat pracovní sílu až ve vzdáleném Vietnamu. Dělníci ze Slovenska, z Polska i Ukrajiny už totiž poptávce po pracovní síle u nás nestačí. A to je příležitost pro zprostředkovatelské pracovní agentury, které se zaměřují na Vietnam. Objednávky jim chodí už od stovek firem, malých i velkých. Česku chybí na 140 tisíc pracovních sil, už nyní zde pracuje přes 200 tisíc cizinců a akutní nedostatek neřeší ani první příjezdy Rumunů a Bulharů. Vietnamce by tak s otevřenou náručí přijali skoro všude,“ psalo se v Hospodářských novinách na podzim roku 2007.⁴ (Miroslav Petr, HN, 20.09.2007)

Od roku 2007 se do ČR dostaly tisíce Vietnamců, drtivá většina z nich přijela pracovat v továrnách jako dělníci. Ve Vietnamu bývá možnost odjet pracovat do zahraničí snem obyvatelů chudších krajů, proto na poptávku českých podniků reagovali pohotově. Statistické úřady zaznamenávají velký nárůst občanů vietnamské národnosti od srpna roku 2007 do srpna 2008 a to přibližně o 11 696 osob. V Čechách si ale pak sundají růžové brýle a musí čelit velkému množství problémů souvisejících nejen s bydlením, ale i s prací a s vyřizováním různých dokumentů. Ti, kteří se sem dostali již v polovině

⁴ České továrny chtějí dovážet tisíce Vietnamců, HN. 20. 9. 2007

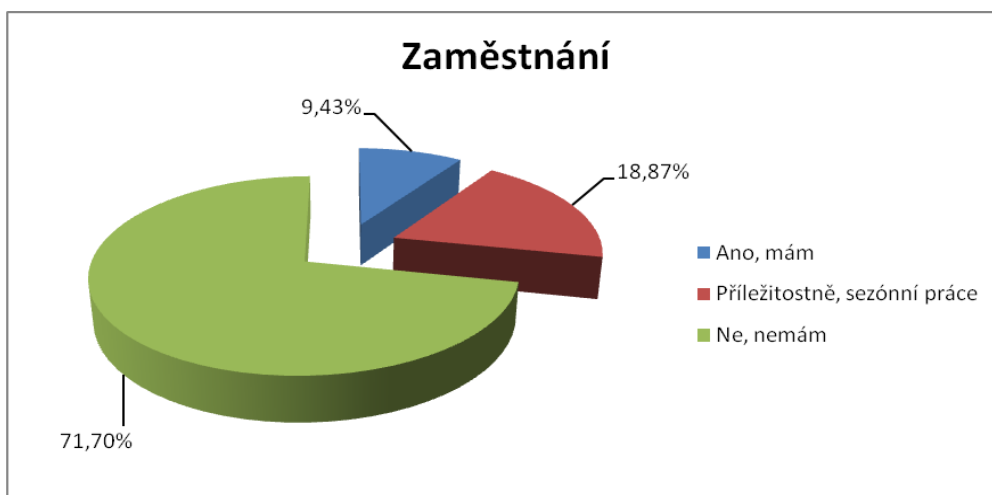
roku 2007, na tom byli lépe. Byli žádání, pracovali i přesčas a velmi rychle si zpět vydělali peníze vynaložené na cestu a náklady s ní spojené. Potom už mohli začít šetřit. Po roce 2007 již byla situace horší.

Graf č. 38: Jak dlouho žijete v ČR?

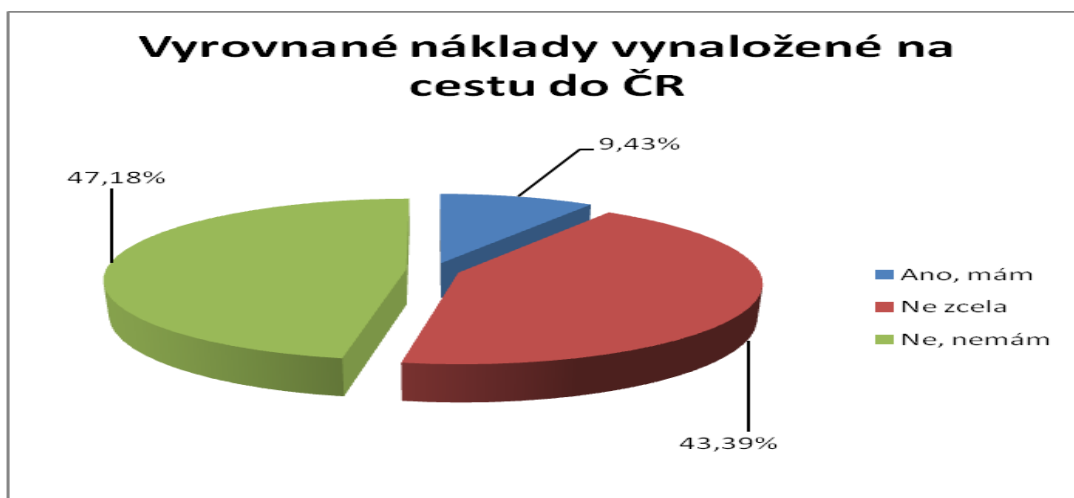
62,26 % respondentů v této zkoumané skupině žije v Čechách v rozmezí 3-4 roky. Jejich příchod by se datoval k roku 2006 až 2007. Díky narůstající poptávce českých podniků se jich sem dostalo od poloviny roku 2007 až dokonce tohoto roku několik tisíc. Po tomto roce počet nově přicházejících Vietnamců poklesl, a to díky ekonomické krizi a problémům na české ambasádě ve Vietnamu. V rozmezí délky pobytu 1 až 2 roky je jich zde 26,62%. Vietnamců pracujících v továrnách, kteří tu bydlí již pátým rokem a více, je celkově 11,32 %. Jsou to lidé pobývajících v ČR delší dobu, ale kvůli malému zisku z obchodů odcházejí pracovat do továren.

Graf č. 39: Máte zaměstnání?

Kvůli krizi propouští továrny agenturní zaměstnance, mezi nimi i Vietnamce a ti pak ztratí i povolení k pobytu. Bez práce se ocitlo 71,70 % dotazovaných osob. Příležitostně pracuje 18,87 %, například se uplatní při vysazování stromů v lese.

Graf č. 40: Máte vyrovnané náklady vynaložené na cestu do ČR?

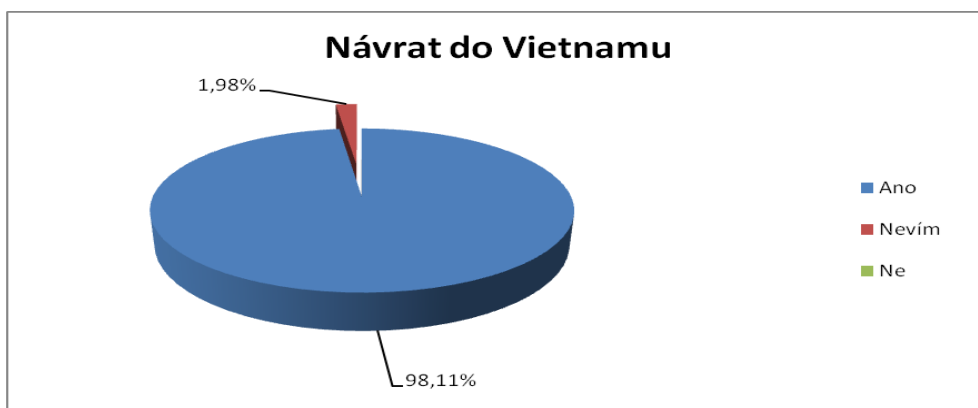

Ti, kteří sem přišli již v polovině roku 2007 na tom byli lépe. Poptávka po jejich pracovní síle byla velká, pracovali i přesčas a velmi rychle si vydělali na vyrovnání nákladů vynaložených na cestu. Posléze mohli začít šetřit.

První otázkou bylo zjištěno, že 62,26 % respondentů žije v Čechách v rozmezí 3-4 roky a přišli v letech 2006 a 2007. Tudiž se předpokládá, že by mohli mít splaceno všichni, tedy 33 osob (62,26% z 53). Avšak splaceno má pouze 9,43% (5 lidí z 53 osob). Můžeme to vysvětlit tím, že každý jedinec může mít jiné starosti a jinou situaci.

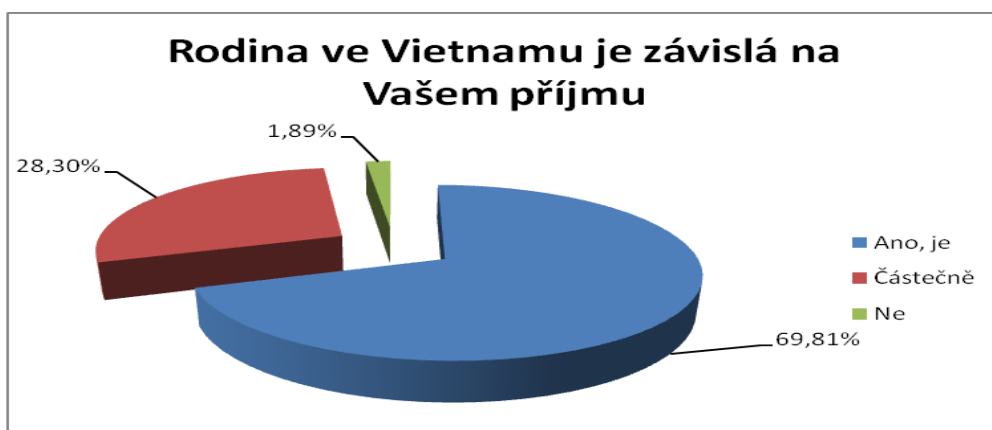
Částečně má splaceno 43,39 % Vietnamců a 47,18 % respondentů ještě zdaleka nemá vyrovnané náklady.

Graf č. 41: Plánujete v budoucnu návrat do Vietnamu?

Návrat do rodné země plánuje 98,11 %. Již před odjezdem do ČR měli jasno: vydělat peníze, které pak po návratu do Vietnamu poslouží jako počáteční investice na rozvoj podnikání. Pouze jedna osoba zaváhala při této otázce.

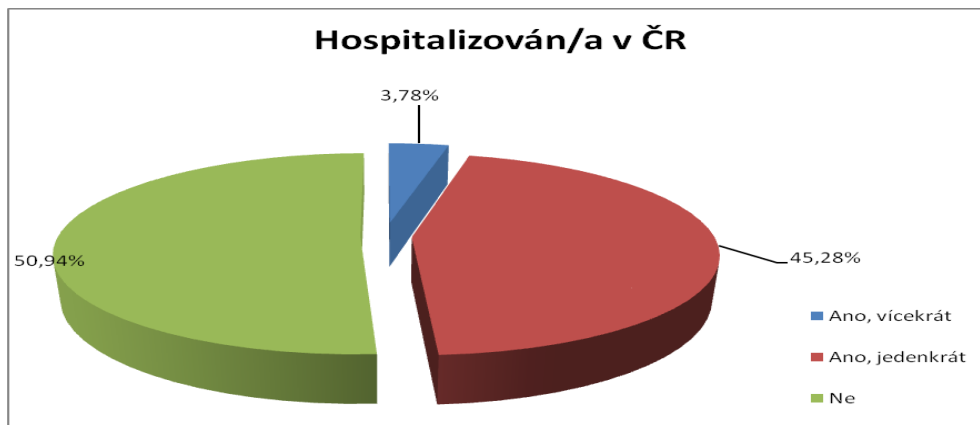
Graf č. 42: Je Vaše rodina ve Vietnamu závislá na Vašem příjmu?

Již bylo zmíněno, že na cestu 1 jedince složí peníze celé příbuzenstvo. Očekávají, že se mu bude v zahraničí dařit a bude jim finančně pomáhat a podporovat je. Rodina dělníka je zpočátku na jeho příjmu závislá, neboť převážná většina z jejích členů si na cestu vypůjčila peníze od lichvářů nebo od banky. Dělník vydělá peníze a posílá je rodině, aby za něj zaplatila dohodnuté částky. Výzkum též potvrdil tuto skutečnost. 69,81 % dotázaných odpovědělo jasně kladně. 28,30% tvoří ti, na kterých není rodina

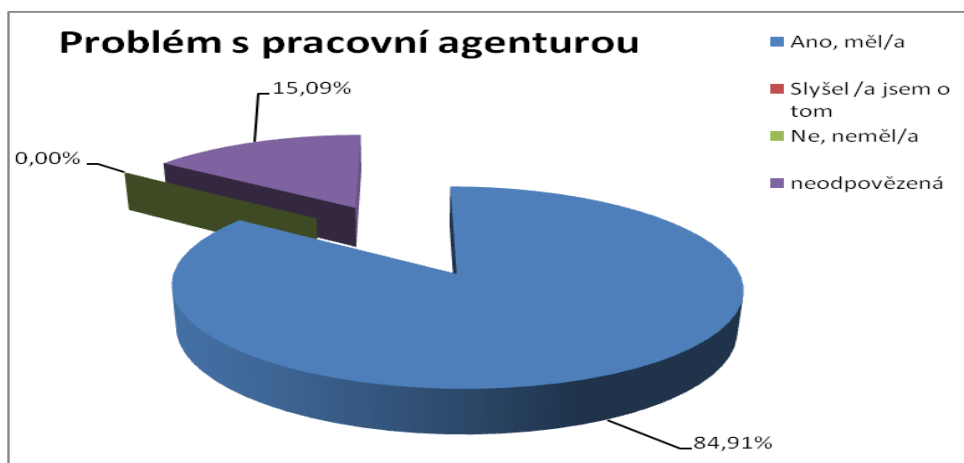
žijící ve Vietnamu zcela závislá, jelikož mají nějaké řemeslo. Pouze na jedné osobě z 53 dotazovaných není rodina závislá.

Graf č. 43: Byl/byla jste někdy v ČR hospitalizován/a?

Vietnamci jsou zásobováni léky z domova, snaží se sami vyléčit, aby zde nemuseli k lékaři. Lékařské vyšetření neznamená jen čas strávený v ordinaci či v nemocnici, ale i náklady na tlumočníka. Jen v nejnútnejších případech vyhledávají tito lidé lékaře. Vícekrát hospitalizovány byly jen 2 osoby (3,78 %). 45,28% bylo jednou v nemocnici a 50,94% osob dosud vůbec nemuselo do nemocnice. Stává se, že mladé holky nejsou poučeny o chráněném pohlavním styku, musí pak na interrupci. Lékaři je hned nemohou pustit domů, musí tam zůstat na pozorování alespoň jednu noc.

Graf č. 44: Měl/a jste někdy problém s pracovní agenturou?

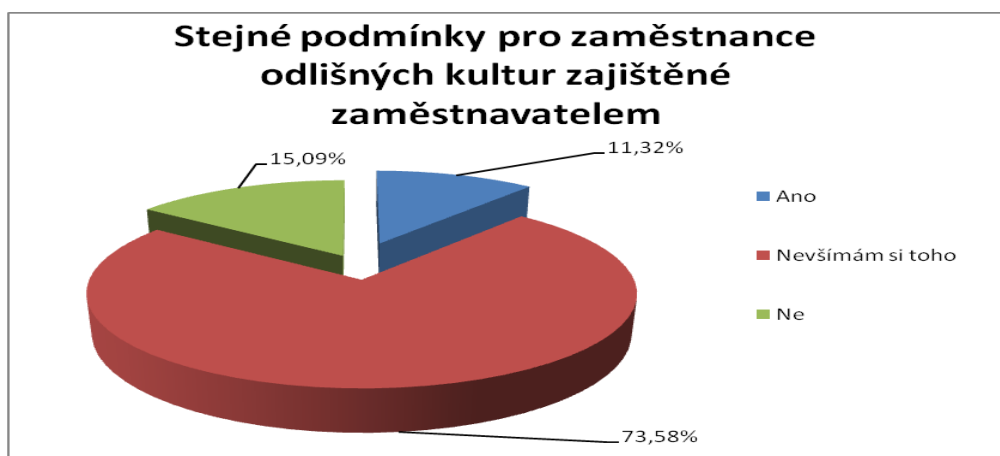
I přesto, že jsem respondenty informovala, že dotazník je anonymní a slouží pouze ke studijním účelům, 8 z nich vynechalo tuto otázku, tj. 15,09%. Drtivá většina však odpověděla na otázku kladně, 84,91% z 53 dotazovaných.

Graf č. 45: Jaké podmínky bydlení Vám zajistila pracovní agentura?

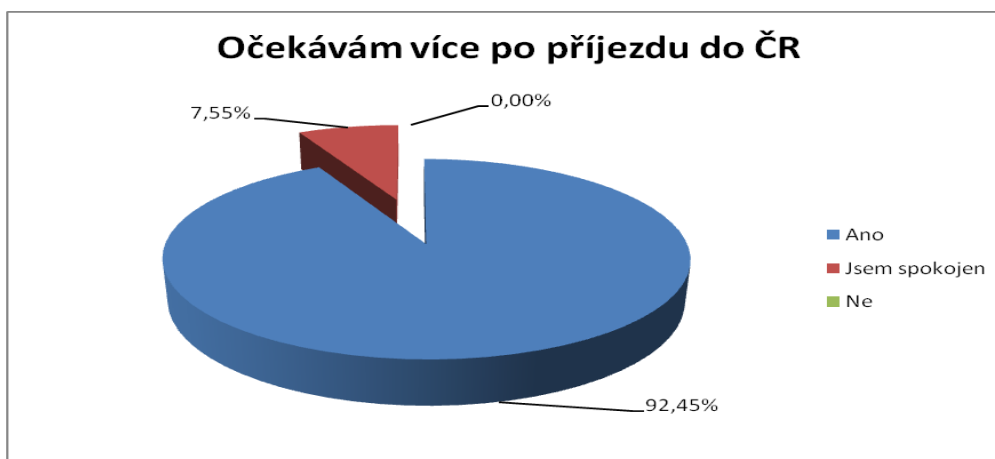
79,24 % hodnotí své bydliště zajištěné pracovní agenturou za dostačující. 9,3 % má názor, že úroveň je nedostačující. Nikdo nezvolil možnost „velmi dobré“. Na otázku neodpovědělo 6 osob, což je 11,32 % dotazovaných.

Graf č. 46: Máte pocit, že Váš zaměstnavatel vytváří stejné podmínky pro zaměstnance odlišných kultur?

Velká většina, 73,58 % respondentů, si toho nevšímá. Je pro mě nepochopitelné, proč se tato odpověď vyskytuje tak často, neboť si nemyslím, že si neporovnávají své podmínky s podmínkami určenými například pro Slováky nebo Ukrajince. Kladný názor na otázku má 15,09% a u 11,32% je záporné ohodnocení.

Graf č. 47: Očekávali jste od příjezdu do ČR více?

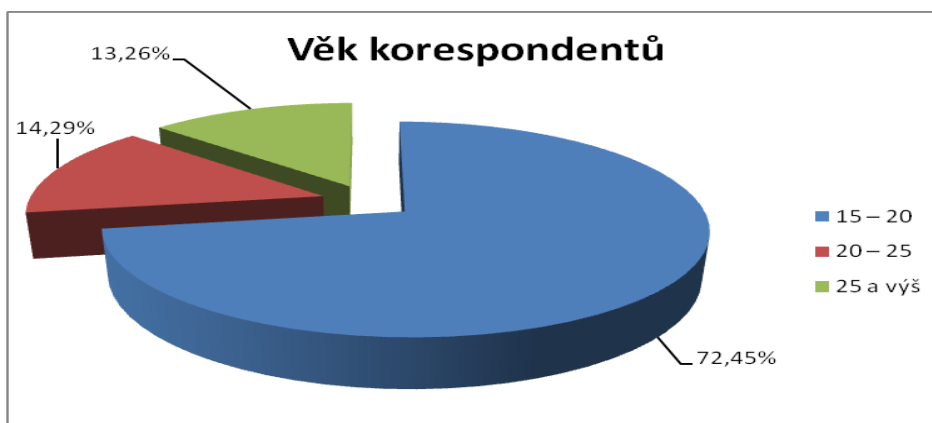

Tady není co dodat. Jednoznačná odpověď zní ano. 92,45% lidí očekávalo více a pouhých 7,55% je spokojeno s podmínkami a prací v ČR.

4.2.4 ČTVRTÁ SKUPINA - vietnamská mládež v ČR

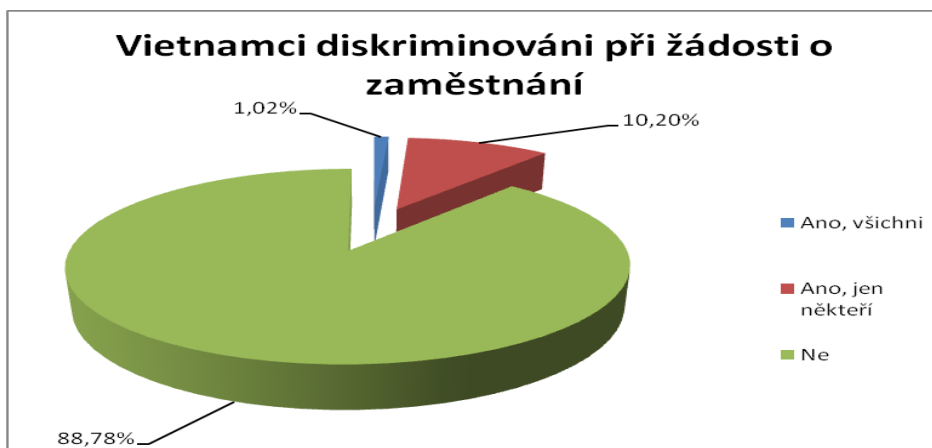
Mládež vyrůstající v ČR bývá považována za Čechovietnamce nebo je známá jako „banánové děti“. Tato skupina lidí nemá s jazykem problém, výborně se adaptují na české prostředí a ze všech skupin se nejlépe integrují do majoritní společnosti.

Graf č. 48: Kolik je Vám let?

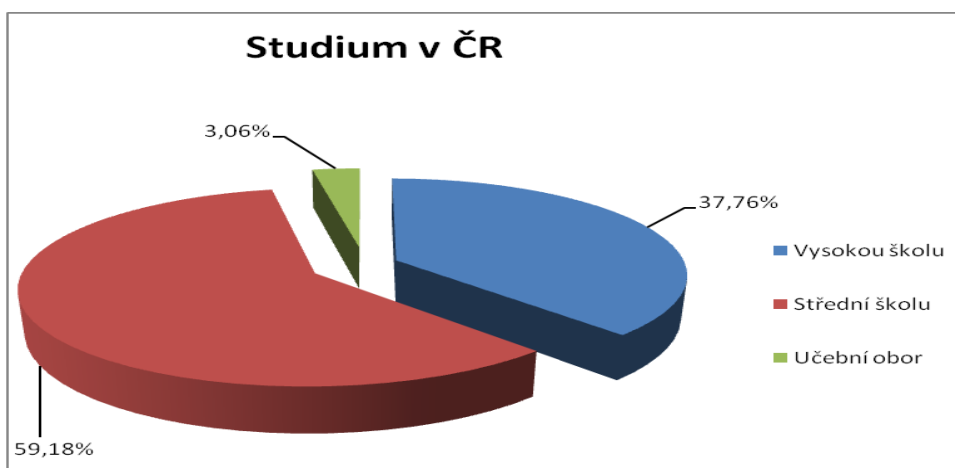
Nejvíce „Čechovietnamců“ je ve věku 15-20 let. 14,29 % z 98 dotazovaných je ve věku 20-25 a od 25 let a výš je 13,26%.

Graf č. 49: Myslíte si, že by Vietnamci splňující všechny podmínky byli diskriminováni při žádosti o zaměstnání?

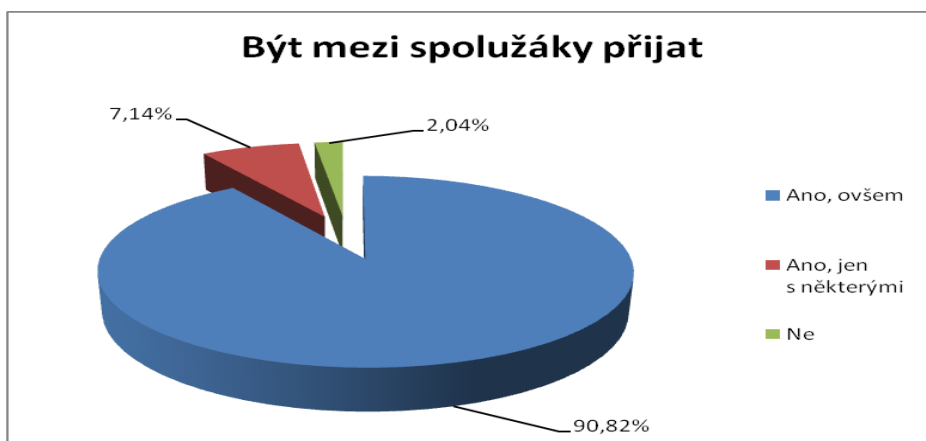
Podle 88,78% odpovědí je jasné, že Vietnamci splňující všechny podmínky nejsou diskriminováni při ucházení o práci. 10,20% z nich si myslí, že jen někteří mají s tímto problémem a 1,02%, tedy jen 1 osoba zvolila kladnou odpověď, tedy, že je diskriminována.

Graf č. 50: Jakou školu studujete?

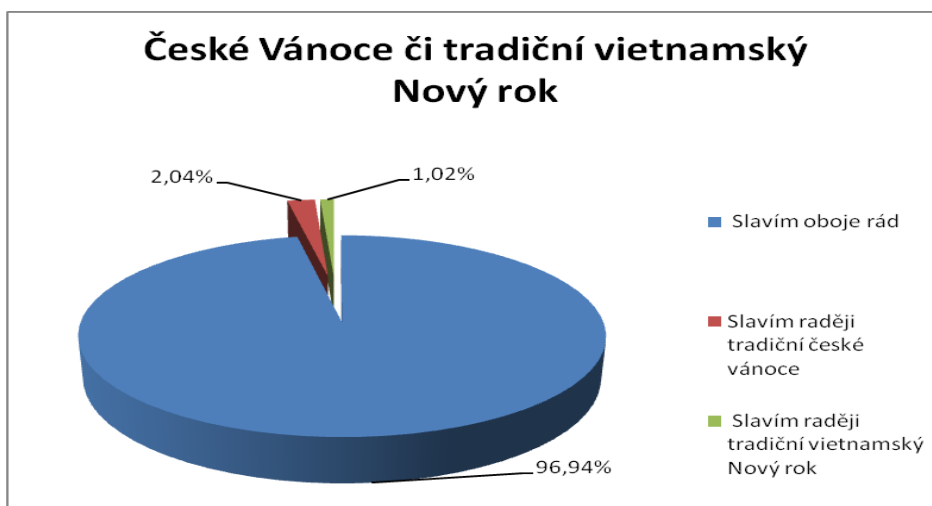
Střední školu studuje 58 mladých lidí, což tvoří 59,18% z celkového počtu vyplněných dotazníků. 3 z nich studují učební obor (3,06%). 37 z těchto „banánových dětí“ studuje vysokou školu.

Graf č. 51: Myslíte si, že „zapadáte“ do kolektivu českých spolužáků?

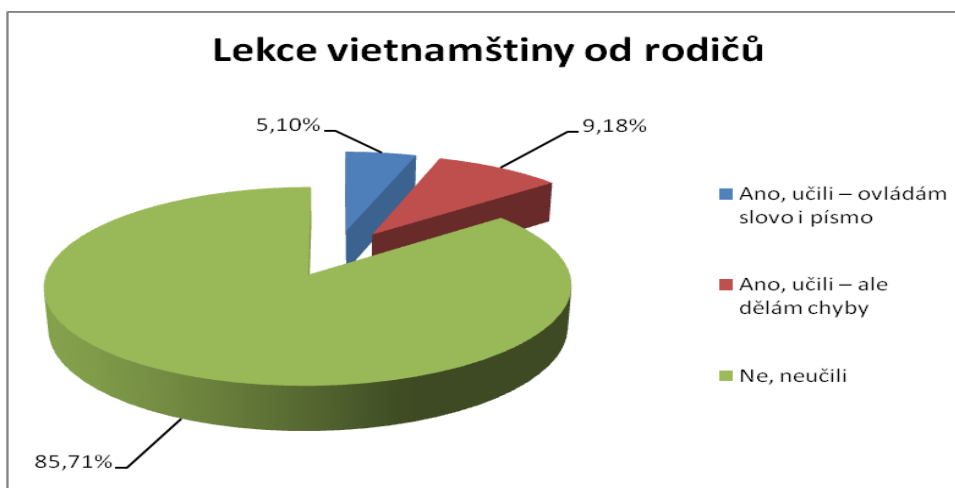
Převážná většina z nich se spíš cítí jako Čech či Češka. Ve škole se s kamarády dorozumívají česky. Někteří se zde vzdělávají již od základní školy, proto 90,82 % zapadá do kolektivu s českými spolužáky. Ti, kteří do ČR přicházeli kolem dvanáctého nebo třináctého roku si občas nerozumí s vrstevníky, jejich počet činí 2,04%. Jiní, cca 7,14 %, si zase rozumí jen s některými spolužáky.

Graf č. 52: Slavíte raději „české“ Vánoce nebo „vietnamský tradiční“ Nový rok podle lunárního kalendáře?

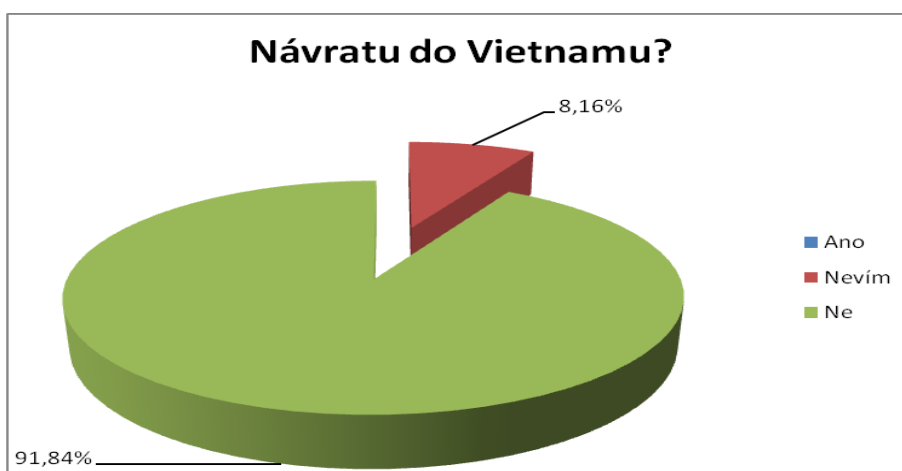
Jak jsem již zmiňovala, tato generace je ovlivněna českým prostředím a českou kulturou, avšak doma je ovlivněna rodiči, kteří lpí na tradici. Z toho důvodu možnost odpovědi „slavím oboje rád“ volilo 96,94%. 2,04% jsou více počestělá, slaví raději české Vánoce a 1,02% má raději oslavu vietnamského Nového roku.

Graf č. 53: Učili Vás rodiče vietnamský jazyk?

Vietnamští rodiče jsou zaneprázdněni prací od 7h ráno do 7h večer plus víkendy a svátky. Na děti prakticky vůbec nemají čas. Děti chodí na soukromé doučování a dělají si tam s učitelkou domácí úkol. Učit své děti vietnamský jazyk se podařilo málokomu. Z analýzy odpovědí je patrné, že respondentů, které doma rodiče mateřštinu učili a díky tomu ji ovládají slovem i písmem, je jen 5,10%. Těch, jež rodiče mateřštinu učili, ale stále dělají chyby, je 9,18%. Největší podíl tvořila záporná odpověď, tj. 85,71%.

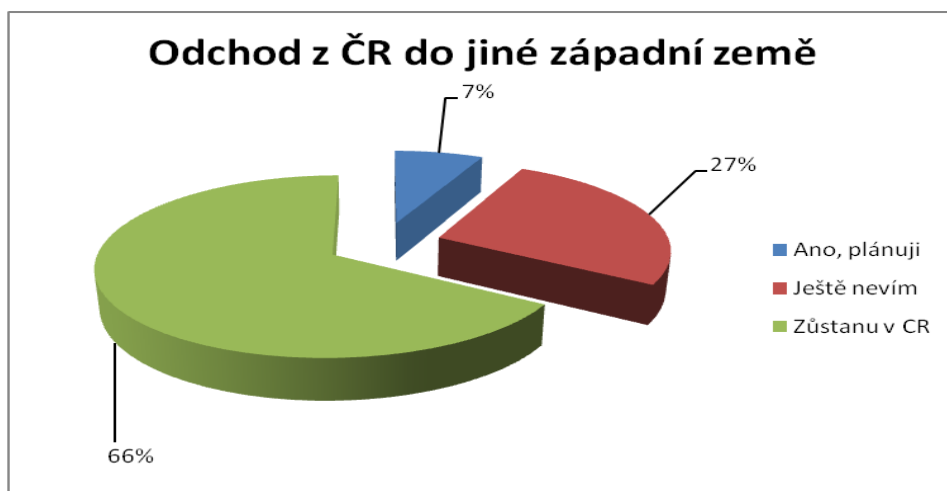
Graf č. 54: Přemýšlíte o návratu do Vietnamu?

Na tuto otázku mi neodpověděl nikdo z dotazovaných mladých Vietnamců kladně. Nikdo si nevybral první možnost „ano.“ Naopak, 91,84% z nich návrat do Vietnamu neplánuje. Pro ně je česká kultura mnohem bližší než vietnamská. Sice se někteří

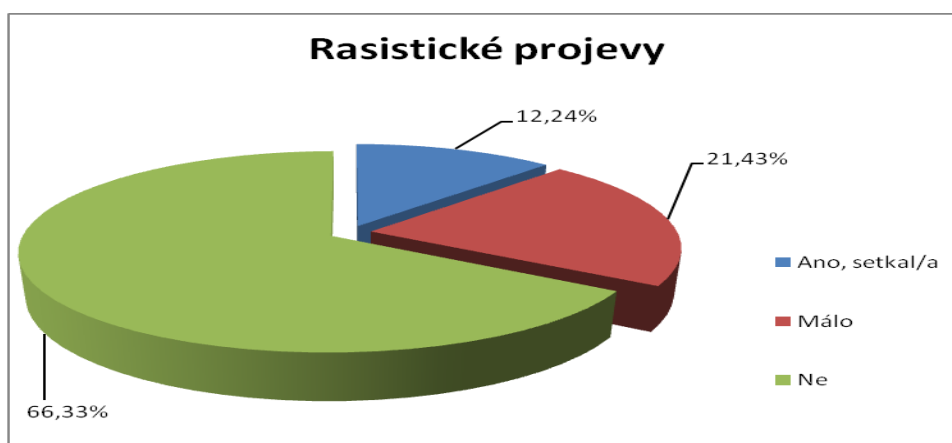
narodili ve Vietnamu, ale Česká republika je pro ně domovem, kde se vyznají lépe než ve své rodné zemi. 8,16% ještě váhá a neví, zda by se v budoucnu vrátili zpět.

Graf č. 55: Plánujete odchod z ČR do jiné západní země?

Mladí a vzdělaní Vietnamci mají obrovskou šanci vést v budoucnu v Čechách nebo v jiných zemích Evropské unie méně náročný život než jejich rodiče. 7 % jasně ví, že by rádi po škole odcestovali na Západ, 27% neví a 66% je spokojeno se životem v ČR a zůstanou tu natrvalo.

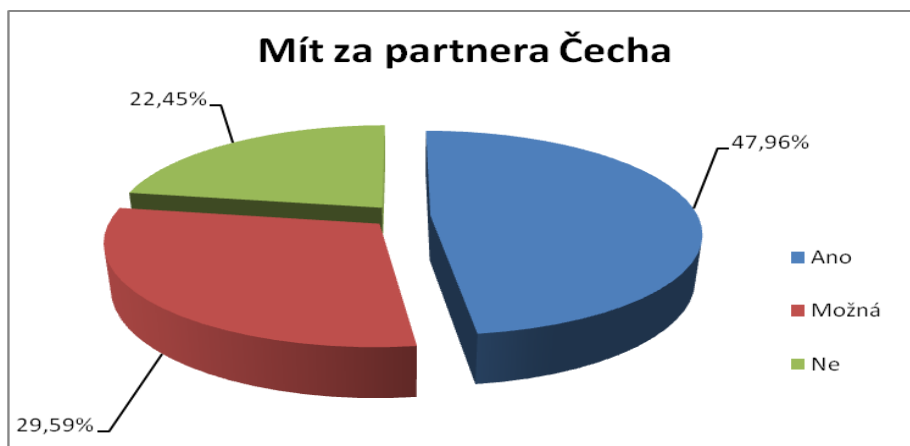
Graf č. 56: Setkali jste se někdy s rasistickými projevy?

Při sběru dotazů mi jedna respondentka sdělila, že podle jejího názoru jsou lidé ve velkoměstech k cizincům přátelštější než tomu je na venkově. Má s tím vlastní zkušenosti. Ona sama byla svědkem rasistických projevů dvakrát, proto označila

možnost „Ano, setkal/a“ jako 11 dalších respondentů, dohromady vše představuje 12,24% z celkového počtu. 21 osob se s tímto projevem setkalo málo a 65 osob rozhodlo pro možnost „ne“.

Graf č. 57: Myslíte si, že byste mohl/a mít za partnera Čecha?

Podíl těch, kteří by si vzali za partnera občana ČR, představuje 47,96%. 29,59 % si není jisto. Zbytek je 22,45% mladých Vietnamců, kteří by si nevzali Čecha, ani Češku. Těchto 22,45% je nejspíš silně ovlivněno vietnamskou tradicí a výchovou ze strany rodičů, či již v minulosti mělo špatné zkušenosti v partnerském vztahu s Čechem/Češkou.

4.3 Shrnutí a návrh na zlepšení podmínek

Pomocí dotazníkového šetření bylo zjištěno, že celkově mají nejlepší životní a pracovní podmínky Vietnamci první vlny, tedy řada starousedlíků. Díky dlouhému pobytu již od dob ČSSR, jsou dostatečně jazykově vybaveni, znají právo a díky finančnímu zajištění mají tito lidé jako cizinci snadnější život oproti ostatním.

Vietnamci pobývající v ČR na základě živnostenského listu, jejichž příchod se datuje v rozmezí od roku 1991 do roku 1993, neovládají dobře český jazyk, tudíž se při vyřizování dokladů nutných k pobytu a podnikání neobejdou bez pomoci tlumočnicků. Avšak tuto službu nyní využívá méně vietnamských rodin, neboť mnoho z nich získalo trvalý pobyt, popřípadě s důležitými potřebami jim zde pomáhají jejich děti, které tu vyrostly. Většina bydlí v pronajatých bytech. Největší trápení jim působí

klesající tržba z podnikání a silná konkurence ze strany českých a mezinárodních společností. Oproti starousedlíkům se mají hůře, nicméně jejich podmínky jsou ve srovnání s vietnamskými dělníky mnohem lepší.

Ze všech čtyř výše zkoumaných skupin se jeví jako nejslabší a nejzranitelnější třetí skupina, skupina nově přichozích Vietnamců. Z důvodu neznalosti prostředí, jazykové bariéry a nízkého nebo nulového právního vědomí se tito Vietnamci často dostávají do potíží. Jejich životní a pracovní podmínky jsou nejhorší. Někteří se ocitají na hranici chudoby. Jsou i vykořisťováni. V současné době mají jen někteří z nich práci trvalejšího charakteru, jiní se snaží uživit sezónní prací, ale většina z nich nemá práci. Ti, kteří za prací do ČR přijeli před ekonomickou krizí, mají aspoň částečně vyrovnané náklady vynaložené na cestu. Skoro všichni měli problém s pracovní agenturou, která pro ně zajišťuje jen dostačující či dokonce nevyhovující bydlení. Očekávali, že po příjezdu budou moci pilně pracovat a posílat domů peníze. Situace je někdy opačná, některým musí rodina ve Vietnamu posílat peníze na náklady spojené s vyřizování dokladů k pobytu.

Generaci Vietnamců, která se tu narodila nebo zde vyrostla, nemohu s ostatními srovnávat, jelikož velmi dobře zapadá do kolektivu, skvěle se integruje do české společnosti a česká kultura je jim blízká. I přesto, že tito Vietnamci se cítí spíš jako Češi, slaví rádi kromě českých Vánoc též vietnamský Nový rok. Jejich podmínky jsou jiné. Mohou se bez problému ucházet o práci či brigádu u českých firem.

Pro snížení nákladů na živobytí pro Vietnamce je nutná znalost jazyka. Toto doporučení má velký význam obzvláště u vietnamských dělníků. Právě jim by znalost češtiny v tomto období přispěla k nalezení práce. Hůře nacházejí práci oproti cizincům z Ukrajiny právě kvůli jazykové nevybavenosti.

Navrhla bych toto řešení: Vietnamci starousedlíci, vůdci vietnamské komunity, kteří se zde dokonale znají a spolupracují s vietnamským velvyslanectvím, též vystupují jako představitelé celé komunity na českých úřadech, by pro své slabší krajany mohli organizovat bezplatné lekce češtiny a kulturní programy pro zlepšení vztahů mezi Vietnamci a Čechy. Mohla by vzniknout bezplatná pracovní agentura pod záštitou některých vietnamských a českých organizací. Tato agentura by zpočátku zajistila drobné práce jako je uklízení ve školách, v supermarketech či ve veřejných prostorech. Ovšem, k realizaci takového projektu je třeba, aby se zapojila i česká legislativa, neboť

pro tyto dělníky platí jiné zákony i způsob účtování, jiný způsob kalkulace a platby na úřadech OSSZ a zdravotní pojištění. Proto je nutné některé záležitosti změnit.

5 Závěr

Bakalářská práce pojednává o podmínkách pro život a práci Vietnamců v České republice. Zabývala jsem se historií vietnamsko-českých vztahů. Zkoumala jsem podmínky pro ty, kteří se do ČR dostali na základě dohod mezi Českem a Vietnamem před Sametovou revolucí. Tito lidé, pokud zde zůstali po revoluci, mají dnes z velké části snadnější život a poměrně vysokou životní úroveň.

V období 1991 až 2000 do ČR imigruje nejvíce vietnamských živnostníků. Přicházejí na základě doporučení svých známých za výdělkem. Dnes se zde dobře orientují, většina z nich je finančně zajištěná. I přesto, že cca 90% z těchto živnostníků má povolení trvalého pobytu, tak jen malé procento z nich ovládá češtinu slovem i písmem. Při případném styku s českými úřady jim pomáhají jejich děti, neboť stejně jako Vietnamci přicházející před rokem 1989 zde mají celou rodinu.

Skupina Vietnamců, kteří přišli do ČR od roku 2007, aby zaplnili chybějící pracovní sílu na českém trhu se nyní ocitá v nejhorsích podmínkách a zatím nebyl nalezen žádný účinný způsob, který by jim dlouhodobě pomohl. Jejich největší nevýhodou je jazyková nevybavenost. Někteří se tak ocitají na hranici chudoby.

Druhá a třetí generace Vietnamců se narodil od svých rodičů perfektně domluví česky, často pro svou rodinu tlumočí a vyřizují různé záležitosti. Mají otevřenou budoucnost a nepředpokládají, že by v budoucnu nastupovali na místo svých rodičů. Jejich studijní výsledky jsou nadprůměrné. Tato vietnamská mládež je nazývána jako „banánové děti“, cítí se spíše jako Čech či Češka.

Díky zpracování této bakalářské práce jsem získala širší poznatky o historii vietnamsko-českých vztahů, o nichž jsem dříve nevěděla. Též jsem si obohatila své vědomosti o velký počet smluv, programů a dohod mezi těmito dvěma státy. Pročetla jsem velký počet publikací, novinových článků a zpráv. Jsem mile překvapená o množství českých vietnamistů v České republice, kteří nejen perfektně hovoří vietnamsky, ale disponují i všeobecnými znalostmi o vietnamské historii, vietnamské kultuře a způsobech uvažování Vietnamců.

Podle mne cíle, které jsem vytyčila, byly splněny. Čtenář po prostudování této práce by si měl umět představit život vietnamské rodiny od příchodu do Čech

až do současnosti. Možná by taky mohl změnit své dosud mylné či skeptické názory o vietnamském etniku v ČR.

6 Abstrakt

Tato bakalářská práce se snaží podat hlubší informace o životě vietnamských občanů žijících v ČR. Ti jsou rozděleni do několika skupin podle jejich příchodu do ČR od dob před rokem 1989 až do současnosti. V práci nacházíme jak obecnou charakteristiku pro celou minoritu, tak i charakteristiky specifické pro každou skupinu zvlášť. Podnikatelská činnost, která převažuje u Vietnamců je též popsána. Je zde komparace podmínek k životu a podnikání této populace v minulém režimu (ČSSR) a současném (ČR). K dispozici je dotazníkové šetření, má 4 varianty pro 4 kategorie. Každý dotazník obsahuje 10 otázek specifické pro danou skupinu. Do ní je vložena i autorky vlastní zkušenost z pobytu na území ČR.

Abstract

This dissertation aims to research and analyze the living and working conditions of Vietnamese Community at the Czech republic. They are divided into several groups according to their arrival to the CZ from the period before the year 1989 till now. There are both the general characteristic of the entire minority, as well as characteristics specific to each group separately. Entrepreneurial activity prevalent in Vietnamese is also described. Entrepreneurial activity prevalent of Vietnamese people in CZ is also described. There is a comparison to the life conditions of this population and business in the previous regime and in the current regime. There is a questionnaire survey, which has 4 variants for 4 groups. Each of them contains of 10 questions specific to the group. There is the author's personal experience of her stay in the Cz.

Klíčová slova

Česká republika, Vietnam, vietnamská komunita v České republice, Vietnamci, podnikání, podnikatelé, podmínky, dělníci, bilaterální smlouvy, příchod, emigrace, imigrace, starousedlíci, banánové děti, Češi

7 Přehled uvedených tabulek a grafů

Tabulky:

Tab. č. 1: Občanství ČR získaná během roku, podle předchozího občanství.....	18
Tab. č. 2: Vztah k národům žijícím v ČR (od nejvíce k nejméně sympatickým).....	37
Tab. č. 3: Odkud pocházejí cizinci, které znáte? (v %)	38
Tab. č. 4: Ekonomicky aktivní cizinci se vietnamským občanstvím podle typu ekonomické aktivity v letech 1998 - 2005(k 31.12.2005)	44

Grafy:

Graf č. 1: Počet cizinců v ČR k 31.12.2008	10
Graf č. 2: Věková struktura cizinců s vietnamským občanstvím k 31.12.2005	11
Graf č. 3: Účel pobytu se státním občanstvím Vietnamu k 31.12.2005	12
Graf č. 4: Počet živě narozených cizinců v ČR k 31.12.2008	16
Graf č. 5: Narození dětí čtyř nejpočetnějších skupin cizinců v České republice 1995 - 2008	17
Graf č. 6: Občanství ČR získaná během let 2001 - 2007	18
Graf č. 7: Počet cizinců nabýval státního občanství v roce 2008	19
Graf č. 8: Nelegální migrace cizinců v letech 2000-2007	20
Graf č. 9: Nelegální migrace porušování pobytového režimu cizinců v letech 2000-2007	20
Graf č. 10: Cizinci evidovaní na úřadech práce podle státního občanství (stav k 31. 12.)	22
Graf č. 11: Obviněné a odsouzené osoby ve věznicích a vazebních věznicích podle státního občanství k 31. 12. 2008	35
Graf č. 14: Nově hlášená onemocnění TBC v ČR podle země narození nemocného	41
Graf č. 15: Čerpání zdravotní péče cizinci v roce 2008.....	42
Graf č. 16: Cizinci v českých školách.....	43
Graf č. 17: Vývoj počtu ekonomicky aktivních a bydlících cizinců se státním občanstvím Vietnamu v letech 1998-2005 (k 31.12.2005).....	45
Graf č. 18: Cizinci s platným živnostenským oprávněním podle státního občanství (stav k 31. 12. 2008)	49
Graf č. 19: Zaměstnanost cizinců podle státního občanství k 31. 12. 2008.....	50
Graf č. 20: Kolik je Vám let?.....	52
Graf č. 21: Jaký byl účel Vaší cesty?.....	53
Graf č. 22: Máte rodinu v ČR?	53
Graf č. 23: Dodržujete náboženské zvyky i v ČR?	54
Graf č. 24: Máte pocit, že se Češi chovají k vietnamské komunitě neslušně?	54
Graf č. 25: Zažil jste nebo byl svědkem projevů rasismu?	55
Graf č. 26: Myslíte si, že s Vaším finančním zajištěním dosáhnete lepší životní úroveň ve Vietnamu než v ČR?	55
Graf č. 27: Myslíte si, že kdybyste se vrátili hned po studiu zpět do Vietnamu, byly by Vaše podmínky k životu lepší?	56
Graf č. 28: Docházíte na pravidelné preventivní prohlídky k lékaři?.....	56
Graf č. 29: Jaké názory máte na školský systém v ČR?	57
Graf č. 30: Jak dlouho žijete v ČR?	57
Graf č. 31: Jak ovládáte češtinu?	58
Graf č. 32: V jaké míře Vás ovlivňuje konkurence českých podnikatelů?.....	58

Graf č. 33: Na jaký sortiment zboží je zaměřeno Vaše podnikání?	59
Graf č. 34: V čem bydlíte?	59
Graf č. 35: Docházíte na pravidelné prohlídky k lékaři?	60
Graf č. 36: Máte rodinu v ČR?	60
Graf č. 37: Kolik máte dětí?	61
Graf č. 38: Jaké máte vzdělání?	61
Graf č. 39: Jaké zaměstnání jste měl/a před odchodem z Vietnamu?	62
Graf č. 40: Jak dlouho žijete v ČR?	63
Graf č. 41: Máte zaměstnání?	64
Graf č. 42: Máte vyrovnané náklady vynaložené na cestu do ČR?	64
Graf č. 43: Plánujete v budoucnu návrat do Vietnamu?	65
Graf č. 44: Je Vaše rodina ve Vietnamu závislá na Vašem příjmu?	65
Graf č. 45: Byl/byla jste někdy v ČR hospitalizován/a?	66
Graf č. 46: Měl/a jste někdy problém s pracovní agenturou?	66
Graf č. 47: Jaké podmínky bydlení Vám zajistila pracovní agentura?	67
Graf č. 48: Máte pocit, že Váš zaměstnavatel vytváří stejné podmínky pro zaměstnance odlišných kultur?	67
Graf č. 49: Očekávali jste od příjezdu do ČR více?	68
Graf č. 50: Kolik je Vám let?	68
Graf č. 51: Myslíte si, že by Vietnamci splňující všechny podmínky byli diskriminováni při žádosti o zaměstnání?	69
Graf č. 52: Jakou školu studujete?	69
Graf č. 53: Myslíte si, že „zapadáte“ do kolektivu českých spolužáků?	70
Graf č. 54: Slavíte radši „české“ Vánoce nebo „vietnamský tradiční“ Nový rok podle lunárního kalendáře?	70
Graf č. 55: Učili Vás rodiče vietnamský jazyk?	71
Graf č. 56: Přemýšlíte o návratu do Vietnamu?	71
Graf č. 57: Plánujete odchod z ČR do jiné západní země?	72
Graf č. 58: Setkali jste se někdy s rasistickými projevy?	72
Graf č. 59: Myslíte si, že byste mohl/a mít za partnera Čecha?	73

8 Seznam Použité Literatury

[1] VLČEK, T. *Bilaterální vztahy České republiky a Vietnamské socialistické republiky*. [online]. *E-polis.cz*, 15. listopad 2008. [cit. 2010-03-04]. Dostupné na WWW: <<http://www.e-polis.cz/mezinarodni-vztahy/322-bilateralni-vztahy-ceske-republiky-a-vietnamske-socialisticke-republiky.html>>. ISSN 1801-1438.

[2] BROUČEK, S. *Historie imigrace z Vietnamu do českých zemí*. [online], 2005, [cit. 2010-03-03]. Dostupné na WWW: <<http://www.klubhanoi.cz/view.php?cislocclanku=2005040901>>

[3] PECHOVÁ, E., *Migrace z Vietnamu do české republiky v kontextu problematiky obchodu s lidmi a vykořisťování*. [online], 28. února. 2008, [cit. 2010-03-05]. Dostupné na WWW: <http://aa.ecn.cz/img_upload/224c0704b7b7746e8a07df9a8b20c098/Zprava_migrace_Vietnam.pdf>

[4] BLAFKOVÁ, M. *Specifika života vietnamské komunity v ČR* [online]. *E-polis.cz*, 22. leden 2009. [cit. 2010-03-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.e-polis.cz/nezarazene-clanky/343-specifika-zivota-vietnamske-komunity-v-cr.html>>. ISSN 1801-1438.

[5] TRAN Thu Trang. *Jak opravdu žijí Vietnamci v ČR?* [online]. 02 srpen 2008, [cit. 2010-03-05]. Dostupné na WWW: <<http://tranthu.blog.idnes.cz/c/44718/Jak-opravdu-ziji-Vietnamci-v-CR-cast-1.html>>

[6] ČIŽÍNSKÝ, P. *Potřebuje ČR imigranty a má jim co nabídnout?* Doma v České Republice. [cit. 27.04.2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.domavcr.cz/rady-pro-zivot-v-ceske-republice/statni-obcanstvi/statni-obcanstvi>>

[7] POSPÍŠILOVÁ, A., „ANALÝZA: Reprodukční chování imigrantů v České republice. [cit. 22.04.2010] 18.02.2006. Demografie. Dostupné na WWW: <http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=277>

[8] BLAHUŠ, P., *Vietnamci chtějí v Praze postavit buddhistický chrám*. Novinky.cz. 01.09. 2008. [cit. 21.04.2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.novinky.cz/domaci/148542-vietnamci-chteji-v-praze-postavit-buddhisticky-chram.html>>

[9] KOLEKTIV AUTORŮ, *Projekt Varianty o cizincích v ČR. Interkulturní vzdělávání I: projekt Varianty*. Praha: Člověk v tísní, 2002. Str. 355-479. [online]. 12.07.2007. [cit. 23.04.2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.multikultura.cz/clanky/9-projekt-varianty-o-cizincich-v-cr/>>

- [10] CHLUDILOVÁ, I., *Pobyt cizinců v České republice*. 04.07.2003 Kategorie: Ostatní - vztahy a životní postoje . [cit. 20.04.2010]
- [11] ŠPAČKOVÁ, I., *Vietnamci slaví Nový rok, krize jde ted' stranou*. MF DNES. 24.01.2009. [cit. 05.05.2010]. Dostupné na WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/vietnamci-slavi-novy-rok-krize-jde-ted-stranou-flc-/ekonomika.asp?c=A090123_145233_ekonomika_ven>
- [12] KABÁTOVÁ, M., *Vietnamci žijící v Česku mají královnu krásu, osmnáctiletou Majku*. Lidovky. ČTK. 28.12.2009. [cit. 02.05.2010]. Dostupné na WWW: <http://relax.lidovky.cz/vietnamci-zijici-v-cesku-maji-kralovnu-krasu-osmnactiletou-majku-p9l-/ln-zajimavosti.asp?c=A091228_162756_lide_mk>
- [13] TŘEŠŇÁK, P. *Vietnamci, příští česká elita*. 25.04.2004. [cit. 27.04.2010]. Dostupné na WWW: <<http://respekt.ihned.cz/c1-36215110-vietnamci-pristi-ceska-elita>>
- [14] HORÁK, M. *Integrace cizinců v České republice se zaměřením na státní příslušníky Vietnamu*. 2007. [cit. 09.04.2010]. Dostupné na WWW: <<http://realit.cz/clanek/nejvetsi-zajem-o-bydleni-v-cr-maji-lide-z-postsovetskych-republik>>
- [15] PETR, M. *České továrny chtějí dovážet tisíce Vietnamců*. *Economia*, a.s. 20.09.2007. [cit. 04.05.2010]. Dostupné na WWW: <<http://hn.ihned.cz/c1-22061530-ceske-tovarny-chteji-dovazet-tisice-vietnamcu>>
- [16] Český statistický úřad. [online] Praha: *Nelegální migrace* . Český statistický úřad. [cit. 20.04.2010] Dostupné na WWW: <http://czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_nelegalni_migrace>
- [17] Český statistický úřad. [online] Praha: *Počet cizinců v ČR* . Český statistický úřad. [cit. 01.05.2010] Dostupné na WWW: <http://czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_pocet_cizincu>
- [18] Český statistický úřad. [online] Praha: *Nabývání státního občanství ČR*. Český statistický úřad. [cit. 19.04.2010] Dostupné na WWW: <http://czso.cz/csu/dyngrafy.nsf/graf/cr_od_roku_1989_obyv >
- [19] Český statistický úřad. [online] Praha: *Nabývání státního občanství ČR*. Český statistický úřad. [cit. 28.04.2010] Dostupné na WWW: <http://czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_nabyvani_obcanstvi>
- [20] Český statistický úřad. [online] Praha: *Zahraniční a vnitřní migrace*. Český statistický úřad. [cit. 10.04.2010] Dostupné na WWW: <http://czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_migrace>

- [21] Český statistický úřad. [online] Praha: *Azylové řízení a azylanti*. Český statistický úřad. [cit. 17.04.2010] Dostupné na WWW:
<http://czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_rizeni_azyl>
- [22] Český statistický úřad. [online] Praha: *V České republice studovalo ve školním roce 2008/09 na všech typech škol 55.908 cizinců*. Český statistický úřad.
[cit. 02.5.2010] Dostupné na WWW:
<http://czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_vzdelavani>
- [23] Česko-Vietnamská společnost. Různé články. [cit. 20-24.10.2010] .
Dostupné na WWW: <<http://www.cvs-praha.cz/index.php>>
- [24] ŠIŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. Praha: Portál, s.r.o, 1998. ISBN 80-7178-285-8, s. 104-105
- [25] VASILJEV, I. *Za dědictvím starých Vietů*. Etnologický ústav AV ČR, Praha, 1999
- [26] ŠIŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice*. Praha: Portál, s.r.o, 2001. ISBN 80-7178-648-9, s. 101-103
- [27] SYNEK, M. A KOL. *Podniková ekonomika. 4. přepracované a doplněné vydání*. Praha: C.H.Beck, 2006. ISBN 80-7179-892-4

9 Seznam příloh

Příloha 1:

Protokol z jednání o odborné přípravě občanů Vietnamské demokratické republiky v Československé socialistické republice.“

Příloha 2:

Stručné údaje o cizincích se státním občanstvím Vietnamu ke dni 31.12.2005

Příloha 1:

Protokol Z jednání o odborné přípravě občanů Vietnamské demokratické republiky v Československé socialistické republice.

Ve dnech 18. – 26. června 1973 jednala v Praze vládní delegace Vietnamské demokratické republiky s federálním ministerstvem práce a sociálních věcí Československé socialistické republiky o možnostech a formách odborné přípravy dělníků – občanů VDR.

Jednání se zúčastnili:
z československé strany:

M. Štangel, ministr práce a sociálních věcí ČSSR
J. Havelka, náměstek ministra práce a sociálních věcí ČSSR
A. Kohoutek, náměstek ministra práce a sociálních věcí ČSR
A. Kozár, náměstek ministra práce a sociálních věcí SSR
O. Mlynář, vedoucí odboru ministerstva práce a sociálních věcí ČSSR
J. Wiesner, vedoucí odboru ministerstva práce a sociálních věcí ČSR
V. Ducár, vedoucí odboru ministerstva práce a sociálních věcí SSR
a experti

z vietnamské strany:

Nguyen Huu Khieu, vedoucí vládní delegace, ministr práce VDR
Lam Van Sau, pověřený vedením odboru ministerstva práce VDR
Tran Dang Van, zástupce vedoucího odboru Státní plánovací komise VDR
Nguyen Cong Thang, pověřený vedením odboru ministerstva hutnictví a strojírenství VDR
Tran Tho, zástupce vedoucího odboru ministerstva stavebnictví VDR
Le Dinh Hoi, sekretář vládní delegace
a experti.

V průběhu rozhovorů, které navázaly na jednání vládních delegací o ekonomických vztazích mezi ČSSR a VDR z ledna 1973, vysvětlila delegace VDR své současné i dlouhodobější představy o přípravě kvalifikovaných dělníků pro obnovu a rozvoj svého hospodářství. Vietnamská strana s ohledem na pozitivní zkušenosti se zaškolováním 2 100 vietnamských občanů, které se uskutečňuje v ČSSR od r. 1967 požádala, aby v letech 1973 – 1975 bylo přijato na vyučení 12 000 občanů VDR.

Československá strana vyjádřila ochotu zkoumat požadavek předložený vietnamskou stranou a hledat možnosti jeho uspokojení. Informovala vietnamskou stranu i o složitosti otázek, které jsou spojovány se zabezpečením vhodného ubytování vietnamských občanů během jejich pobytu v ČSSR.

Po jednání dospěly obě strany k těmto závěrům:

1. „Ujednání o zabezpečení odborného školení a praxe občanů VDR v ČSSR“ ze dne 28. dubna 1967 je úspěšně plněno a jeho platnost skončí v r. 1974 odjezdem posledních 362 vietnamských praktikantů.

2. V souvislosti s nyní předkládaným požadavkem na zabezpečení odborné výuky 12 000 vietnamských občanů v československém systému odborné přípravy kvalifikovaných dělníků (v odborných učilištích, podnicích a ústavech) je účelné, aby byl uzavřen nový smluvní dokument, který by měl mít charakter mezivládní dohody.

Tento dokument by měl stanovit hlavní zásady československo-vietnamské spolupráce v oblasti odborné přípravy občanů VDR. K provádění Dohody by mělo být uzavřeno ujednání mezi federálním ministerstvem práce a sociálních věcí ČSSR a ministerstvem práce VDR.

1. Vietnamská strana žádá, aby československá strana umožnila vietnamským občanům získání kvalifikace v československém systému odborné přípravy kvalifikovaných dělníků v profesích uvedených v příloze č. I, a to v jednotlivých letech v těchto počtech:

- v říjnu a listopadu 1973	- 2 000 osob
- v roce 1974	- 4 500 osob
- v roce 1975	- 4 500 osob
- v roce 1976	- 1 000 osob.

2. S ohledem na klimatické podmínky při dopravě vietnamských občanů do ČSSR považuje vietnamská strana za krajní termín pro odjezd 1. skupiny počátek listopadu 1973.

3. Federální ministerstvo práce a sociálních věcí ČSSR odhaduje, že bude možno do konce r. 1973 přijmout 1. skupinu vietnamských občanů v počtu cca 1 000 osob. Přitom bude hledat další možnosti zvýšení tohoto počtu. Výběr učebních oborů 1. skupiny bude vietnamské straně sdělen co nejdříve, nejpozději však v průběhu měsíce září. Podmínky odborné přípravy vietnamských občanů vyslaných v r. 1973 se budou až do uzavření nové mezivládní dohody řídit „Ujednáním“ z r. 1967.

4. V průběhu září 1973 sdělí československá strana vietnamské straně rovněž počet a profesní strukturu vietnamských občanů, které bude možno přijmout v r. 1974. Federální ministerstvo práce a sociálních věcí ČSSR předpokládá, že vietnamští občané budou přijíždět do ČSSR ve třech turnusech ročně a odhaduje, že jejich počet v r. 1974 a v dalších letech bude činit 3 – 4 tisíce osob.

5. Do československých organizací budou vysíláni vietnamští občané ve věku 17 – 25 let, kteří mají ukončené základní všeobecné vzdělání. Před jejich vysláním bude ověřen jejich zdravotní stav a způsobilost k odborné přípravě v příslušné profesi. Do ČSSR mohou být vysíláni také občané již vyučení k získání vyšší kvalifikace.

6. Československá strana zabezpečí odbornou přípravu občanů VDR v rozsahu a kvalitě odpovídající československým předpisům pro výchovu učňů v československém systému odborné přípravy kvalifikovaných dělníků.

Doba odborné přípravy občanů VDR v československých organizacích, včetně jazykové přípravy a praxe nepřekročí dobu šesti roků.

Výuka českému nebo slovenskému jazyku bude prováděna intenzivně po dobu šesti měsíců, z toho ve čtvrtém až šestém měsíci v organizacích, kdy se občané VDR seznámí také se svým budoucím pracovištěm a prací.

Federální ministerstvo práce a sociálních věcí ČSSR zabezpečí, aby byly vypracovány učební osnovy pro odbornou přípravu v jednotlivých profesích, určena její doba do složení učňovské zkoušky a doporučena délka praxe v příslušné profesi.

Praxe bude zásadně vykonávána v organizacích, v nichž se vietnamští občané vyučili. Vietnamská strana sdělila, že z celkového počtu vietnamských občanů vyslaných do ČSSR asi 60 – 70 % zůstane po vyučení v ČSSR, aby si dále zvyšovali kvalifikaci a získávali výrobní praxi. Jejich přesný počet bude stanoven diferencovaně podle jednotlivých profesí. Tito občané budou zaměstnáváni v československých organizacích se stejnými právy a povinnostmi jako českoslovenští občané.

x x x

Představitelé federálního ministerstva práce a sociálních věcí informovali vládní delegaci VDR, že podají neprodleně zprávu vládě ČSSR o průběhu a výsledcích těchto jednání spolu s návrhy na další opatření a vyžádají si její direktivy k dalšímu postupu s cílem, aby mezivládní dohoda byla pokud možno uzavřena v roce 1973.

x x x

Jednání probíhala v duchu vzájemného porozumění a bratrské internacionální pomoci Československé socialistické republiky Vietnamské demokratické republiky při obnově imperialistickou válkou zničeného hospodářství a přípravě další socialistické výstavby Vietnamské demokratické republiky.

Vládní delegace VDR v průběhu svého pobytu v ČSSR položila věnce u hrobu Klementa Gottwalda v Praze a u památníku na Slavíně v Bratislavě.

V průběhu pobytu byl vedoucí vládní delegace VDR ministr práce s. Nguyen Huu Khieu přijat místopředsedou vlády ČSSR s. ing. J. Gregorem, místopředsedou vlády ČSR s. Š. Horníkem, místopředsedou vlády SSR s. ing. V. Vačokem, ministrem práce a sociálních věcí SSR s. D. Krocsánym a I. Náměstkem ministra práce a sociálních věcí ČSR s. J. Bayerem.

Vládní delegace Vietnamské demokratické republiky byla v průběhu pobytu informována o organizaci a činnosti ministerstva na úseku práce, mezd a sociálních věcí.

Členové vládní delegace VDR navštívili odborné učiliště ZVIL Škoda v Plzni, odborné učiliště n. p. Slovnaft v Bratislavě a odborné učiliště n. p. České loděnice v Praze.

x x x

Tento protokol byl sepsán ve dvou vyhotoveních, každé v jazyce českém a vietnamském, přičemž obě znění mají stejnou platnost.

V Praze dne 26. června 1973

M. Štancel' v.r.
ministr práce a sociálních věcí ČSSR

Nguyen Huu Khieu v.r.
vedoucí vládní delegace
ministr práce VDR

Příloha 2:

CIZINCI SE STÁTNÍM OBČANSTVÍM VIETNAMU

(údaje k 31. 12. 2005):

Počty cizinců:

Cizinci bydlící: 36 833

- z toho ženy: 15 914
- z toho s trvalým pobytem: 23 235
- z toho s dlouhodobým pobytem: 11 430
- z toho s vízem nad 90 dnů: 2 168

Cizinci ekonomicky aktivní: 22 876

- z toho ženy: 7 647
- z toho evidovaní úřady práce: 256
- z toho živnostníci: 22 620

Podíly cizinců:

Cizinci bydlící:

- podíl cizinců s občanstvím Vietnamu na celkovém počtu cizinců: 13 %
- podíl žen: 43 %
- podíl cizinců s trvalým pobytem: 63 %
- podíl cizinců s vízem nad 90 dnů: 6 %

Cizinci ekonomicky aktivní:

- podíl ek.akt. občanů Vietnamu na celkovém počtu ekonomicky aktivních cizinců: 10 %
- podíl žen: 33 %
- podíl cizinců evidovaných úřady práce: 1 %

Rozložení občanů Vietnamu v krajích ČR:

Karlovarský kraj (21 %), Ústecký kraj (17 %), Hl. m. Praha (14 %), Plzeňský kraj (9 %), Středočeský kraj (8 %), Jihomoravský kraj (7 %), Moravskoslezský kraj (7 %)

Účel pobytu:

sloučení rodiny (41 %), podnikání na živnostenské oprávnění (26 %), usídlení (22 %)

Věková struktura:

- cizinci v kraji ve věku 0-14 let (dětská složka): 21 %
- cizinci v kraji ve věku 15-64 let (produktivní složka): 78 %
- cizinci v kraji ve věku 65 a více let (postproduktivní složka): 1 %

Zařazení do OKEČ

cizinci - živnostníci

OKEČ: obchod, opravy motorových vozidel a spotřebního zboží (93 %)

Specifika státního občanství:

v porovnání s ostatními čtyřmi nejčetnějšími státními občanstvími:

- vysoký podíl osob s trvalým pobytem (63 %)
- minimální a zároveň nejnižší podíl osob evidovaných úřady práce - mezi ekonomicky aktivními osobami tohoto státního občanství (1 %)
- nejvyšší podíl osob ve věku 0-14 let (21 %)
- nejvyšší podíl osob s živnostenským oprávněním podnikajících v odvětví obchod, opravy motorových vozidel a spotřebního zboží (93 %)
- nejčetnější občanství dětí cizinců na školách mateřských (36 %) a základních (29 %)